

„Könyörüljön
tenagyságtok rajtunk!”

50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből

Közreadja

Dömötör Adrienne – Varga Mónika

(Eckhardt Sándor kiadásának felhasználásával)

„Könyörüljön tenagyságtok rajtunk!”
50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből

„Könyörüljön tenagyságtok rajtunk!”
50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből

Közreadja

DÖMÖTÖR ADRIENNE

VARGA MÓNIKA

(Eckhardt Sándor kiadásának felhasználásával)

Magyar Nyelvtudományi Társaság – Magyar Nemzeti Levéltár
Budapest, 2018.

A levelek másolata a Magyar Nemzeti Levéltárban készült.

Lektor: Haader Lea.

A latin részleteket az eredetivel egybevetette: Körmeny Kinga,
N. Fodor János, Szentgyörgyi Rudolf.

A tulajdonnévmutatókat készítette: Korompay Eszter.

Technikai szerkesztő: Molnár Anna Aliz, Szabó Panna.

A kiadvány megjelenését az OTKA K 81189 sz. projektuma támogatta.

Minden jog fenntartva. Bármilyen sokszorosítás, illetve digitalizálás a kiadók előzetes hozzájárulásához van kötve.

© Közreadók, 2018.

ISBN: 978-615-5061-16-5

DOI: 10.26546/5061165

Nyomdai munkák: Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.
Felelős vezető: Kovács János ügyvezető igazgató.

Tartalom

Bevezetés	7
I. Levelek eredetiben és betűhű átíratban	9
A szövegek közlés módja	11
31 levél jegyzetekkel	13
Az I.1–31. levél levéltári jelzete.....	190
II. Levelek utánközlésként	193
Megjegyzés	194
19 levél a korábbi átírat szerint	195
A II.1–19. levél első megjelenésének helye	225
Névmutatók.....	227
A levelekben előforduló tulajdonnevek	229
A levelekben előforduló helynevek	233

Bevezetés

1. A Magyar Nyelv című folyóirat „Nyelvtörténeti adatok” rovatában 1949 és 1963 között Eckhardt Sándor a XVI. századi jobbágylevelezésből ötven iratot (illetve iratrészletet) jelentetett meg.

A misszilisek különösen fontos forrást kínálnak a nyelvtörténeti kutatásokhoz, mivel az élőnyelvhez közeli regiszterbe engednek betekinteni – a változások pedig jellemzően a beszélt nyelvben kezdődnek. Ezért úgy gondoltuk, hasznos lenne, ha ez a fontos, de rejtekező levélanyag összegyűjtve, új kiadásban is rendelkezésre állna. Előzetes terveink szerint olyan kötet készült volna, amely csak annyiban lépett volna túl a pusztá utánközlésen, amennyiben – a modern filológiai kívánalmaknak megfelelően – a levelek eredetijének fakszimiléjét is tartalmazza. (Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Eckhardt Sándor jogörökösének, dr. Eckhardt Sándornak, hogy tervünkhöz hozzájárulását adta.)

A levelek eredetijét a Magyar Nemzeti Levéltárban a Magyar Nyelv számaiban megadott jelzetek alapján próbáltuk összegyűjteni. (Itt köszönjük meg Németh György és Németh István főlevéltárosoknak a források fellelésében nyújtott segítségét.) Hamar kiderült azonban, hogy az iratoknak csak egy részét lehet a folyóiratszámokban megjelent információk alapján előkeríteni. 31 levelet találtunk meg, míg 19-nek az eredete minden erőfeszítésünk ellenére ismeretlen maradt. Így le kellett arról tennünk, hogy kötetünk az ötven nyomtatott változattal párhuzamban ötven fakszimilét tartalmazzon.

De a nyomtatott szövegeket illetően is el kellett térnünk a kezdeti terveinktől. Miután ugyanis a fellelt 31 eredeti levelet összevetettük a nyomtatásban megjelent megfelelőikkel, azzal szembesültünk, hogy a betűhűnek szánt átiratok nagyon sok ponton – betűtévesztések, téves olvasatok, kimaradó szavak vagy sorok, központosási hiányosságok – eltérnek az eredetijüktől. Továbbá az egyes levelek különböző közlési elveket követnek: van, hogy a latin részletek kimaradnak, máskor viszont szerepelnek; a rövidítések az egyik levélben fel vannak oldva, de jelölve vannak, a másik levélben jelöletlen marad a feloldás, a harmadikban megmarad a rövidítés. Néhány esetben pedig a teljes levélnek csak egy rövidebb-hosszabb részlete jelent meg.

Ezek után az tűnt járható útnak, hogy a 31 szöveget az eredeti leveleknek megfelelően újra átírjuk, a korábbi közlés alkalmával kihagyott részeket is pótolva bennük. Lehetőségeink – számítógépeinken a levelek digitalizált, kinagyítható és helyben akárhányszor ellenőrizhető változatával – nyilvánvalóan lényegesen jobbak voltak, mint elődeinké. A levelek közlésében egységes elveket érvényesítettünk (ezekről l. lentebb). Mindennek megfelelően a kötet első részében a 31 levél fakszimiléje mellett a saját átiratunk szerepel.

A kötet második részében azonban – a fentebb leírtak értelmében – nem volt másra lehetőségünk, mint hogy a fennmaradó 19 levelet (illetve levélrészletet) pusztán újra közöljük. Bizonyos típusú vizsgálatok alapanyagának ezek is alkalmasak, azonban annak, aki kutatni szeretné őket, némi óvatossággal tanácsos

eljárnia, hiszen jó okkal tételezhetjük fel, hogy ezek sem mentesek azoktól a szövegátírási problémáktól, amelyek a többiben is megmutatkoztak.

A kötetet záró személynév- és földrajzinév-mutatót a teljes levélanyag alapján készítettük el.

2. A gyűjtemény levelei zömmel a XVI. század második feléből valók. Az I. rész anyaga 1547 és 1590, a II. részé pedig 1574 és 1592 között keletkezett; a leveleket mindkét részben időrendben közöljük. Az iratok kevés kivétellel a Pozsonyban működő Magyar Kamara, illetve a Szepesi Kamara levéltáraiból származnak, amelyek anyagát a Magyar Nemzeti Levéltár irattípusok szerint, azon belül pedig időrendben őrzi. A kamara – amellet, hogy pénzügyi kormány szerv volt – részt vállalt nemcsak a közigazgatásban és bizonyos politikai ügyek kezelésében, hanem a jogügyigazgató révén különböző állam- és magánjogi kérdésekkel kapcsolatos eljárásokban is. A Magyar Kamarát Budán állították fel 1528-ban, ahonnan 1531-ben költözött Pozsonyba. Kassán és Eperjesen először igazgatóságot működtettek, majd Kassán – a felső-magyarországi régió pénzügyigazgatásának intézésére – 1567-ben felállították a Szepesi Kamarát.

Az itt közölt levelek általában panaszokat, többnyire jobbágyok panaszait fogalmazzák meg. Olykor birtokosok vagy hivatalnokok számolnak be bizonyos el-
lentétekről, illetve a megvádolt földesurak kimagyarázkodása képezi a levél tárgyát.

Bár a XVI. század derekán a főrangúak már szinte kivétel nélkül tudtak írni, a parasztság körében ekkor még nem lehet azzal számolni, hogy értettek volna a betűvetéshez. A jobbágyok tehát csak írástudók segítségével tudták panaszaikat megfogalmazni, akik közül némelyek olykor nevesítik is magukat a levél végén. A magasabb rangú személyek írhatták leveleiket saját maguk, illetve íráshatárak íródeákkal is – van rá példa, hogy ez utóbbi a levél szövegéből ki is derül.

A levelek külalakja, a levélírók hibái és javításai arra vallanak, hogy az iratok végső formája túlnyomó többségében tisztázatként, másolással keletkezhetett; ugyanennek a jele, hogy két levél őrszót is alkalmaz. De olyan levél is akad a gyűjteményben, amelyben az írás külalakja eredeti fogalmazványra enged következtetni.

A levelek külzetére jellemző, hogy a magyar vagy latin nyelvű címzésen kívül a hivatali beérkezéskor is kerül rá (latin nyelvű) feljegyzés.

I.

Levelek eredetiben és betűhű átiratban

Közreadja: Dömötör Adrienne, Varga Mónika

A szövegek közlés módja

Az alábbiakban az a 31 levél következik, amelyeket – mivel eredetjük fellelhető volt – saját átiratunkban közlünk, a szövegek faksimile másolatával együtt. A főtök méretarányosan kicsinyítve szerepelnek. A többoldalas levelek a fényképmásolatok mellett lapszámot kapnak, külön jellel arra az esetre, amikor meg kellett törnünk egy-egy oldalt. Az iratokon olykor a levéltári jelölések is látszanak.

Az átírás alapelve a betűhűség volt. A Régi Magyar Kódexek című sorozat kiadási útmutatójának megfelelően azonban átiratunk nem tükrözteti az *s* betűk különféle korabeli változatait, ahogyan a *z-k* formái között sem tesz különbséget. Az *sz* írásmódjában is a mai betűnek megfelelő jelkapcsolatot követjük (annál is inkább, mivel az ún. „scharfes” β írásképe sok esetben nem különíthető el az $f + z$ együttállástól). A ligatúrákat a többi esetben is feloldva közöljük.

A lánjegyzetek kizárólag az írásképre vonatkoznak. Szövegközi helyeken a következő jelöléseket alkalmaztuk: $\langle \dots \rangle$ = a levélíró törlése; [...] = megsemmisült vagy olvashatatlan részlet (ha megállapítható a betűszám, a pontok száma mindkét esetben ennek felel meg); *dőlt* betűs szedés = a latin rövidítések feloldása.

Vegyes levélanyagról lévén szó, a munkát megnehezítette, hogy különféle, egymástól olykor nagyban eltérő kézírások megoldásait kellett követni (illetve nem egyszer: megfejteni). Átiratunkban minden esetben arra törekedtünk, hogy az adott kézre jellemző vonásokhoz igazodjunk, és a kétes esetekben is ezekhez forduljunk segítségért. Például ha a levélíró alig tett különbséget az *a* és az *o* vagy az ún. „farkas” \mathfrak{z} és a *h* betűk megformálása között, a valószínűsíthető megoldást az adott levél megfelelő betűihez viszonyítottuk, törekedve a kézírásban fellelhető szabályszerűségek leképezésére. Általános jellemző ugyanakkor, hogy a korabeli írásképek alapján a nagy *I* és nagy *J* betűt nem lehet megkülönböztetni. Itt azt tekintettük mérvadónak, hogy az adott szóban melyik hang szerepel, s annak a jelét írtuk le. A *Jézus* latinus névalakjában azonban az *I*-t választottuk (*Iesus*). Ezzel szemben a szárak hossza alapján különböztetjük meg egymástól a kis *i* és kis *j* betűket (fokozatok esetén a közepes hosszhoz viszonyítva a betűszárat).

A mellékjeleket és további jelöléseket illetően a következőképpen jártunk el. Alapvetően az összes jelet a lehető legpontosabban próbáltuk visszaadni. Azt azonban minden levélírnál egyesével mérlegeltük, hogy adott esetben a pontnál gyakran hosszabbnak, illetve a szokásos méretű vesszőnél rövidebbnek látszó ékezetet melyik irányban egységesítsük. Továbbá ha a kéz bizonyos betűket következetesen mellékjel(ek)kel látott el / mellékjel(ek) nélkül írt, de szövegében egészen kivételesen elvétette az írásmódot, megtartottuk a nyilvánvalóan szándékolt jelölést. Ha azonban ingadozó volt az eljárása – még ha megállapítható is a fővariáns –, minden esetben ragaszkodtunk az eredeti változathoz. Ezt az elvet még az *y~ÿ* esetében is követtük, tekintettel arra, hogy a betű írásmódjának éppen átmeneti korszakában vagyunk. Ahol azonban a két pontos vagy a két vesszős ékezetek véletlenszerűen vonássá csúsztak egybe, vagy a két pont egyike lemaradt,

a szándékolt írásmódnál maradtunk. Természetesen – mégoly apró – egységesítés is csak ott jöhetett szóba, ahol az adott mellékjelnek nincs megkülönböztető szerepe, vagy a használata nem mutat rendszerességet.

A központozási jeleket (vessző, pont) egy-egy iraton belül sem egységesítettük. Az elválasztójeleket ugyanúgy megtartottuk, ahogyan a levélíró kitette őket (sor vége vagy sor eleje vagy mindkét hely), jelölésükként azonban az elválasztás mai jelét használjuk. A magyar szavak fölötti rövidítésjeleket megtartottuk (ahol a levélíró lefelejtette őket, nem pótoltuk); jelzésükre – függetlenül az eredeti jel ívétől, hosszától – minden esetben vízszintes vonalkát használtunk. Ezt a fölé a betű fölé tettük, amely az adott iratban – a sokszor egymástól eltérően jelzett rövidítésekben – közös. (A datálásokban viszont nem tükröztettük az évszám fölötti vonásokat.) A levelek végén gyakran megjelenő kalligrafikus „etc.” lezárást megtartottuk (különbséget téve ezzel a pusztá díszítés és a díszítésben felismerhető nyelvi elem között).

A régi kéziratok átírásában állandó kérdésként felmerülő nagybetű / kisbetű, illetve egybeírás / különírás döntési helyzetekben a következő szempontok mérlegelésével próbáltunk eljárni. Belátva, hogy a nagybetűválasztás három szempontja közül – méret, forma, funkció – egyik sem ad megbízható fogódzót, alapvetően arra próbáltunk törekedni: ami nagynak látszik, az átíratunkban is nagybetűvel szerepeljen (miközben tudjuk, hogy a nagyobb méret sokszor például a szókezdő helyzetből fakad). Az adott levélíró írásszokását mérlegelve nem jelöltük nagyra azt a betűt, amelyet mindig nagyobb méretűnek ír (leggyakrabban a „farkas” \mathfrak{z} ilyen). Amikor egy betűt gyakran nagyobbra ír, de a levélen belül a kisebb változat is megtalálható (például az n vagy az m hajlamos erre), a látottakhoz próbáltuk tartani magunkat. Tudjuk, hogy ezek az eljárások vita tárgyát képezhetik – főként ha még azt is számításba vesszük, hogy a betűnagyságok többnyire fokozatokat mutatnak –, mivel azonban az átírat mellett a faksimile is megtalálható, úgy gondoljuk, kinek-kinek lehetősége van a belátása szerinti korrekcióra. Az egybeírás és a különírás kérdéses eseteiben is ugyanezt lehet tanácsolni, mivel a szavak között többnyire meglehetősen ingadozó méretű szóközök nem adtak biztos fogódzót ahhoz, hogy teljesen következetesen járassunk el. Itt is az egyéni levélírói szokásokat, illetve az ezeken alapuló valószínűsíthető megoldásokat próbáltuk követni.

A levelek bekezdéseit egységesen behúzással jelöljük, függetlenül attól, hogyan szerepelt az eredetiben (jellemző a kijjebb kezdés, olykor a sorkihagyás is). A levélzárások formai megoldásait azonban – a legszükségesebb egyszerűsítéssel – tükröztetni próbáljuk. A levél külzetén álló sorokat a *Kívül* és *Kívül más kézzel írva* megjegyzésekkel vezetjük be (ill. olykor: *más kezekkel írva*, ami arra utal, hogy a különböző feliratokat más-más – de a levél írójától eltérő – kéz rögzítette).

31 levél jegyzetekkel

I.1.

Jászó, 1547. VIII. 6. Szőlőssy János levele

Wýtezlew wraým zolgalatum aýanlassanak wtanna
az te kegelmetek lewelit en erthem wernerius
wram amýben segitchegele lehet ewremesth lezen
makaj Jannosses ewremesth zolgal ez elmult
napokban mek Irtam walla te kegelmetek
-nek mýben al az dolok ersek wram
mýnd mek Jarthata az wrakat bathori
wramnak depwtalta twl az týzan az
ket nýgwen penzt azt hýzem hogý egeb
oka nem hanem hogý az hwz hwz penzt
ewkezýben agýak enekes ezet weztý mýnth
az elebýnek twdom hogý ha ersek wramot
Reya fokya te kegelmetek kez mek
tagadny leweletes adny mýnd wraknak
mýnd warmegeknek de ha ew eben
belle kapwth erthýk egý masth bathori
wramal eztendeýk wth <J.a> Jarýak
twl az týzan chak wgýan lezen mýnt
az ellebý rawas Lassa te ·k· mýth
kel nekem mývelnem lam mek
Irtam hogý agek nem mýgek mýk
te ·kegelmetek wýtanossagot nem
ad az en levelemre ha chak eben
kel el menem ez tannossagal kez
wagýok hoza mek Ideýt nem
multha merth masth roýak

is dat is veraten al ge is per open menigje
gegi be agjikt met agjikt samen afwijkt
afet ammissieit bege samen menig ading forwerbe
ge is fotijet meten menselanj gegj embert
gegiat af geul geul geul kiggelepe mijsel
meten mijselmen metel sentj men
gegel nijambeten amijmen: tamoffaget af
te kiggelepe te veraten af gegj kiggelepe
vermenig af vermenig kiggelepe ading de
metel dat af ver. openetaten waten
gegelat geigant af kiggelepe is
menig af veraten lassa te kiggelepe
menig ge en is elhig tamoffaget waten
aben el twelk samen ge te kiggelepe
wallezen ligen de meten twelk
gegi af verfelpe. kiggelepe kiggelepe af waten
is af vermenigaten. kiggelepe metelmen gegj
gegelat fotena ge verfelte waten afwaten
egj waten waten te kiggelepe kiggelepe
gegelat ligen gegj menig ge waten.
wallezen be kiggelepe de menig verfelte
waten ligen waten aka metel lassa
te kiggelepe kiggelepe en waten
Open tawge te kiggelepe kiggelepe

ez chak az wrakon al ha az few espan mongya
hogy be agyak mek agyak hanem akarjak
azok anemessek soha benem merj adny towaba
ha az fokjak¹ nekem mondanj hogy embert
hagjak az hwz hwz penz kyzedesre mytkel
nekem mywelnem merth senky nem
zolgal ayandekon amyneme tannossagoth ad
te kegelmetek Jo wolna az hogy ky nagyob
varmege az Rawonak kelchyet adny de
masth chak az vice espanok<..>² wtan
Jargalast zereznek az kyralebol ez
mynd az wrakon Lassa te kegelmetek
my Job en ez elleby tannossagot ertem
aban el twdok Jarnom ha te kegelmetekel
wallazom lezen de nekem techenek³
hogy az ewfelsege lewele lehethne az wraknak
es az warmegekre kemyn nethalam wgj
Inkab fokna ha ersek wram akarna
egy aranth erthene te kegelmetekel egmast
Jowolna hyzem hogy megys Jewne
wallamj be kezwkhez de mynd ersek
vram lezen enekes oka mek Lathya
te kegelmetek vyzem en ezemben
Isten tarcha te kegelmeteket egessegben

¹ Az első *k* javított betű.

² Két betűnyi törlés, esetleg *ra* lehetett.

³ A *h z*-ből javított betű.

mijnden jaban ..3 lural tika jaban wa
Zijne walschaffe mayjan June 1 5 4 1
to. Kugolmuntik Zalgaja
Z. walschaffe
June

3

Wij. Z. walschaffe
Lural walschaffe. June
Zijne walschaffe ..?
Lural walschaffe
Z. walschaffe

mýnden Joban ez lewel kelt Jazoban wr
zýne walthozassa mapýan Anno 1547

te kegelmetek zolgaýa

Zewlessý
Jannos

Kívül:

Wýtezlew wraýmnak
kýral ewfelsege kamaras
-sýnak adassýk ez
lewel posomban⁴
wraýnak
etc

⁴ Az *a* és az *n* egyik szára közös.

1549 am. 15
 Nagelaget of wijstghen ¹⁵⁴⁹ ^{am. 15} ¹⁵⁵⁰ ¹⁵⁵⁰
 aijerleffant wtanne te Engelenstet of
 enfflyge. lreket Eijel alle Eijelket walt
 of nadeflij wtan wtan Eijelket wgan
 tallet walt. finkt ju wji ofen lreket
 Eijel. of ju Goyi enfflyge. of juja
 Goyi ofen lreket wijntel finkt walt
 Eijelijer wtanne batten wtannef wnt
 lreket wtan lreket wtan l. tli.
 Eijelketen Goyi wtan lreket of enfflyge. Delge.
 :ban wtannef foyntkeket Goyi te Engelen
 :ket, wtan Goyi of enfflyge.
 wji wtan Goyi lreket finkt of enfflyge
 tallet wji ofen lreket of wtannef
 en walttef Goyelketen of wtannef
 finkt ju wnt te Engelenstet ju
 wtannef ofen wnt batten wtannef
 wji ofen ofen foynter Eijelketen
 foynter foynter walt of Goyelketen wtannef
 :ket en Goyelketen walt ofen Goyi
 Goyi en foynter of wtannef Goyi of
 lreket Goyelketen of Goyelketen
 foynter Eijelketen wtannef of walttef
 wtannef wtannef wtannef wtannef

I.2.

Jászó, 1549. IV. 17. Szőlőssy János levele.

Nagchagos es wýtezlew wraým zolgalatum
aýanlassanak wtanna te kegelmetek az
ewfelsege levelet kýth alla kýldet wolth
azt nadasdý wram wtan kýldem egren
talaltak welle esmek Im egý chomo levelet
kýlde azt Ira hogý ewfelsege azt Irýa
hogý ezen level wýwetel esmek walazt
kýlgýn ewmaga bathori wramhoz menth
teknep ellet¹ nem len mýth tenem el kele
kýldenem hogý ne legen az ewfelsege dolga-
-ban wallamý fogýathkozas hogý te kegelme-
-tekel ne² adna zamot akýnek ewfelsege
egý nehan zaz lwra fýzet akezel nem
tallal egý ebirt towaba az rawakath
en waltýk zorgalmaztatatum az ewtheth
penzt Irna mek te kegelmetek han
warmegebel agýak mek bathorý wramnak
wagý chak ezer forýntra kelýen telný
towaba Jwtek³ walla az zakmar nemetý
-ýek en hozam kernek walla azon hogý
hogý en Irnek az rawonak hogý az
ellebý zamra hadnak az három zaz
forýntra kerdem mýndenkorth az volthe
rawastwk mondanak nem volt hanem mek

¹ A szó interlineáris betoldás a megfelelő helyre.

² A szó interlineáris betoldás, jelekkel a helyére utalva.

³ Az *w* javított betűnek látszik.

grootheit of koninkrijk met inder kerst. bint gaten
of grom zal prijsthal met mij gebod verrijft
wijstke Eudem wijsthal veltig. of gebod kerst
: Een sime jaust ter wijt wgen ofer prijsthal
afte. hij of wijt wijst Eijvan Geban
mensdomt Goyi met men afte grom vromt
of vate gebodt Goyi bide of konink el
men gromt wijst of Eijfden mensdom wijst
vate hi gebod of Eijflijsthal afte aban
gromt el wijst of vate wijst. el of of
vromt el gebodt wijt. komt vate ofer
Goyi te bide of vromt illen met of vromt
Gijten met atij of Geban lakt in met
of vate bide of vromt komstige
wijst wijst of vate el wijst. aban el
el grom of vate met grom vate of vromt
Goyi men vromt vate el grom wijst
of vromt. Eijfden met grom Goyi
- fide Eijf wijst wijt of vromt wijst
of bide Eijfden Goyi wijst vromt
of met vromt veltig vate of vromt
Goyi met wijst. mette Eijf bide men
vromt wijst kerst vromt vromt
Geban Eijfden veltig. of vromt
Een of vromt Eijf veltig. vate zal vate
vromt Goyi vate vate vromt

zerzetewk az rawowal mek neha kevessebrees hatak
az harom zaz forynthnal mert mÿ zabad warassok
wagÿok kerdem mÿkorth ewfelsege⁴ az zabad warasso
-kon soma penzt ker egÿ nehan ezer forynthot
athoke tÿes az wagÿ nepet kÿvan hadban
mondanak hogÿ ewk nem athak hanem ewnekÿk
az volt zokassok hogÿ soha az rawowal el
nem Jartak mÿnth az kÿfelden mondam mÿvel
vatok tÿ Jobak az kÿfeldÿeknel azok aban
Jarnak el mÿnth az orzak vÿgezte el es az
rawot el bochatak vÿgre kernek⁵ walla azon
hogj <k> chak az rawo allana mek az ember
hÿtÿn mek akÿ az hazban lakÿk en arol
az valazt tevem az rawonak tanwssaga
wagÿon mÿnth az orzak el vÿgezte aban kel
el Jarnÿ ez ellet mek Irta walla az rawo
hogÿ nem akarnak velle el Jarnÿ mÿnth
az varmege kÿbochata mek Iram hogÿ
faÿa kessÿ wagÿon agÿon Jo rawas feÿeth
az bÿro kezeben hogÿ nÿwÿthozek wtanna
az mel leweleth ewfelsege adwth az <lukom> lucrom⁶ kameret
hogÿ mek engethe nekÿk kÿth soha nem
twdom mÿert kancelarius wram erzenÿnek
haznalt kÿrlnak ewfelsegenek ez orzaknak
kar az level kÿth ewfelsege adwth zol chak
nemetÿre hogÿ chak azok voltak agustaban

⁴ A második *e* vonala bizonytalan.

⁵ A második *r* javított betű.

⁶ A szó a törölt szó fölötti interlineáris betoldás, jelekkel a helyére utalva.

az zakmariakes wontak az level melle magokath
hogý ewnekýk egý tervenýk wolt mastes ezen⁷ wagýon
en mek mondam hogý az zakmarýak az kamarara
kývel tarthoznak mek keressek ezekrel vernnerius
vramal eleget zoltwk walla hogý mýneme
rawaz alnokok hogý ewfelseget keth kepen
akarýak mek chalný mert ez en vgý tvdom
hogý az býrak mýndenth mek ronak es azt
wrok zwksegekre keltýk es az býrak eztende
altal mek Izak telen menek vernerius⁸
vramhoz Ira hogý ewýes Ilýen valazt teth
nekýk mýth en azt monthak hogý te ·k·hez
menek az kamarara lassa te ·k· az hwz
hwz penzt vege mek te ·k· raýtok
zakmaral ha te ·k· az ew akaratýok zerent
bochatýa el eczer ezek mýnd eltýk aban⁹
menek el chak az rawonak lezen velek
kýnýa Isten tarcha te ·k· egessegben mýnden
Joban ez level kelt Jazoban 17 aprilis
1549

te kegelmetek zolgaýa

Zewlessý
Janos

⁷ A feltehetően *r*-ből javított betű formája nem egyértelmű.

⁸ Az *r* javított betűnek látszik.

⁹ A *b* igazított betűnek látszik.

Officio ac Regis
Seruicij Confiliarij
Camer. Regi^{ae} Hungar
et Romani m^{ajestatis}
obsequium.

Kívül más kézzel írva:

Reverendis ac Egregys
dominis Consiliariys
Camerae Regietatis Hungarorum
et dominis mihi
obseruando.

1549 Jun 23.

Selgelatmarkt Ayankasmarkt Notaria Nij. K. Adyck vanden
 Gode ma crulle Zeit gualtten gualtich Als veruungenick als
 Enelesben elre adant als wick veruungenick A malet.
 Zalmont huckdmont god Be selgaltat nijnick nijnick als fet
 Adet nijnick als wick kobot nijnick es als veruungenick huckd
 huckd. veruungenick god nijnick elch god gualdickmalck als veruungenick
 es mag Adyck Als veruungenick kobot ajen Banffij elre
 veruungenick god sel kulleneye es selgaltat wick veruungenick es
 nij. K. god huckd nijnick Banffij veruungenick wick veruungenick god
 god k. Als wick Adet gualtten nijnick Adyck nijnick als elre
 huckd nijnick god ne veruungenick als goden nijnick / eruel
 veruungenick nijnick wick als veruungenick es Be Adyck Adet
 god es mag elre In veruungenick ne Adyck elre wick veruungenick
 huckd nijnick veruungenick veruungenick sel kuller nijnick ne wick
 veruungenick als god selgaltat als elre Adet Adet elre adant
 wick es es mag god selgaltat als god embickel als k. als
 veruungenick el nijnick god el elch veruungenick Banffij
 god huckd sel k. als veruungenick es veruungenick Banffij
 god nijnick wick Be Adyck elre Banffij nijnick wick
 Adyck elre ne kuller god selgaltat veruungenick selgaltat
 elre als veruungenick wick god Banffij veruungenick goden
 god Be selgaltat nijnick als veruungenick goden veruungenick
 god mag Adyck god elre god god k. el veruungenick
 Banffij als Banffij veruungenick embickel god god god mag
 veruungenick elre Banffij elre Banffij 24
 veruungenick elre selgaltat god god veruungenick als god huckd el
 el selgaltat god k. huckd mag selgaltat als god huckd
 elre god god god selgaltat es wick huckd veruungenick
 nijnick als k. selgaltat huckd nijnick wick es wick nijnick als k. selgaltat
 huckd nijnick huckd es fet veruungenick elre elre wick es selgaltat
 god veruungenick veruungenick elre veruungenick nijnick wick
 god huckd mag elre elre elre god selgaltat huckd

I.3.

Kapornak, 1549. VI. 23. Rajki Gábriel és Rajki János levele.

Zolgalatwnk Ayanlasanak wtana tÿ ·k· Adyok twdasara
hog ma wala zent gerolton¹ gwlesesek Az warmegenek az
Gwlesben elw adank az ersek vram lewelet Amelet²
zoltwnk terekedtwnk hog Be zolgaltatnayak mjnd az ket
Adot mjnt az artÿkwlos³ tartja es az wrwnk lewele mel
lewelben parancol hog mjndend dolog <haz> haladeknalkwl az masodikat⁴
es meg Adÿak Az warmege keretek azon Banffÿ estwan
vramat hog fel kwldeneye eg zolgaÿat ersek vramhoz es
tÿ ·k· hog keretneye Banffÿ vram ersek vramat hog
hw ·k· Az wtolso Adot halaztanaja Adÿg mjg az elswt
kwzedneyek hog ne nomorodneyek az zegen nep mjnd ecer⁵ el
azontwl mjnd Jarast az masikat es Be Adnajak Azert
<ha ersek wram es meg> tÿ ·k· terekedÿek aba ersek wramnal
hog es meg egeb In strwctÿot ne Adÿon kyralnak ne esek
karara mert Zerenj vram Ide kwldet wala es meg kwlte
wala az hw Jozagarwl az elsew Adot Azal egetembe adank
nekj ezer es neg zaz forÿntot az hw emberÿtwl az kjk az
penzt el wÿwek Igaz <lel> eleg bewen Izentwnk Bannak
hog Irna Ide kw⁶ az warmegenek es fenegetneÿe wket
hog mjnd Jarst Be Adnayak ezel Ban vram nag zolgalatot
thehetne kyralnak hw felsegenek

ezt az warmege ertj hog Ban vramnak hagwa wagon
hog Be Zolgaltasa <mert az warmege.> az warmege⁷ ezen
Igen meg Retentek hyzwk azt hog ha ·k· ol valaztal
Bocatyá az Banffÿ vram emberet hat hyzwk hog meg
lezen nem mernek egebet Bene tenj etc

towaba tÿ⁸ k· ezt Irhatÿok hog hog wagon az Zalan twl ol
ol falwk hog kjk tereknek meg holdoltak azok kezwt wadnak
olÿak kÿk Jngen sem holdoltak es ezek mjnd az kÿk holdoltak
mjnd az kÿk holdolatlanok mjnd cak eg arant cak eg foryntot
Akarnanak fwzetnj az ket terminosban mj mondyok wala

¹ A második o javított betű.

² Az A betű alatt a látszik (és esetleg egy megkezdett hosszú szárú betű).

³ A k alsó szára a w bal oldali szárával a levélben több helyen is egybeesik.

⁴ Az i interlineáris betoldás.

⁵ A szó két vessző (virgula) közé került, melyeknek funkciója ismeretlen.

⁶ A w-t követően téves vonal vagy félbehagyott betű látszik.

⁷ A g talán javított betű.

⁸ A szó utólagos betoldás, jellel elkülönítve az előző szótól.

hog Byzonsagot akarwnk Rola wenj kj holdolt kÿ nem es
kj fwzet mast oda azon az war mege azt akarÿa vala
hog mjnden falwba az Byro meg eskedÿek hog tereknek
es Adot ad mert latÿok hog mjnden kewesen kez az por
meg eskednj mj azt kÿwanÿok vala hog mjnden embernek
meg eskedyek az vra hog tereknek Adot Ad az kÿ meg
mer eskednÿ az hwg adyon mjnt az artÿ kwlos
tarÿa

Az kj meg nem eskezÿk az wgan ket foryntot es hatwam
penzt Adna

e mele az warmege nem akara alanÿ Imar <kj> mj kj
varÿok tanosagot ·k· hog mjcodá Byzonfagon kel meg
alanwnk az mj nemw tanosagot ·k· Ad ·k· az warmege
nek es Irÿon felele ·k· ezt ne <kez> keslelÿe etc tarchameg
Isten tjk · mjnden Jowawal kaparnakon kelt Zent Iwan nap elwt
valo wasarnap 1549

tj zolgaÿ Raykj Gabryel es
Rayky Jannos etc

Kívül, más kézzel írva:

Reverendÿs Ac Egregiis dominis <f> preffecto et
<. > Consiliariÿ Camÿere <..> Regietatis dominis
mihi<.> obserwandÿs etc

1549. jul. 2.

Zolgalubonk Ajanla Samak Notana is chut es
 Shtenk negla ry-k. felle gos as veyge. eppanuk
 ast Ryvamiyak gos as Gu magok sbogok Ad
 Adoyat Guon magok vsegok Amruk flite ast
 Ryvamiyak gos nyuden eppanuk veyk veyk Subsijom
 Bol Gvnyis Gut Gut forijut Adijonk ny emle
 nem atkionk Alany cak as nyut as veyk kolas bean
 vagon asaf Ryvamiyak gos as Gu magok Gut Be
 Zolgalubonk as nyut veyk as veyk veyk / ut es
 felle. K. asat as nyvnyv. Ast Ryvamiyak Gos. K.
 ny es atkionk Alany 2f Amiza mag as / 1/11
 ry-k. fapovnaton flit Or veystare omie Anno
 1549

ry-k. Zolgalubonk Babryk
 es Ryvamiyak Samak

I.4.

Kapornak, 1549. VII. 2. Rajki Gábriel és Rajki János levele.

Zolgalatwnk Ayanlasanak wtana ez elwt es¹
Irtwnk wala ty ·k· felele hog az wýche espannok
azt kýwanýak hog az hw magok Jozagok Adoýat²
Adoýat hwn magok wegek Annak felete azt
kýwanýak hog mjnden espannak egýk egýk subsýdjom
bol harmých / hat / hat / forýntot Adýwnk mj emele
nem akartwnk Alanj cak az mjnt az artýkwlosban
vagon azal kjnaltok hog azt meg Adýok ha / Be
zolgaltatýak Az mjnt ertýek az warmege Irt es
felele ·k· azert az mjnemw <Renb> Rendbe haga ·k·
mj es akarnank ertenj etc tarcha meg az Isten
ty ·k· kapornakon kelt die vysitationis marie Anno
1549.

ty ·k· zolgay Raykj Gabryel
es Raykj Jannos
etc

¹ A szóvégi *s*-ek utáni vonás – itt és későbbiekben is – a betűformához tartozik.

² A tintafolt miatt olvashatatlaná vált a szó, ezért a levélíró megismételte.

Andreas Ar. Lovelius - Dominus - prefecto
et Consilium Formose Regie 1624
Dominus - sub ob servandam

Kívül más kézzel írva:

Reverendys Ac Egregiis dominis prefecto
et Consiliari Camere Regietatis etc³
dominis nobis obserwandys etc

³ A kéz itt az *et* helyén a – levélben több helyen is előforduló – *etc.* rövidítésjelét használja.

I.5.

Ete, 1562 előtt. Etei jobbágyok levele

Mj kÿk wagwnk Etheÿek Zegenÿ megh nyomorodot nepek kózónetwnket es orókke valo zolgalatwnkat Irÿwk Mj te nagsagodnak Mÿnt Mj nagh: kegelmes wronknak: Touaba megh ertottwk az nagh lewelebolj az nag: parancholatÿat holot te nag: azt paranchollÿa Mj nekwnk hogh ez el mwlt eztendobe menj fÿzeteswnk vot azokat te nag: tudassara adnoÿwk es te nag: bekuldÿwk Irwan Registrumba, Mj kezok wagwnk az nag: parancholatÿanak engednj mÿnd orókke: Touaba ezt te nag: tudasara adÿwk Legh elozor Jwe Reank nagh gaspar Reank Izenÿe hogh ha megh nem sarcolwnk nekj tehat Reank Jw es varaswnkat megh egetj es megh dwlÿa annak wtanna valamolÿet kaphat bennwnk mÿnd zablÿara hanÿa nagh gaspar vot Raÿtwnk ket zaz harmÿnc ót forjntot ket Istamet Mentet baranÿ bórelj belotet negh ezwst horgot Ra, ket koponÿegot,¹ nagh sebestÿen Rank Jwe azwtan
az megh

Ilÿen fenÿogetesselj fenÿogetot, azÿs vot Raÿtwnk nyolc heÿan zaz forjntot ket koponÿegot ket fekot Jot, annakwtanna Ismet Rank Jwe balog tamas almassi gwrkowlaj varaswnkat megh dwlak es meg egetek votek Raÿtwnk zaz tÿz forjntot egh ezust horgot, fwrottas domotor es kalmar andras Rank Izenenek <ak> azok vottek raÿtwnk ótwenÿ negh forjntot, annak vtanna Ismet Rank Jwnek Morsolo mate es fekete bence, maÿor amborus azok vottek Raÿtwnk hwzonót forjntot ket Ruhara valo Istamet poztot egh Istamet dolmant Sarkozi boltissar vot Raÿtwnk nyolc forjntot Im latÿa te nagh: Minemw nÿagh sarcolassalj sarcoltatanak ez el mwlt eztendobe Mÿnket es menj sok nyomo-rwsagot tottek Raÿtwnk, hogh Imaran az varasnak Job Reze el puztwlt es azkÿk Raÿta laknakÿs annÿra Jwtattak oket hogh az kÿnek tÿz okre vot negh maradot benne azkÿnek hat okre wot ketto vagion benne azkÿnek ket okre vot egh sÿnchen benne ennj Sok fÿzetesnek mÿatta, wgh annÿra hogh zegenÿok folj kertek az Sidotwlj es hazukal² zoloÿwkelj³ sem gÿozÿk folj fÿzetnj az nagh fÿzetest, zegenÿok de mÿnd ennj <fÿzetest> fÿzetesselj sem elegodenek nadasdj amborus huzon negh okrwnket haÿta<k> elj

¹ Két szónyi interlineáris betoldás, jelekkel a helyére utalva.

² Az *l* *t*-ből javított betűnek látszik.

³ A szó második *o*-ja fölött szándéktalannak tűnő tollvonás van.

Touaba holot te nag: azt parancholÿa hogh aztÿs megh Irÿwk Menÿt attwnk farkasit gergolnek es az w waÿdaÿnak, Mj farkasit farkasit gergolnek es az w hoza tartozoknak Mj chak egh penzt sem attwnk es azoktwlj semj bantaswnk nem vot de mastanaban balogh tamas Ismet rank Jwv es ot varaswnk korwlj forgolodÿk eros fenÿogetesokelj fenÿoget⁴ hogh waraswnkat megh dwlÿa es megh egetj es mj magwnkat mÿnd zablÿara hanÿ megh fogot eget kózolwnk erossen megh kotozte kotozwe vele hordoza <azt p> Ilÿen fenÿogetesselj fenÿoget ha megh nem sarcolwnk nekj tehat az embort meg swtj swtelj⁵ be kuldj Rank Ilÿen nagh fenÿogetesselj fenÿoget hogh soha nem <tudom> tudonk⁶ howa lennj azert kerwnk az hatalmas Istenert hogh te nagh: vÿselion gondot Rank mert el pwztlw<t> az waras el kolj Rolja fwtwnk puztan kolj hadnwnk az varast mert soha ennj sok fÿzetest el nem gÿozwnk

Mastanaban ker Raÿtwnk balog tamas⁷ masfelj zaz forjntot egh granat dolmant hagÿot nekj harmad napot es mongÿa magat nadasdj tamas zolgaÿanak hogh mongÿwk nekj hogh Megh attwk mj az folsegos kÿralj adoÿat arra ó⁸ ezt felelj hogh az en wram nadasdi tamas porolÿenek wele de en ezt megh vezom wgmod⁹ Raÿtatok¹⁰ es hogh <nag> ezt mongwk nekj hogh nag: hÿrre tezwk es az folsegos kÿralnak panazlÿwk¹¹ tehat erre olÿ Rutsagos feleletoket tezon nagsagtokra hogh kÿt Ingen sem zuksegh nekwnk aznak az Rutsagat megh mondanwnk tj nagh:

⁴ A szó után törlés nyoma látszik.

⁵ Az *e* olvasata nem kétségtelen.

⁶ A *d* javított betű.

⁷ Két szónyi interlineáris betoldás, jellel a helyére utalva.

⁸ A szó interlineáris betoldás.

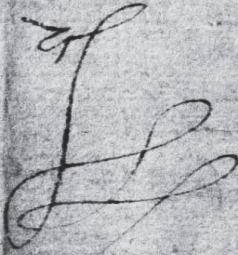
⁹ A szó utáni vonás szándéktalannak tűnik.

¹⁰ A szó után talán tévesen elkezdett betű látszik.

¹¹ A *k*-n esetleges javítás nyomai látszanak

Logelumb et Regis: utronkumk
bonas meritorum de felpic
egob hysal hysum-k
figurbe. hysum-kumk dely
et de hysal.

→
→
→

Kívül:

Kogelmes es Nagh: wronknak
horuat markonak az folse-
-gos kÿral kepenek
zÿgetbe lakozandonak adass
ek ez lewelj
etc

I.6.

Letenye, 1564. VIII. 13. Hosszútóti János levele.

Reverendissime ac Magnifice et Egregj dominii seruici mei
perpetuam Comendationem: Nylwan wagyon
ez tÿ ·k· elloth: mÿnemw Igentelensegh Jwth:
walla kozÿnkben az zellerok felÿol az
warmegethwl: kjmjath Igen kessen Bocha-
-tha az warmege Az samlalasa Azjaz senth
Iwan Nap wthan walo¹ serdan kesthwk
az samlalasth: Isten segechegebol imar Im
keth processust vegessunk el Bene Mostan
Itthj az drawa Mura kozÿben az serenj
Wram Jossagaban wagunk: Inneth mjnd
Jarasth az zalla thulso felre Megunk

Azth Irhathom² thÿ ·k· hogj Igen folothe
el eskussÿk az bÿrak: az portha samoth
sok helyokon Nem lathunk: semj fogatkozjasth
kosthok hogj Mj okerth kellenne eskunj
egebkent efelle hjthnek: elleÿt Nem vehetom
hannē az warmege gwlessere apellatam: ez
okerth hogj az warmege lassa Megh ha el
kel vennunk efele hamis embereknek
hjthoketh: ez mosthannj rawassunknak sok
ellenkodoj vannak hjssom hogj nē cak Ittj
hannē egebutes: kjk mjat Igen Nehezen

¹ Az *o* javított betű, feltehetően *a*-ból.

² A szó utáni vonás szándéktalan lehet (ilyen tagolójelet nem használ a levélíró).

Zagatbasuk magunkas hogi w felf-grunnk.
korra nekowetkogek: myatok di mynden
okopagal ason lifrunk: Hogi w felf-gr-fawara
lygnk: As monak dolgat larfuk hogi as
byrak fgn el tagarak eflle dolgokban ef
kapsfuk wkesf gogi as mallomnak mynden
fufamir el jantfak efast monak hogi mynd
elprufufyf: kiki folya byrosf wffm ef mgs
mwtasam. mky: di aserz wgn mgs rosfuk
eflle calardfayok: sokak wmwak ellmunk:
kik myat kexrefehunk: ktkon embirf foga,
dmunk: ktkmki: ffsanf Alffunk: kik fgan
mynduz mgs monak: fhn fgytfgbol
mykron el wngffom as konumwariotf.
mynden dolgajmud pformalom. k: eflle
tes oromof fffam wolna. k. mynden flakffom
vul di-ku fffomba mmo embirf folufyf
nem lahajlam: oka ez myrof nem fffam es
elluf. k. Chwaba gylwan wagyon k
k: gogi fffom fffom konogokem walla
k: gogi mykron as fffam fffam fffam
koulunk: as konumwariora mel bylak
fgn flclmb torok myaf: kofgn nem mwmk:
wmya: gogi wallamj egjmban lowagff

Igasgathatwk magunkath Hogj w folsegennek:
karra Ne kowetkozÿek: mjatok: de mjnden
okossagal azon lessunk: Hogj w folsege Jawara
legunk:

Az monak dolgat lathuk hogj az
bÿrak Igen el tagatak efelle dolgokban es
kaphwk wketh hogj az mallomnak mjnden
sersamit el hanthak es azt montak hogj mjnd
elpustulÿth: kjkre solga bÿroth wjthem es megh
Mwtatam nekj: de azert wgan megh rothwk
efelle calardsagok:³ sokak vannak ellenunk
kjk mjat kesserethetunk: tjtikon emberth foga-
-dunnk: kjknek: fjzetest Adthunk:⁴ kjk Igazan
mjndent Megh montak: Isten segechegebol
mjkoron el wegessom az konumeracioth
mjnden dolgajmrul Informalom :k: ez ello-
-tes oromost Irtham wolna ·k· mjnden statussom-
-rul de en possomba menno embert sohuljth
Nem taljaltam: oka ez mjerth Nem Irtam ez
elloth ·k·

Thowaba Njlwan wagÿon ez
:k: hogj semeljom serent konorgotem walla
:k: hogj mjkoron az salla thulso felre
kerulunk: az connumeraciona Mel helok
Igen felelmes torok mjath: kochjn Nem merunk:
iarnja: hogj wallamj egjnehan lowagoth

³ A tagolójel megléte nem kétségtelen; esetleg *j* kezdeményének is felfogható.

⁴ A *th* betűkapcsolat valószínűleg *u*-ból van javítva.

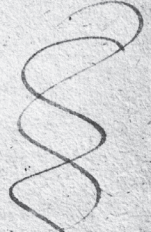
fogadunk mellem hie mltisf com b
 barofagosban fozhatmik: miref igen
 gakerofagal fozrak ki az torokok fde
 az fallu felh-
 Azomb konrogotem waltu hf: k: hogi
 az tizlartokrak: az w-gh warakban
 Kuldin faramrolat. k: hogi hummik
 mjuden fgrifiget t agol az fabikon
 kiny nem mermik maradj hogi hum-
 fallastunk az warakban: f:
 Az wifhu toroa mgh hf: k: kolyf
 t k wif befimul sine lojnyf nap
 wifhu wallo waffarnaf. 1 5 6 4

 fowalaz warok hf: k: falgaja
 tegulmunkul
 Hoffertof
 fommot: f:

3

Rudi Magnifis ar egrigib dmb
 fffere iz behrifof fffilaref amme-
 fmgawir. f dmb iz fahre

Expedien.

fogadnek melem kjk melleth ennes
Batorsagosban Jarhatnek: merth Igen
gakortasagal Jarnak kj az torokok Ide
az salla felle

Az onnes konorgotem walla thj :k: hogj
az tjestartoknak: az wegh warakban
Kwldene parancolatot ·k· hogj lennenek
mjnden segechjegel⁵ es ahol az falukon
kijnj Nem Merunk maradnj hogj lenne
sallassunk az warakban :etc:

Az wristen tarca⁶ Megh the :k: koljth
Ez lewel lethenerul sent lorjnch nap
vtthan wallo vassarnap. 1564

Jowalast warok:	thÿ ·k· solgaja
kegelmetektul	
	Hozzwtoj
	Jannos :etc:

Kívül:

*Reverendis Magnificis ac egregis dominis
prefecto et ceterisque consiliariis Camere
hungaricie etc dominis et patronis*

Más kézzel írva:

Expediendum.

⁵ A szó végi két betű tintafoltos (esetleg javítás nyomát viseli).

⁶ A c a-ból javított betű.

I.7.

Nagyölvéd, 1573. XI. 13. Nagyölvédi jobbágyok levele.

Mink mező Ew̄lwediek Wrassagtoknak Zegin Megh nyomorod Job agj: öröкке walo zolgalatünkath es Isteni Imatssagonkat Ayanlliük te nag:nak: mint nagyssagoss feiedelminknek Ezeknek<.> altala Eörölünk az wrassaghtok eltenek¹ es io Zerenchyeteknek mind ezeknek altalla Illen zonk es köniörgisönk wagyon wrassagttoknak hogÿ az te nagȳstok parancziollia hogj mÿel az nagȳsagos wr borat arolliük es Akoiathol² agiük Illen beü bor Idet niolcz pinz hian 2 florentot hol az mÿenket az eniet örömet el adnank <örömet el adnank> mas fel akoiawalis egÿ forinton³ de kiriök es köniörgönk az egÿ istenert wrassagtoknak feienkint zegin es bodog hogÿ⁴ hagion beket wrassagtok azal ne niomoricziatok minket zegin Meg niomorodot Jobagÿtokat <.> had lehessönk wrassagtoknak hiü Jobagÿ es Imagiünk Istent ertetek hogÿ az vr isten eltesse wrassagtokat mert ha wrassagtok ebböl Raytük nem köniöröl hanem megis arollÿttatiato -tok welönk hat nincz mit tenönk hanem az wrassag tok falüiat pÿztan kel hadnünk es vrasagtoknak Jobagÿ nem lehetönk Mert az hatalmas poganioknak -kis eiel napal kezekben wagiünk es azoknakis eiel napal zolgalatünk es fizetssegönk Megh nem zakad kiwolna törwÿnönk es kÿ Nem wolnais megh Mÿeltetyk welönk es az ket fele walo dolgot mink el nem gÿözök hanem pÿztan kel hadnünk az wrassagtok falüiat: mas az penig hogÿ az hatalmas beek az török azt parancziollÿa mind az zegin falünak es fökeppen az bironak hogÿ ha ez fele bort alla hozattök hat ha az vtban talallÿa wele hat Az⁵ melÿ ember az wrassagtok borawal lezen az zekernek az rÿgÿabolÿ niast chjnaltat es azon vt mellet niasban wonatÿa az bornak az feneket kÿ wagattÿa es az lowak nak az Inokat le wagattÿa az bÿronak orrat aiokastol el metetÿ azegÿn falün 100 florenorum wÿzen ha penegh

¹ A t más betűnek indult.

² A levélíró a k-t az A betűszárára írja rá, a szövegben két helyen is.

³ A szó közepén tintafolt látszik.

⁴ A szó elején tintafolt látszik.

⁵ Az A javított betű.

az falüban kaphattÿais ottjs⁶ azon modon chÿelekezük
Ezt meghÿgÿe te nags:tok bÿzonil hogÿ ezt paranchÿollÿa
de kirönk es köniörgiük te nags:nak mint Nagÿs: feiedel
müknek, hogÿ Mind ez Illen Imssegek által köniörölliön
te nags:tok Raÿtünk mert ha nagÿssagtok Raÿtünk nem
köniöröl hat nagÿssagtoknak Nem lehetünk Jobagÿ
mert zinten Imar el fogÿatkoztünk ez ket
fele zolgalat es fÿzetÿs miath:

Azert aznak ellöt walo vrak Ideiebenis arolthi⁷ük ez felle bort de
töbet nem wötek thöle hanem chÿak az mÿre menth es ha megh
nem⁷ akarta⁸ hÿni az kÿ arollÿtta hogÿ menÿre Ment hat ot
wolt az vr Embere:⁹ az hordot vttanna mÿrte: de mostan
vÿznek Akoiattol *florenus 1 denariorum* 92: Illen imssegönket nem
tekÿntÿk. mäst aztÿs akariük te nagÿssagtoknak tÿdastokra
adnünk hogÿ mēgh az Regÿ vrak erssekek ideieben¹⁰ sem voth
törwÿnünk az zantas ha nem mÿkor egÿel laknak wala az tÿz
tarthok ketÿen¹¹ kÿrÿnek thölönk zanthokat kÿ thörwÿnönk nem wolt
nem lön mÿt tenönk adank zantot¹² azert ot zantottak farat voth
el egÿ zegÿn embernek lowa es az lo helebe az embert fogttak
wolt¹³ be zantani akor meg <za> szÿÿtöttak mÿkor az barmoth
es egÿet keröltek raÿta azert nagÿs: feÿedelmek mÿnk azt
tÿdttara adank az Regÿ erseknek eztergamba pal erseknek
es azt hagÿa mÿnekönk hogÿ no zegÿnek soha nem zantotatok
es törwÿntek sem wolt azert eznek vtannais soha ne zanchÿa
-tok es törwÿntek se legÿen azerth mostis köniörgönk nagÿs¹³nak
az egÿ istenirt hogÿ mostÿs tarchÿatok megh benne: mint az Regÿ
vrak hogÿ marathassonk megh nagÿs:tok eneth de Ismegh
mosth abba mÿnket megh nem tartnak ez mostani vrak hanem

⁶ A s javított betű.

⁷ A sor vonalában a bal margón más kéz írásával: „De vino”.

⁸ A t i-ből javított betű

⁹ Az e javított betű.

¹⁰ Az első e javított betű.

¹¹ A szó jelölt interlineáris betoldás.

¹² A szó jelölt interlineáris betoldás.

¹³ A sor vonalában a bal margón más kéz írásával: „De aratione”.

törw̄nönkböl k̄y w̄etek zantatnak wetetnek welönk es azt mind zemigh velönk takartatt̄yakbe kit m̄ik el nem ḡyözönk ha naḡystok rāytonk¹⁴ nem köniöröl:

Mas az Ismegh hoḡy most Illen törw̄ynt költenek rank hoḡy kyrniek arattokat tölönk tardos ked̄yre k̄y so törw̄nönk nem volt de nem lön mit tenönk ha nem fel köldötök es ot weztetek zeḡynek el az eḡy n̄yarat k̄y m̄yat zeḡynek magoknak walo Ellest¹⁵ nem takarhattak azert az bol̄ys köniörgönk vrassa gttoknak hoḡy azt̄ys fognattok el rolonk mert az sok meltat -lanssagot m̄y el nem ḡyözök: etc:

3 harmad dolog Ismegh ez hoḡy az sem wolt törw̄nönk hoḡy mink kazalthönk wolna hanem attünk m̄ynden Iüen kazalo pinzt vḡy mint *florenus* 1 tot az wolt thörw̄nönk azt m̄ynden Iüen megh attük de most az ba sem tartnak megh hanem minden¹⁶ n̄yarem ot kel az n̄yarat wezttenönk k̄y m̄yat: magünknak nem takarhattünk azert az bol̄ys köniörgönk naḡysnak az eḡy istenert hoḡy tarchyon megh: naḡstok: azba az k̄ybe az Reḡy erssekek es feiedelmek <...> hoḡy maradhassünk megh az vrassagttok földyn e zeḡyni Megh n̄yomorolth hellen hoḡy zolgalhassonk vrassagttoknak M̄ynt Naḡys: <...>fēyedelminknek:

azt̄ys Jol̄y t̄ugiak az w̄ygh bel̄y w̄yteznek es nemes Nepek hoḡy mink az thöröknek z̄ynten thörkokban lakünk es iel napal zönetlen walo zolgalattal es k̄yzet̄jssel Iket Nem ḡyözök thörw̄nönkben azok sem tart -nak es Rāyttünk sem köniörölnek mert ök poganiok

Mind ezeknek altala¹⁷ kyrönk es köniörgünk mind eni Imssegönk -nek altala Naḡyssagttok̄ak Mint naḡysagos es keḡyelmes fēyedelminket az eḡy Istennek¹⁸ Jowoltaiert hoḡy az vr isten h̄yḡye megh naḡystakat ez vrassagban ez w̄ylagban naḡy <s> sok eztendeigh köniöröl l̄yetek Rāyttünk engegyetek megh az R̄yḡy törw̄nönket k̄ybe az Reḡy vrak: es fēyedelmek tarthottak had Iimagünk istent Irtetek <.> mind k̄ych̄ynig es naḡygh es Emlekezönk megh az vrassagttoknak vrassaḡyrol̄y hoḡy megh nekönk̄ys waḡyon isten vtan fēyedelmönk

¹⁴ A *t* után törölt vagy félbehagyott betű nyoma látszik.

¹⁵ A sor vonalában a bal margón más kéz írásával: „De messore”.

¹⁶ A sorban a bal margón más kézzel írva: „De falcatione ne ad eam cogantur cum [...] falcati ex veteri consuetudine solvant”. – Az *eam* olvasata bizonytalan.

¹⁷ Az utolsó betű után félbehagyott betűkezdemény látszik.

¹⁸ Az *I* javított betű.

Az vr isten eltesse es megh tarchya nagýssagtokat ez wýlagban
ez vrasagban nagý sok eztendeigh egýssegel es Jo zerenchýevel
hogý zolgalhassatok az Romaý chjazart hýuen es wýsselhessetek
Isten vttan nagý¹⁹ gondot²⁰ ez meg nyörolt zegýn orzagra es
Jobagýttokra:

Ez lewel költ <.> eztergam war megýeben nagý ewlwedben
zent andras howanak 7 napan In Anno domini 1573
Mink nagj ewlwedýek Nagýssagttoknak zegýn meg nyomorodot
Jobagýttok siriük es könýörgö vrasagttoknak hogý mýnket
týs ne feledne vrasagttok²¹:

kiket Irhattonk megh meeg most nyawalýank
es kýket nem mert az isten gýözný azt mind
ellö zamlalni

Kívül:

13 9bris 1573.

Ez könýörgö leüel Adassek:

Az fel:²² Romaý czýazar hiü

Emberinek es fö kamorassinak

Minekönk nagýssagoss es kegýel

mes feidelminknek túlaydon

kezekben

Eolweden

etc

¹⁹ Az *y* után törölt vagy félbehagyott betű nyoma látszik.

²⁰ A *g* előtt betűkezdet, törlésnyom látszik.

²¹ Az első *t* javított betűnek tűnik.

²² A szó interlineáris betoldás.

I.8.

Csetnek, 1575. I. 12. Csetneki László levele.

Zolgalatomot Ayanlom Nagysagtoknak mynt
bizodalmas vraymmak, Az Nagysagtok lewelet
meg ertetem myt Iry nagysagtok az pelswciek
panazolkodasa felwly, Azert Nagysagtok
meg hygie hogy az vereseg Nem eset vgý
az mynt Nagysagtoknak panazolkottak
hanem ez ely mult napokba egy falumot
rablak ely az Thwrwkwk az en fyam
Indol ala eset wolt ket patkoia ely
louarol hyuatta kerestette hogý az Thwrwk
Vtan akart meny Nem ment ky ely rwytwz-
wt¹ az felesege meg rut zitkot zolt
ellene kyt ty Nagysagtok² Im zembe lezek
Nagysagual Nylwaban meg ert De
bizony enys egy Nehanzor panazolhattam³
volna Nag:nak⁴ mert bornemiza Imre egy
Nehanzor le vonatta Zolocyon Jobagiomot
Ighen verette hogý Nem akart patkolny
annak felette ez ely mult Napokbays
Nyakon kwttue hordoztatta Jobagimot
kyt ha isten agia hogý Nagysagtokual
zembe lezek myndeneket meg ert Nag:ttok⁵
en maghamtol, Isten tarcza meg Nag:kot⁶
ez leuel kwlt cetneken 12 die Ianuary
1575

Czietnekj Lazlo,

¹ A w helyett talan masik betut kezdett el a levélíró.

² A g-n javitas nyoma látszik.

³ A szó közepén javítások nyoma látszik; a levélíró a kifejejtett z-t valószínűleg rossz helyre kezdte beírni.

⁴ A levélíró itt és további két helyen ugyanezen a szón a ragot a rövidítésjel fölé írja.

⁵ A rag elején valószínűleg javítás nyoma látszik.

⁶ A k esetleg javított betű.

Manuscript of Don Juan
at Miguel N. G. de...
Marty... Don...
to...

Kivül:

Magnificÿs *Dominis Francisco* de raüa
ac Michalj N. *Sacre Cesaree regieque*
Maiestatis consiliariis Dominis Nobis
dilectis
etc

1.9.

Pelsőc, 1575. II. 6. Pelsőci jobbágyok levele.

Kwzönetünköt es magünk aiaýanlasat Irýük
mint tiztelendw Vrúnknak. Im ertiük hogh
the kegielmed azt Irýa hogh mi mind¹ meg
Irýük the kegielmednek mint üolt. mi
kegielmednek mind zorül zora megh nem Ir
hattiük. hanē az ket Jamborok zaüabol es bi
zadalmas emberek zaüabül ertettük, es mi
magünkes hallottünk kinnt. Eloszor mikor
az Rüber Vram leüelet fel üittek neki tüd-
-ni illik czetneki Jonosnak ezt mondüa
czetneki Janos. ki küldē ez leüelet. az em
-ber ki az leüelet fel üitte üolt neki, azt
felelte neki. az pelsöczi biro kültü Vra
sagodnak, mondüani czetneki Janos. kürüa
az annia ez fosos panazlo bestie kürüa
fianak. panazlo fosos bestie lelkek megh
lattiak hogh ha ennekem ingien kel
zolgalnōis Rüber Vramotis meges enime
tezlek. megh lattiatok azt fosos bestie
lelkek, bozzümoth allom megh lattiatok azt
Az² Vristen algia es tarcza megh tarcza
megh kegelmedet minden haza
nepeüel egetembē. keüanonk
the kegelmednek minden tiztesse
get es bekesseget: Datü pelsocē
6 die Febriüary Judex³ Prima
riüs

¹ A szó utolsó betűje javított; az azt követő jel funkciója nem határozható meg.

² Itt megváltozik az írás; esetleg egy másik kéz is bekapcsolódott.

³ Az *u* javított betűnek látszik.

En ämne skolaske ar for
n drög till farfornak mikinn
hizobul mat diimknak
Tulajalon kytin

~~2~~
~~1 5 4 5~~
~~§~~

Kívül:

Ez leüel Adassek az sze
-ndrej Tiztartanak nekünk⁴
bizodalmas Vrünknak
Tülajdon kezebem⁵

etc
1575

⁴ A szó vége a tintafolt miatt bizonytalanul olvasható.

⁵ A *b* helyén először *k*-t kezdhetett a levélíró.

Cröth. Nals Giesigis 30 Gelerndat Jijns & Vrafsgetnat
 Eft abaränt Vrafsgetnat my Gfunktunent Gog'ij
 Jinnai Tullijfjogell el Niimovovient ab Halligat
 mia Nij unijura a Gog'ja Vrafsget gondöntat Ninn
 Nfat Chellijfjogell el hell Goflotmint Gafarist
 fudgiet Barunent 2. h. unent d'faat ab Nlat my
 alliat ab faat h. Ginnijab ab G. h. unent ab G. h. unent
 Gubent el Nifiet ab Lurat Mit Gondrat Nij 20 L. Nind
 allig Janyat Gog' el faafiat ab Nij Gofatit Gaba Gaf
 d. b. v. g. unent unig Gog' h. v. Nijidit Valamij Gofgönn
 h. v. ab Nlan Nant Jinnit ab Gaf Gial h. v. Nlan
 v. h. v. g. Tanelat ab G. h. unent el Nifiet Mofannit Gij
 d. v. g. Jinnit Gaba Jabbigat d. b. v. g. unent my Gofat
 Nijunura Nunt h. v. g. unent Gaf Gofatit Gog' h. v. g.
 Gij Ginnit Gij 3. h. v. g. unent h. v. g. unent Nij
 unent f. h. v. g. unent Nijunent my Gog' h. v. g.
 Ninn unigra, Gafom Gofgönnit ifung Gij Gafom v. v. Gaf
 övrent Miregönnit my Gog' h. v. g. unent Ninn
 unent Nlan ab G. h. v. g. unent h. v. g. unent Nlat
 Gofatit Nijunent h. v. g. unent Ninn Gij 2. h. v. g.
 Ginnit Nijunent h. v. g. unent Ninn unent Ninn
 Ginnit Ninn el Nijunent unigra, Lurat o h. v. g.
 ab Gafatit Ninnent h. v. g. unent Vrafsgetnat Nij
 Gog'ij h. v. g. unent o Nlan Ninn Vrafsget ab Nifiet
 Gofatit Gog' Nijunent h. v. g. unent Ninnent Ninn
 el hell Gofatit Ninnent Gofatit Ninn Vrafsget gondöntat
 Ninn Nifietit Gofatit ab Gofatit unigra Ninnent

Nijunent

I.10.

Dorog, 1575. X. 16. Dorogi jobbágyok levele.

Erökke valo hűseges zolgalatwnkat Irýwk vrasagtoknak,
Ezt akarank¹ vrasagtoknak meg Jelentemwnk hogj mý
Immár² Telliesseggell el Niomorottwnk Az kallaýak
mia vgj annýerra hogj ha vrasagtok, gondwnkat Nem
viselj³ tehat Telliesseggel el kell pwztolnwnk, ha faiert
kwlgwk Barmwnkat Zekerwnköt tehaat az Vtat meg
alliak az faat le hannýak, az zekerrwll Es az barmot
zekeret el vissik Es Zenat Mit hordnak Raýtok,⁴ Mind
addig Jarýak hogj el faraztiak es vgj Boczattiak haza, ha
debreczenbe awág Eggýebwe Megwnk valamj szwksegwm-
kert,⁵ Az Vtban Rank Jönnnek Es ha Cziak⁶ kett penzara,
eleseget Tanalnak, az Zekerennis el vizik Mostannis Egj
dorogj Embert Czazar Jobbagiat debreczemben meg fogtak⁷
Annýerra Vertek kenzottak sacczoltattak, hog kinek
hűz kinek Týz köböll arpat kellett Igerný Meeg
annák felette haromsor Eskwttettek, meg hogj senkinek
Nem mongia, három polgarnák ismeg Olý három wezer
örwet Mecczettek meg hogj kett kett Aranýon, el Nem
attak, volna, Ez fele sok kegýetlensegeket sokat
Czelekednek Raýtwnk kýkett elő nem gýozzwnk
zamlalný Mioleta kallot Czinaltak ment Negwen
Ember Immár el Mýatta dorogrüll, Annak okaýert
az hatalmás Istennert koinorgwnk Vrasságtoknak, Ne
haggion bennýnköt⁸ oltalmazon Vrasságtok, Es Viselle
gondwnkot hogj Marathasswnk bekewell Miattok⁹ Mert
el kell puztolnwnk, hol penig Vrasságtok gondwnkat
Nem visselly¹⁰ Zinten¹¹ az feiedelmetis meg Tanallwk

¹ Az utolsó szótagon *w*-ből való javítás nyoma látszik.

² Az utolsó betű fölötti vonást a levélíró pontnak szánhatta az *a* fölé (l. a levél egyéb helyeit).

³ A szó – esetleg más kéztől származó – lapszéli beszúrás.

⁴ A levélíró talán megduplázta a tagolójelet.

⁵ L. az előző lábjegyzetet.

⁶ A *C* előtt törölt betű nyoma.

⁷ A *g k*-ből javított betű.

⁸ Az *y* talán megkezdett *w*-ből javított betű.

⁹ Az *i a*-ból javított betűnek látszik.

¹⁰ A *se* betűkapcsolat javított.

¹¹ A *Z* javított betű.

Coste de Valaște vanint vrasaglotkhal ffim Cavallarm
algia unij vrasaglotkhal actum Dorog 16 Octobris 1545
Vrasaglotkhal fumentis
Dorogalust,
Dorogiat Cesaris fellege
Fellege Muid fumentis hant
ORSZAGOS LEVELES
E. st. k. d.

1'

Humilissima Supplicatio
Dorogiensium
Ad Camera Sepusriensem
Sanc. Cesar. Regieq. Mattis

Erette, Jo valaszt varwnk vrsassagtoktwl, Isten Tarcza <me> es
algia mēg Vrsassagtokot, actum Dorog 16 octobris 1575

Vrsassagtoknāk feienkēt
zolgálnak,

Dorogiak Czazar ö felsege
Jobbagy mind feienkent,

Kívül más kézzel írva:

Humilima Supplicacio
Dorogensium

Ad Cameram Sepusiensem
Sacre Caesareae Regieque maiestatis

I.11.

Görömböly, 1578. VI. Fekete György levele.

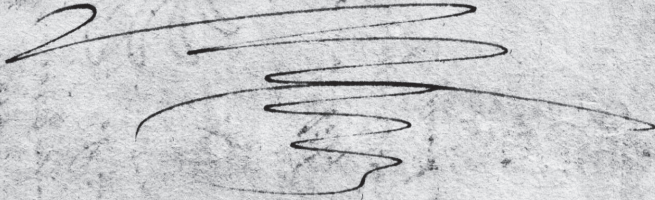
Keözeönetwnketth es zolgalatunkatth Iriuk kdnek: Minth witezleö Vrunknak Ezt akariuk Vrassagodnak tuttar adnonk, ez el mult Napokbannis emlekeztwnk uala Vrassagodnak hogÿ Minemw sok karonk wagion az Egrÿ Kattonak Mia, mosthis azon panazolko-dwnk Vrassagodnak,¹ Nem tvdonk Mit chelekednj, es howa fognj feiwnkett, ha Vrassagod otalmök nem lezen. Merth my Magükatth ölessel feniegetthnek, es azzalis, hogÿ Reank egetik hazonkatth, el Jwnek, es tiukainkatth el wizik elleneönk senkj semmit ellenek Nem Mer semmit zolny, ezen kiweöl Szeöleönkben ky nē Mereönk Menny, cheresnie fat azhol kaphatnak az faiatis, Mindenwt ell wagdalliak, Az hol Embörtt kaphatnak kiweöl, keözzwleönk² akar kitt Mindent Vernek, Azert keöneörgwnk Mind feienkentth Vrassagodnak, hegÿ legÿ otalmök, Merth ha Vrassagod meg nem otalmaz bennwnkett, Antalā fogwan, el kel Mennwnk ez falurul, semi keppē nem Maradhatunk Miattok. Isten tarcza Meg Vrassagodatth. Nagÿ sok io Eztendeigh

Göreömböly fw Biro,
fekete Geörgÿ, es az egez
falu, Mind feienkentth.

¹ Az első *a* talán más betűnek indult.

² A szóra (ahogyan az előző sor fölé is) ujjenyomat került.

Adapted as a sketch of
Landscape under a mountain, which
is a sketch of a mountain.

Kívül:

Adassek az witezleö Vrunknak az
Szendrey wduarbironak, Nekönk
bizodalmas Vrunknak Kezeben etc
etc

I.12.

Etyek, 1579. VII. 17. Polyka Orbán, Gellért Dienes, Derse Ambrus, Solyom Miklós, Faragó Bálint, Szabó Pál, Szabó Gergely levele.

Eörökj walo zolgalatünkoth ayanlyw̄k¹ thy kegielmetek
-nek m̄ynt Byzodalmas vrajnkknak, Az Vr Isten-
theol thy kegielmeteknek mind leölky Testy io
koth kywanyw̄k etc P̄ynkesd eleöth egy hetel hay
tyw̄k wala Tyzen negȳ Cheödert Mohȳ² Sokada
-lomra, es Mohyban akarywk wala megh fyzet-
-nȳ az harmyczadtol, myerth hogi³ annak eleötes
<oth> mindenkor oth harmyczadlottw̄k, Mykor
annak okaerth az Cheodereketh Tyzan altal
hoztunk wolna, es egy mer feöldnere el
Jeoteönk wolna, Az Thokay harmyczados
zolgāj minket el Irenek, es mind az Tyzen
negȳ Cheödert wysza haytottak, mely Cheö
derek mostis oda wadnak, es Semykeppen
adegh w̄keth nem akarya megh adnȳ, mygh
Thy kegielmetektol leüelet neky nem w̄yzeönk,
köneörgeönk azerth Th̄y kegielmeteknek mind Tyz-
teledeö⁴ es byzodalmas vrainknak, hogi thy kegel
-metek parancholyamegh az Thokay Harmycz
-adosnak, hogȳ az elwteöt Cheöderek m̄ynekeök
megh adgya, es mynket minden ok nelkeöl
megh ne nyomorychon, kyth Thy kegielmetek-
nek mind öröky megh Igiekeozeonk zolgalnȳ,
Twgywk penigh azt hogi Thy kegielmetek ezt
a dolgoth beöwebben az onody harmyczados
tol megh ertette, Thy kegielmetektol kegiel-
mes walazt waryw̄k

Thy kegielmeteknek Alazatos zolgāj
Polyka Vrban, Gelerd gienes, Derse
Ambros, Solyom Myklos, Farago balīt,
Zabo Pal, Zabo Gergely, Egieken
es Ohaton lakozok.

¹ A második *a* utólagos beszúrás a sor fölé.

² Az *ȳ* más betűnek indult.

³ A szó interlineáris betoldás.

⁴ Az utolsó szótagon javítás nyomai látszanak.

Humillima Supplicatio Oles.
norum Possessorum Egretien
et O Sat

Ampla legitima Trinitaria
ignosce amplius dimittat
si quod non data sit
sed ex ignorantia iam
non salutaris, ut sit
idoneo et in postea
Trinitaria salutaris non
omittat - Cassio 17 July
Q^o 1579

Kívül:

Humillima Supplicatio Colono-
rum possessionis Egieken
et o hat

Más kézzel írva:

Arrepta legitima Tricesima
equos arestatos dimittat,
siquidem non data opera,
sed ex ignorantia eam
non salutarunt, vt hoc
edocti *exemplo* in *posteum*
Tricesimam salutare non
omittant.⁵ Cassoviae 17 Julj
Anno 1579

⁵ A következő szavakban megváltozik az íráskép; feltehetőleg a datálásba egy másik kéz is bekapcsolódott.

Generosi ac egregij domini. v. et parvony obsequantiss
 servitorum meorum hunc litterarum commendationem.
 Kegielmeteket illien dolgybul kellett meg talalnom, ez el
 mult napokban, uj mint legisima testis augusti, merre
 ki otid magammal volgainmal az es mille vigiarzi az
 utakra az mi zokasunk rever, talalt piszkolti tujot
 (ki az vajda birodalman) ez az ar földön az vesegij
 tavon ket zarat hit az piszkoltiak haj tottak molt
 meg az tanaival ez az ar birodalmanul az har-
 minoziat en tulom el titkoltak 7 otz Jndi-
 tatan el az tujokat esue mint ez az ar yaj condrae
 = bantint, az mas partiak az piszkoltiak falul uta-
 nnam tana darak fegeves kezzel, feleger mel foltik
 mind har yoltak ellenuk volunk vegre sokan tele-
 nek es petrij neim faluban ijterek be ki az mi
 kegielmes fiedelmunknek birodalman, otz omis
 biznan haj az ez az ar mellit tana darak, az. banan-
 got folre utotom az harang zava az falube hok fel
 tana darak keretek mi dolgy otz meg erusen haj
 ez az ar har minoziat dolgy mingiart el alla az falu
 mellolunk es az mas partiakat nekunk biqtadak haj
 ih kellettunk oren tana darak, latuan en
 az mas partiak jobban nekunk volganak az
 faluban es meg zovitanak, en magamat burlalo
 sebbe ejtenek zolyajmat hit ide hit tona nevnek
 es ig az ez az ar földön el novet az ez az ar tujat
 inga haj bek Azert az jstent keven kegielmeteket
 talalhon modon kegielmetek az oltalomra mult igi az
 ez az ar mindemit elmer ez pengi attul negion az
 magi tana darak haj kegielmetek penniben nem abar
 otdal marzi, kavolij mi bal va kulde az ez az ar. zuki-
 liara el utete az contrabantot parva zokodam ke-
 gielmeteknek az penniben mult

I.13.

Nagykároly, 1580. IX. 1. Rakomazy János levele.

Generosi ac Egregy Domini. *Domini* et patrony obseruandissimi seruitiorum meorum humilimam commendationem.

Kegielmeteket illien dologbul kelletek meg talalnom, ez elmult napokban, ugj mint Vigiesima tertia Augusti, menek ki őtőd magammal zolgaimmal az er melle vigiazni az utakra az mi zokasunk zerent, talalek piskolti Júhot (ki az vajda birodalma) czazar folden az rezegej tarlon ket zazat kit az piskoltiak hajtottak uolt meg az tauazzal czazar birodalmabul az harminczagiat en tulem el titkoltak, <I> oth Inditatom el az Juhokat estue mint czazar <igaz> condra-bantiat,¹ az mas partiak az piskoltiak faluúl utannam tamadanak fegueres kezzel, fel² egez mel foldik mind harczoltak <ellenunk> uelunk vegre sokan telenek es petrÿ neűű faluban ejtenek be ki az mi kegielmes feiedelmunknek birodalma, oth enis bizuan hogj az czazare mellet tamadnak, az harangot felre utettem, az harang zora az falubeliek fel tamadanak kerdek mi dolog oth meg ertuen hogj Czazar harminczagia dolga mingiart el alla az falű mellolunk, es az mas partiakat nekunk biztatak hogj ők mellettunk nem tamadnanak, latuan ezt az mas partiak Jobban nekunk rohananak az faluban es meg zoritanak, en magamat halalos sebbe ejtenek zolgajmat kit ide kit toua uerenek es ig az czazar folden el uouek az czazar Juhat űizza hajtak, Azert az Istenert kerem kegielmeteket talallion modon kegielmetek az oltalomra mert igj az Czazar<e>³ mindenmt eluez ez penig attul uagion az nagj tamadas, hogj kegielmetek semmiben nem akar oltalmazni, karolÿ mihal ra kulde az czazar zazloiar,⁴ el uitete az condrabantot panazolkodam kegielmeteknek <az> semmiben mulek

¹ A *d* javított betű.

² Az *f* javított betű.

³ A második *z* javított betű.

⁴ A második *z* *l*-ből javított betű.

az után ugyan az Czár Zárója alatt azon kavalierok
igen nevelkedésomat az piskolaiak Imre de eger
Joterek veam Czár foldere, kis kegyelmekkel nek az
elottis meg intam, most kavalier egy mel fold
uoltam a fura veam Jotek az Czár foldere oty
az Czáré mellet en magamot balabos sebben
hastala az Czár Contrabantiot vizta vették
sinec mit tettemem, tuggia kegyelmekkel kavalier
az Zsófia nyista helyen uagyon semmi evosegben minc
hosszon egy jegetbetnem oket az mag nyista folden
en magad kenes uagrik. Az Jstenest tetek legyon
mellestem dratam tetek Ruber vrammal az Jak.
mari Kapitának. Dulatam meg az Jakmari Heme-
tekkel az piskolaiakat hog az Czár folden az
Czáré mellet igy te uagrik az Czár Jonsdelmet
magoknak neyke Ham Jak az rajda Sivedal.
mabais es fele tizpartoknak magy oltalmok uagyon
minap az Zselyidi Garmin Jansnak Jak Polgarit
Jagigalnak meg az vavolat miklot Jolgyi az Jari.
minrad do gyant vavadtul minigant Jar drabantot
kuldek veasik evosen meg dulattak oket. Ammek
felte az polgaraban ke nittek es evosen meg bun-
tesek kegyelmekkel oltalmazon az Jstenest es
et akavam tenek tudafara adnom hogy elik meg
nem is hastam teteknek oka az uok mevt balabos
sebben uoltam, hogy az dolog vset az iano vevam Jst
hate lezen, Jolgaritul tetek mindent kinebben Jst
sereit uaken uolt az vsetben, io ualajt vavok ti Jst
gyelmekkel, mint bizo dulmas patrom Jst
in kavalier prima die septembris A 15 80 asto

az utan uagian az Czazar zazloia alat azon karoliliak⁵
igen uerek deakomat az piskoltiak Imar keczer
Jotenek ream, czazar foldere, kit kegielmeteknek ez
elottis meg irtam, most karolhoz egj mel fold
uoltam a houa ream Jottek az czazar foldere oth
az czazare mellet en magamat halalos sebben
hattak, az czazar condrabantiat vizza vittik,
nincz mit <tett> tennem, tuggia kegielmetek karolbā
az zazlo puzta helen uagion semmi erossegeben nincz
honnan <igi> iegethetnem⁶ oket ez nag puzta foldon
en magā keues uagiok, Az Istenert ktēk legien
mellettem, Iratna ketēk Ruber vrammal az Zak-
mari kapitannak, Dulatna meg az Zakmari Neme-
tekkal az piskoltiakat, hog az czazar folden az
czazare mellet igj le uagnak es czazar Jouedelmet
magoknak uezik, Nam csak az vajda birodal-
mabais es fele tiztartoknak nagj oltalmok uagion
minap az Zekelhidi harminczadosnak csak zolgaÿt
hagigaltak meg az varczot miklos Jobagj az har-
minczad dolgaert, varadbul mingiart zaz drabantot
kultek reaiok erōsen⁷ meg dulattak oket, Annak
felette az polgaraban be uittek es erossen meg bun-
tettek, kegielmetek is oltalmazon az Istenert es
ezeknek buntetesekrul talalion modot ketēk csak
ezt akaram knēknek tūdasara adnom hogj eleb meg
nem irhattam ktēknek oka ez uolt mert halalos
sebben uoltam, hogj ez dolog eset ez iouo vosarnap ket
hete lezen, zolgamtul ktēk mindent būűebben meg erth
mert uelem uolt ez esetben, io ualazt varok tÿ ke-
gielmetektul, mint bizodalmas patronisomtul⁸ *actum*
in karolj prima die septembris Anno 1580

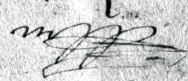
⁵ A második *a* javított betű.

⁶ Az *i* *l*-ből javított betű, de a javítás iránya nem egészen bizonyos.

⁷ A *s* feltehetően *z*-ből javított betű.

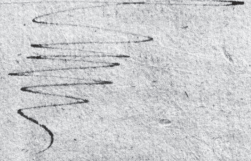
⁸ A második *o* *i*-ből, esetleg *j*-ből javított betű.

Ke gielmesek meg becsalson wa som nak most ezek
 fel keltek mostis halal nak uagiol fia ely beteg
 vagoik az feisen bul amij elontot vettek hogi az
 agiam veliet felke bul ki luttiak az nagy fava-
 go feizenel ugi vagoiak agion hogi ugiian meg allet
 az feizenben az visten taveria meg bij kiltet
 is egessegen

Ge. G. s. v. Jor' Hunkis
 Joannis Kalamaj

3

Generosi ac Gregy's dominis domis praefecto
 Ceterisq; Consiliariis Cameræ Sepusien
 & locis equestris matris. Dominis
 & Janonis in officinis

Kegielmetek meg boczasson irasomnak mert csak⁹
fel kelhetek mostis halalnak uagiok fia olÿ beteg
vagiok az feiembul¹⁰ annÿ czontot zettek hogj az
agiam veleiet fezkebul ki lattiak az nag fara-
go fejzeuel ugj vagtak agion hogj ugian meg allot
az feiemben, Az vristen tarczia meg tÿ ktekēt
io egessegben

*Generosae*¹¹ *Egregae Dominationis Vestrae Servitor Humilis*

Joannis Rakomazÿ
manu propria

Kívül más kézzel írva:

Generosis¹² ac Egregÿs dominis Dominis praefecto,
Ceterisque Consiliarÿs Camerae Scepusiensis
Sacre Cesaree Regieque maiestatis Dominis
et patronis mihi observandissimis
etc

⁹ A z és a k javítottnak látszik.

¹⁰ Az m talán e-ből javított betű.

¹¹ Innentől más kéz írása

¹² A nagybetű után három kisbetű eredetileg feljebb van írva.

I.14.

Nagykároly, 1580. XI. 13. Rakomazy János levele.

Generosi ac Egregy domini domini et patroni obseruandi
seruitiorum meorum humilimam commendationem .~

Keg̃teknek meg̃y zolgalom az piskolt̃yak dolgaboll mellet̃
valo segitseget, merth az mell zemelyeket keg̃tek Ciak̃y
dienes vramhoz¹ bochatott vala, ell vegeztek Ciak̃y vram-
mall hog̃y harmad ezten vasarnap eló allattia tóruen-
re óketh, Enis rea meg̃iek akkorra minden kyzwletem-
mell .~

Jolleheth ez alatt ill dolog történek rajtam, hog̃y Carolbol
meg̃iek vala Genchre hazamhoz Chak egyedwll Eg̃y
Zegen Nemes ember kochyan, Eyell előmben Ta-
mada ket ember, az kochit meg̃ allatak nag̃y hirte-
lensegwell, Een magamnak nekem dardakuall, es
Mikoron meg̃ sertettek volna, ragadam zabliamath yett̃-
be Nem tagadhatō, le vgram az koc̃yroll es magā
oltalmaban feltemben, m̃yuell hog̃y m̃ynapis vg̃y
vaganak le, az eggiket meg̃ serteget̃, az masik
azt latwan ell futa, az kit meg̃ sertettem meg̃
holth, Carol̃y Lazlo vram Jobbagia volth ha
annak okãyerth meg̃ talallia keg̃teket felóle, kez
vagiok az tóruenhez, de ó keg̃me sem igen tóre-
kedik ellenē, erthwen az dolgott, <es> Mint esset
leg̃yen chak ezt akaram keg̃teknek tudasara adñy,
hog̃y ha valak̃y meg̃ talallia keg̃teket felóle, Erche
keg̃tek az dolgott, isten lattia meg̃ ólnek ha minden
nek zabadsaga lezen rajtā, isten keg̃teket tarchia
meg̃ io egessegben, actum In Caroll: 13 Novembris
1580

*Generosae Egregiae Dominationis Vestrae servitor Humilis
Joannes Rakomazj*

¹A h javított betűnek látszik.

Generosis ac Egregijs dominis domino praefecto
Ceterisque Consilijs Camera Secpusiensis
S. Cesaris Regijs matris et dominis
S. Patronis o Seruan d'issimis.

13. Novembry. A.º 80.
Joannis Rakomaryj.

Kívül:

Generosis ac Egregy's dominis dominis praefecto
Caeterisque Consiliaris Camerae Scepusiensis
Sacre Cesaree Regieque maiestatis et Dominis
et patronis obseruandissimis .~
etc

Más kézzel írva:

13. Novembris Anno 80.
Joannis Rakomazý.

Mij Morzionokjat. et kiralyal, nagy alafatossem
 into Zolgalatintat nyjantuk is Nagyagthokant, mint
 Kegyelmel uralyos kifodalmat van mitnak: D.
 Nagy alafatossem Komorgont is Nagyagthokant
 mij kiralyalalijak, Sogi uraltokis mijheppem magy
 intarsimotki memoriagyintat, et Sze kurint magy
 monnik torionionk is Nagyagthokant, Sogi
 ab Csiap et ab majaros ^{ket} ab Zoghin falucja into
 ab Sogi Dorkonit mitkocorol difra into magat
 ro fogos et roatol mindeni torionionkum magy
 et mitor Komorgjeni akartuk Zoghin magy Solt
 vintuk felho, mun roatol ro Nagyagthokant
 sot magy ab kapuris sot isorattal. Istionk, Sannun
 Sogi Sannun Jorda Dora aritunk is isfurdhig ab
 Dornak ro Nagyagthokant ab mij torionionk Zornit.
 A Jurt most arva kurint Nagyagthokant ab isfurdhig
 et igo Jurnarionkikis, mijut Kegyelmel kiralyos
 kifodalmat vanintat, tarion magy ab mij torion
 monkum, kijt magy Zolgalatintat. Istionkum, et isfurdhig
 imagint Nagyagthokant kiralyalalijak nagy glan
 most Sze magy mun Engedij. off is nagy: ab Zoghin
 kiralyalalijak nagy gyalgattara hison: Sannun tarion
 magy is nagy mindem Jurnarionk sot igo Sannun
 duig: Et himel kolt Morzionokan 22 Januarij 81

A3 faluk magy mun Jurt
 kiralyalalijak, Nagyagthokant
 Zoghin magy memoriadotioronk

ONSZÁGOS LEVELTÁR 5

I.15.

Mocsonok, 1581. I. 22. Mocsonoki és királyi jobbágyok levele.

Mÿ Moczionokÿak es Kiralÿak, nagi alazatosan¹
űalo zolgalatűnkat aÿanliűk tÿ Nagisagtoknak, mint
Kegielmes űitezleo bizodalmas Vrainknak: etc:

Nagy alazatosan kóniórgónk tÿ Nagisaghtoknak
mÿ ket falűbelÿek, hagi ezelűttis mÿkeppen megh
ielentűttwk² niomorűsaghinkat, es hit zerint megh
montűk tórűeniónket tÿ Nagisagtok elűth, hagi
az Cziap es az mezaros zek az zeghin ket³ falűye űolt,
de hagi Detkoűith Miklos el bizta űala magath
w fogot es rontot minden tórűeniónkben megh
es mikor kóniórgħeni akartűnk zeghin meg⁴ holth
vrűnknek feleűle, nem bociatot w Nagisagahozz
sűt megh az kapűtis fel űonatta elűttűnk, hanem
hagi három hordo bort arűltűnk kÿ eztendeigh az
vrnak w Nagisaganak az mÿ tórűeniónk zerinth:
Azert mostis arra keriwk Nagisagtokat az istenűrt
es űo zerenciektűkert, mÿnt Kegielmes vitezleo
bizodalmas vrainkat, tarcion megh az mÿ tórűe-
niónkben, kÿt megh zolgalhassűnk eltűnkben, es istent
imaggiűnk Nagisaghtokert kiczintwl fogűan nagiglan
mert ha megh nem Engedÿ ezt tÿ Nagis: az zeghin
ket falűnak nagi gialazattiara lezeon: Isten tarcia
megh tÿ Nagis. minden zerencieűel sok űo Ezten-
deigh: Ez leűel kűlt Moczionokon 22 Janűary 81.

Az feleol megh neűzeoth
ket falűbelÿek, Nagisagtoknak
zeghin megh niomorodot iobbagi

¹ Az *n m*-bűl javított betű.

² Az *k n*-bűl javított betű.

³ A szó a sor fűlűtti betoldás.

⁴ Az *g* fűlűtt talán *h* betű kezdete látszik.

26. Januarij. 1581

Supplicatio humilia.

Kivül más kezekkel írva:

26. januárj. 1581

Süpplicatio hūmilima.

I.16.

Inota, 1581. X. 23. Inotai jobbágyok levele.

Az attia mindenható Vr Istennek kedweth es kegelmeth kiwaniuk thý kegelmetheknek minth kegemes wrainknnak az Idwozetheo¹ Chrus Iesusserth az zenth leleknnek altala etc.

Az mý alazathos es engedelmes supplicacionkban supplicalwnk thý keġteknnek minth² keġmes wrainknnak hogi thý keġmetek legen meg halgatoia az mý nagi Insegw̄kbeol walo kialtasswnkāk³ merth mý Igen meg niomorwlth Nepek wagiwnk az nagi sok teorwen -telesseg miath merth miwel hogi ew felssege hazahoz Illien keozel wagiwnk eiel napal chak Ide kelli mý nekwnk szolgálnw̄nk melli nagi sok szolgálatat teorwenteléssegel minketh szinten el niomoretottak merth ha az mý Igaz teor weniwnkben tartanannak nem kialtoznank keġmetekhez mellj nagi sok teorwenteléssegeketh <p.> Rendenkenth meg a<l>karwnk Jellentenȳ thi keġmeteknek

Eleozer Mý nekwnk wolph Illien teorweniwnk⁴ hogi ha <nem t> egi nehan hold Bwzank leth wolnna sem attwnk teobbeth rola tizen keth penznnel twri Benedek ebben minketh meg nem tartta ha nem mý raitwnk kewestwl weth az bwzzath az mý az tizede leth wolnna

2 az dizno rawatal mý raitwnk soha sem wolph aztýs mý reank twri Benedek keolthe⁵ azerth Illien ok alath hogi mý nekwnk egi erdeith kellieth ertthe wenwnk azal⁶ meg ellegedeth

3 mý Nekwnk az eleoth az sem wolph teorweniwnk hogi az wrak borunkath el wettek wolnna ha nem twri Benedek keolthe reank Jol leheth az arrath meg atta wgi az minth ew̄ maga gondolta.

4 palphi thamas kapitaniwnk lewen az minth Annak eleotten hogi twri Benedeknek kewestwl attwk az Bwzath ew̄ ebben meg nem tartta ha nem minth az pogan nemzeth mikeppen hogi hatalomal az tizta szemeth wezi ewis wgi wette hatalomal raitwnk minden kepebeol <hath> hath hath kila bwzath wagi <hath> walth kj beleoleo wagi nem walth

¹ Az második *e* betoldásként az *o* fölé került.

² Az *i* javított betűnek látszik.

³ A harmadik *k* talán *t*-ből javított betű.

⁴ E szavaktól kezdődően a levél néhány helyén grafitceruzás, ill. kék ceruzás jelölések láthatók.

⁵ A szó interlineáris betoldás, a *h*-n javítás nyoma látszik.

⁶ A *z* *l*-ből javított betű.

5 Ismeth palphi thamas Illien teorwentellensegeeth chelekedeth raitwnk hogi az mith twri Bennedek Reāk keoltheo az dizno rawatalban abban ew meg nem tartta abba⁷ ha nem az diznoth meg tizedeltette ahol az tized nekj Jwtoth ha nem kedwelth el⁸ nem wette ha nem keth forentoth weth errethe raitw[..] kj mÿ nekwnk soha ennek elleoten teorweniwnk nem wolph,

VI. Ismeth palphi thamas eztis keolthę reank hogi minden eztendeon egi wago thehenth kellieth adnwnk melli mÿ nekwnk soha az eleoth teorweniwnk nem wolph

7 Ismeth eztis cheleketthę palphi⁹ thamas mÿ raitwnk hogi mÿ az mÿ borwnkbol az tizedeth kÿ attwk nekj kirre embere wolph az kj gongiath wiselthę de mind ezel meg nem elegegedeth ha nem penzeth reank wetette az minth mÿ el adhattwk wolna penzen keth ennith weth miraitwnk errethę

8 Ismeth Illien <teorwentes.> teorwentis keolteotek reank kj ennek elleoten soha nem wolph hogi mÿ az warhoz swtesswnk de az palphi thamas nagi fenietsseg alath reank wettetę hogi meg wasar nap sinchen mi nekwnk zabadssagwnk miath merth el nem meriwk mwlattnÿ azth penig az mÿnemŵ mertekel kÿ aggiak kÿ nem zakad beleoleo az mÿenkel kellj meg elegetenwnk ewketh merth hogi ha meg nem elegethetnenk¹⁰ thath errethę wernnek zidalmaznak melli dolgaerth Immar ellis fwtamttak keozwlwnk az polgarokban

9 Ismeth Illien teorwentis keoltennek reank hogi mÿ az eleoth mezeth sem Egetwnk ha nem palphi thamas rean wethę <wethę> Nagi fenietsseg allath az warnnak epwletirę mind mÿ Egetwnk mezeth kirrę mÿ Nekwnk soha chak egi penzth sem attak sem szolgalatunkath alab nem hattak ha nem wgian meg kellieth lennj minden dolognnak

10 Ismeth Illien teorwentis keoltheo palphi thamas reank hogi mÿ minden napi chilię fath nem hortwnk az warhoz az eleoth de mastan minden nap winwnk kellj meg nem hogi egizer ha nem wgi akkariak hogi ketzer wigennek ha az szegen Ember nem wiheth thath werik tagoliak

⁷A szó interlineáris betoldás.

⁸A szón javítás nyoma látszik. – A sor végénél elszakadt a papír.

⁹Az *l* utáni vonás feltehetően tévesen kezdett *h* maradványa.

¹⁰Az *n* fölött szándéktalannak tűnő vonal van.

Mind ezekreol supplicalwnk thi keḡmeteknnek minth keḡmes
wrainknnak hogi meg halgatna keḡmetek az mj keoneorgesw̄keth
merth ezeketh az niomorwssagokath nem eleg hogi meg
Jellenttiwk de megis akkariwk bizonnettanj hogi ezek
az nagi niomorwssagok m̄y raitwnk mind Igi wannak
kik ennek eleoten miraitwnk soha nem woltak

ha nem chak ez keth kapitan keolthę m̄y reank k̄y miath
Immar szinthen el niomorotwnk melli dolgokerth szinten Ew̄
Naḡhoz <kirel> kirali kephez akkartwnk menn̄y de mjwel hogi
az Isten thi keḡmeteketh Ide hoztha azerth akkariwk keḡmetekek
kialtan̄y minden Igazssagwnkath hogi meg tekentwen az eleo
Istennek Igassagath es az m̄y niomorwssaginkath thi keḡmetek
hagion minden Jo keḡmes walazzal ezenis supplicalw̄nk
thi keḡmeteknnek hogi m̄y nekwnk wolph az egihazhoz walo
monw̄nk mellieth m̄y epetettwnk de miwel hogi m̄y nekw̄nk
temetonk lelki paztorronk nem wolph aztis az kapitaniok
twlwnk el twlajdonetotak azerth Immar <aztis> mastan
adoth az Isten Jambor lelki tanetoth azerth keriwk keḡmeteket
hogi az m̄yenketh kith az m̄y eleink zerzetennek az templomhoz
adatnaia meg keḡmetek merth meg soha ez Ideig m̄y nem
ertetwk sem halotwk hoz az feiedelemis el twlaidonethanna
az templom Jowedelmeth . azerth mind ez nagi sok
keoneorgessel Bantwan thi keḡmeteketh m̄y nekwnk meg
Bochassa keḡmetek merth ninch mith tennwnk az m̄y
Igassagwnkerth kelli zolanwnk melliieknnek ha meg
halgatoia lezen keḡmetek bizonial hizek hogi az eleo
Isten meg algia keḡmeteketh errethę m̄ys penig
keoniorgwnk ew felssegenek hogi az szegen meg
niomorwltaknnak¹¹ oltalmazassaerth¹² eltessę thi keḡmeteket¹³
nagi sok eztendeig mind az Jambor hiw̄ kereztien
feiedelmekel egetemben datw̄ <.> 23 die octobris

Anno 1581

Az zegen meg niomorwlth
Inotaj Jambor polgarok

¹¹ Az első *k* javított betű.

¹² A második *s* z-ből javított betű.

¹³ A szó vége a lap szélén lekanyarodik.

Qd Alasathos et Gedemes supplicat
Adaptet ad Romam Gazan vir felix
hinc Omnia unius in malis et in malis
Suis Repubem Regem
Vincit malis In hinc do
Et hinc

~~In malis hinc~~
Curia professionis hinc.

Kívül:

Ez Alazathos es Egedelmes supplicatio
Adassek az Romaj Chazar eŵ felssege
hiw Commisariussinnak <.> Mÿ Nekw̄k
Ch̄rus Jesūban keġmes
Vrainknnak twlajdo
kezekben¹⁴

Más kézzel írva:

<Innothaiak Panos>
querelae possessionis Inothae.

¹⁴ A *ze* betűkapcsolat interlineáris betoldás.

Mij Sajjo Gemri polgarnok aijonlyuk mindeunkben vasfagoknak Balga
 Csefinkat is fennval mindeunknak felitti tyvannuk tyfi is
 helyi aldaft vasfagoknak. Toraabba iol suggia ast vasfagok
 is mind az igy is fannora fogi mi unuk. Ceteris de honjogotunk
 vasfagoknak is dolg felol az anyly dolg felol mofannuk Csefinkat
 helyi helyunk vasfagoknak. Melon illik fogi az mi fennval unuk
 az ki minkeft mofon egy mikor minkeft any. fennval ty. Ceteris
 Szentöröben Zoltay fennval eram. löte. Szentöröben dolganak meg bi:
 fennvalnak löte. Mofodfor meg egykötünk Csefinkat Serj paleba
 annakis vend fennval is gyi fennval mindeunk adoz fennvalnak meg
 mondottunk. Az mi adoz fizetesünk pedig ez uolt fogi egyi fennval
 Csefinkat fl. 1. & 60. adoz, az Selus pedig 8. 50. adoz. Ceteris
 pedig ha mind is fennvallyunk vasfagoknakis nem helyen Csefinkat
 fl. 60. De mind az attal mi rajunk meg vasfi ast mentegia
 fogi ha fennval tyak 10 jusz isbbagy volnajt negyon meg vasfi
 az fl. 60. Immar az vnanb igen el püztalt negyannira fogi meg fenti
 malis alabvali vnanb mest az isbbagyok igen püztaltok negyannira
 fogi immar miolta o kize alatt negyon isq jusz isbbagy ment el
 alola, azok közt val pedig nemely mest Szornaban nemely pedig
 idefenne vntekre o flót. Annak fentette ez sem uolt mindeunk ter
 negyonok az miel fentette az bor vntelbol melon illik fogi immar ez
 ez tenon 15 josto bort adoz reont ez fent honom, agnapig. Ceteris
 uolt rajunk pedig nem attanak egyi ez tenon negy bosto borral
 helyi. o. akkor megis az pogannak fizetbecarunk, az mi magunk
 isbbagyok nem hatunk el rajunk. De mofon az pogannak fennval set
 becunk ez nagy sok latolatas miatt Csefinkat egyi bostok negyannira
 sem az mi kisin östök fogivontok nem minvalbecarok. Az mi rabadrajunk
 pedig ez uolna fogi mikor latolatasunk uolna ott minvalunk re gatt

I.17.

Sajógömör, 1582. VI. Sajógömöri jobbágyok levele.

Mý Saýo Gemberi polgarok ayanlyük mindenekben vrasagtoknak szolgálathünk es Istentwl mindeneknek felette kjanünk testi es lelki aldast vrasagtoknak. Towabba iol tuggia azt vrasagtok es mind az egész kamara hogi mi ennek elötte is könjorgöttwnk vrasagtoknak ez dolog felöl az mely¹ dolog² felöl mostannis Emlekezetett <teszok> teszwnk³ vrasagtoknak. tudni illik hogý az mi <földes> vrünk az ki minketh mostan býr mikor minketh meg eskwttetett leg elözör Szendöröben Zoltaj Istwan vram elött es ott⁴ minden dolgunkat meg beszelletwk elötte. Masodszor meg Eskwttwnk Görgön Sorj pal elött annakis rend szerint es hitt szerint minden igaz⁵ ado fizeteswnketh meg mondottük. Az mi ado fizetesünk pedig ez üolt hogý egy Jobbagý Eztendeig *florenorum* 1 *denariorum* 60. adott, Az Sellar pedig *denariorum* 50: adott. Ezekett

pedig ha mind elő szamlallýük Vrasagtoknakis⁶ nem teszen Eztendeig *florenorum* 60. De mind az által mj rajtünk meg veszi azt mondgia hogý ha szinten tsak 10 haz iobbagý wolnajs ugýan meg weszi az *florenorum* 60. Immar az waros igen el püztult ugýannjra hogj meg falü nalis alab ualo <immar> mert az iobbagýok igen püztülnak ugýannjra hogi immar miolta ö keze alatt wacion 14 haaz iobbagý ment el alola, azok közzwl pedig nemely ment Szarnaban nemely pedig idestoüa widekre oszlött. Annak fölötte ez sem üolt mi nekwnk Tör üenjwnk az mitt kezdett az bor arülasbol tudni illik hogý immar ez eztendön 15 hordo bort adott reank ez Zent haromsag napig. Ez elött ualo vraink pedig nem attanak egy eztendönis⁷ negý hordo bornal föllýeb, akkor megis az pogannakis fizethettwnk, az mimagünk öröksegetis nem hattük el wesznj. De mostan az pogannak sem⁸ fizet hetwnk ez nagý sok saczoltatas miatt (hogi egyebnek ne mondziuk⁹) sem az mi kitsin öröksegwnket nem miwelhettjwk. Az mi szabadsagünk pedig ez üolna hogý mikor sokadalmünk uolna ott minalunk tehatt

¹ Az *m* megkezdett *a*-ból javított betű.

² A *d* javított betű.

³ A *t* javított betű.

⁴ A szó interlineáris betoldás, jellel a helyére utalva.

⁵ A szó interlineáris betoldás.

⁶ Az *n* javított betű.

⁷ A *s* javított betű.

⁸ Az *m* javított betű.

⁹ Az *m* törölt betűre van írva.

akkor az igazságnak uolra szabad bort arulni. De azt sem engedim meg
janeim mind az ő borát arulniak, az Bor főprítés ez első uelo
rajnik mind annak atakag kik az bort ki arulnak, Mostan uelo
vunk pedig el rajzi es ki egyetj egyetjöt bormak, az Egertöt
bort pedig mind reánk osztja rajpamag, mely dolgozt bizony
meg az pagon sem egelekednek. Amakuramma Dragotokt körjünk
hogy egy lmbek ^{re} vagy nehez neven fogj minthly eto fiamallijunk az
mi to aru aruorket, mert tellyesseggel el nyomorostunk az sok felektan
förmény miatt Mellyet mostan kezd mi rajtunk yeledni.

1'

Mert ez sem törvénye az mi fejen nora imének fogj mi az mi ~~fele~~ vink-
nak feleieber ganejt es ez tenköt abal uelo to gon fogjünk ed mgy fele-
kedjünk, Ez mostan vink amakolant minden nyret meg minakott
az feleiben eb immar az ortentön nraimk feoz hanimunk bet feker
ganejt az feleiben, mostan is bet fekeret ker de nem tygjünk minak
Mely dolgozt bizony tellyesseggel el vntünk, mert az kegyetlen pogamis
nem nyret amj rekeretes dolgozt az mi törvényünk ~~es~~ gonum
Hak az ő ado penzebet se rajjünk nem felekedett felelyeb. Mitor
pedig az urajatok leuolot kezben azukis akkoris azt montuk mondotta fog
mellik az a keresztos helyje kmua fi aggek az ki köröztölallott benne.
Ezeket immar tellyesseggel el vntük, es mitor uelamj fankor ven fenelto
kett koldunk bozzaia tehat az is mind vutal fudal mozza urajatokat
körvájunk (mert azt bilmy mondánk az mit rajtunk felekedni)
Ki tartott mostan harudni, angy ha fejen könyörögnük neki tehat az
mondja fogj harudni mentünk bozzaia. — Jegyzete — En könyörünk
urajatoknak könyörögnük fogj az mi nyomorúagnkat nyamalijunkat
tekintfermeg urajatok, mert bizonyal mondhatjuk urajatoknak fogj

2

akkor az üarosnak uolna szabad bort arulni. De¹⁰ azt sem engedj meg hanem mind az ö boratt arulljak, az Bor söprötis ez előtt¹¹ ualo vraink mind annak attak az kik az bort ki arültak, Mostan ualö Vrunk pedig el weszi es kj egettetj egettetött bornak, az Egetött¹² bort pedig mind reank oztja wiszontag, mely dolgott bizony meeg az pogan sem czelekednek.¹³ Annakutanna vrāgtokatt kerjük hogy kegyelmetek ne¹⁴ wegye nehez newen hogy minth¹⁵ elő szamlalljük az mi törwenjwnket, mert tellyesseggel el njomorottünk az sok szokatlan törwenj miatt Mellyet¹⁶ mostan kezd mirajtünk tselekednj.

Mert ez sem Törwenje az mi szegen warosünknak hogy mi az mi <földes> vrünk-nak szöleieben ganejt es eztendött¹⁷ által ualo dolgott hogyunk es meg tselekedgywnk, Ez mostanj vrünk annakokaert minden mjwet meg miweltett az szölöben es immar ez eztendön wittünk szaz harmincz ket szeker ganejt az szölöben, mostannis ket szekeret ker de nem tuggiük minek Mely dolgott bizony tellyesseggel el vntünk, mert az kegyetlen poganis nem mywel annj rettenetes dolgott az mi törwenjwnk kjwöl hanem tsak az ö ado penzeket¹⁸ be wigywkw nem szatzoltatt föllyeb. Mikor pedig az vrasagotok lewelet kezeben attukis akkoris azt <montük> mondotta <hog> mellik az a¹⁹ kereztes Bestye kuruafi aggeb²⁰ az kj köröztwl allott benne.

Ezekett immar telljesseggel el vntuk, es mikor ualamj Jambor wen szemelleye kett kwldwnk hozzaia. tehat aztis mjnd²¹ rutul szidalmazza Vrasagtokat köwettjük (mert azt kel meg mondanünk az mitt rajtunk tselekeszik) Ki tanitott mostan hazudni, awagy ha szepen könjörögwnk nekj tehat azt mondgia hogy hazudni mentwnk hozzaia. Vegezettre Ezen köniörgwnk vrasagtoknak <könjörgwnk> hogy az mj njomorüsaginkat njawaljainkath tekintsemegh Vrasagtok, mert bizonyal mondhattjuk Vrasagtoknak hogy

¹⁰ A *D* *d*-ből van javítva.

¹¹ A *tt* feltehetően javított betűkapcsolat.

¹² A második *e* fölötti jel szándéktalannak látszik.

¹³ A *c* javított betű.

¹⁴ A szó interlineáris betoldás, jellel a helyére utalva.

¹⁵ A *tt d*-ből javított betűnek látszik.

¹⁶ Az *M* javított betűnek tűnik.

¹⁷ A *d* feltehetően javított betű.

¹⁸ A *z p*-ből javított betű.

¹⁹ Az *a* fölötti jel funkciója ismeretlen.

²⁰ A *b k*-ből javított betű.

²¹ A *j* valószínűleg *e*-ből van javítva.

mindmennyi meg esbitternek mind az eger orvos fogj mind az eger
elmemek es jurzon hadjnak az orvos, mert az töröket mögink
fogomnak de az is nagyob fogalmassagot va lehetnek nekünk fogj
nem mint ez. Amakolneret - Jurzonog konjorunk orafog
toknak fogj Legjen kegyelmoseg orafogtokban es orafogtok
esedezzek Lemele alatt az Hatalmas orafogtok nyeretnek
no morultakert, Job fogj az folyeges orafogtok fizetnek fogj
nem mint az pogomnak fizetnek tellyessegel. Isten öfelsége általa
Legjen orafogtokon az Adja meg minden dolgaj ön orafogtokat

Szegemij polgarok orafogtok
nak mindenekben Istentől fo ad
daj kenemnek. Eb kömörögnek
orafogtoknak az Istentől.

2'

Az Szegemij Sajó gemerij pol
garoknak Alvatos kömör
gese orafogtokhoz

mindniaian meg eskwttenek mind az egez waros hogÿ mind <ezesmind>
el mennek es puztan hadgiak az warost, mert az Töröket mögiük
Pogannak de azis nagio²² Irgalmassagott tselekedik welwnk hogÿ
nem mint ez. Annakokaert Vizontag könjörgwnk vrasag
toknak hogÿ Legÿen kegyelmesseg vrasagtokban es vrasagtok
esedezzek Lewele által az Hatalmas Czaszarnak mj erettwnk
niomorultakert, Job hogÿ az fölseges Czaszarnak fizesswnk hogÿ
nem mint az pogannak fizetnek tellyesseggel. Isten öfelssege Aldasa
Legÿen vrasagtokon es Aldgia meg minden dolgajban vrasagtokatt

Sayogemerj polgarok vrasagtok
nak mindenekben Istentw Jo al
dast kewannak. Es köniörögnek
vrasagtoknak az Istenert *etc.*

Kívül:

Az Szegenÿ Sajö gemerj pol
garoknak Alazatos köniör
gese vrasagtokhoz

²² Az *o* valószínűleg *a*-ból javított betű.

I.18.

Kassa, 1582. VI. Panka Péter levele.

Solgalatomot Irō keġnek mint bizodolmas Vrō
nak Istentől keūanok keġnek mind
Asoniomual es az keġmed sep fiaiuāl Eg·
etemben¹ mindē lelki es Testi Jokat es hozu
Eletet·

Toūabba Im ertē az keġmed leūelet· meliben
keġmed ennekē ast Iria hog· az Gomoriek·
Igen panasolkotanak en ream Az² ő solga
latok felol es hogi en ököt mikepen saczoltat
nā hogi en ő raitok anie penzt kernek mint·
sinten az Török· Azert nē Igasat· montanak·
benne Az keġmed Intesere Im fel Jötē vala
Kassara dehog· keġmedet· nē tanatam It Cassan
azert Im leūelē Atal tesek keġnek valast·
mindē panaslasok felöl· Elsöben az hol azt·
mongiak hog· en anie penzt· keūannek rajta·
mint az Török Nē Igasat· mondonak benne mert
en magā Ast montam <...> Nekiek hog· bator
ket saz forintuāl agionak ennekē keusesbbet
hog· sem mint· az Töröknek· Nē mondom hog
trūfaban nē montā nekik hog Agionak ennekemes
anie penzt mint· az toroknek· bator soha se
solgalionak· est czak Trūfaban· montam Nekiek·

Masodik dologra Az solgalat· felol· enne
kē ez estendö ben Egiebel· nē solgaltak
hanē az Ruskai hegien vagion eg· solō
ast miueltkmeġ· <Ana> Anakis egik miuet·
Neged napra el vegestek es otjs etelt Italt·
adok nekjek vala menieūel meg· Erik es ket fori
tot adok nekjek ānak felete maga nē az ömaga
kapaiaūal miuelik· Az seker solgaltatas felol·
Ez Estendöben eg· ser eg· hetig uot· eg· seker
Az vtan Ismē eg· hitig eg· seker

¹ A levélben bizonyos szó-, ill. sorvégi betűk után (főként a *k*, *t* és *g* betűket, de olykor más betűket követően is) gyakran látható egy felemelt pont, amely azonban nem elég rendszeres ahhoz, hogy az adott betű részének legyen tekinthető, ugyanakkor elválasztójelnek vagy középpontozási jelnek is csak olykor lehet(ne) értelmezni.

² Az *A* javított betűnek látszik.

Im Nē regen uot Ismennē ket seker Eg·
hetig· ganiajt hordot· ennekē annal többet
ez³ estendöbē nē solgaltanak·

Az el püstülas felol az Banis nē Igasat·
montanak· mert ö felsege adot üt eg· parast·
ēbernek ot· eg· haz vlest· öda mentenek azhoz
harmane az vagi menien hanem kibol ki hotanak·
mert Tüga Ast· kegmed· hog· csak eg· Estendon
is Beczben egi Nehani Caput peczetelnek be
hog az kibol ki hotanak· tudom en sotai vrā
nak mint solgaltanak· <Jo> Tobbeknekis <h> hog
bizoni adig· haza nē mētenek· miglē benē Aratanak·
es mig· benē kasaltanak· De en nē vgi
czeleketem velek mert Istenē sl elkem űagion·

Tügia kegmed az orsag töuenie mint vagion
hog· eg· heten ket <p> Napon Tartozik solgalni
De Bator vrā ennekē csak egi nap solgalion·

Az hol Ason panasolkodnak hogi en meltatlā
öraitok penzt keüanok· bizoni nē Igasat mondonak·
bene mert latia Isten hog· en meg· csak·
Tiz penczt sē vötem mostal tā raitok· maga bizoni
kj <fel hog> feje Josagā maradot· Tüga ast kegmed·
hog· Egrē az ki csak Tistül bir valami
Josagot· fol eleget hordat velek· esmindē nemüet·
be takartatia velek· de bator ennekē soha se
solgalnanak többet· mint sotaianak· es bebek
nek· az vag· Safarinak mert en tudom hog·
egsersmind⁴ Tizen eg sekeris el Jot nekjek·
adig· haza nē mētenek· mig· mid senat· smind·
egiebet benē hordotanak· de ök Tüdom en
mit Neheztelnek· Im fel Jöüök Seredan az
kor sembē lesek· kegmeduel· es meg mondō· hisē
ö felsege azert· ata ennekē solgalatomban hog·
haznat vegiē mert en mostanis Zendröben
hat loüagot tartok fiāual⁵ Annak felete

³ Az *s*-ből javított betű.

⁴ Az *m* másik betűből van alakítva.

⁵ Az *u* olvasata bizonytalan, esetleg *n* is lehet.

emagōnak valamikor ö felsege paranczol
vag· eiel vagi napal kez vagiok koczimra
fel vlnie meg· vartā volna kegmedet de het·
fon törüeniē lesē kegmed· Nezze minden somat
En kegnek meg mōtā mit fajlalnak·

Isten tartia meg· kegjemedet mindē Jauaiual
Datum In Cassouie·

Panka Peter kegnek
solgal Rugasi

Kivül:

Adassek Czarar ö
felsege kamorasa
nak· Paczot· Janosnak·
nekō bizodalmas Vrō
nak·

Más kézzel írva:

Juny 10 / Anno 82
Negotium inter Petrūm
Panka et subditor Shajo-
gemiensis /

I.19.

Nagybánya, 1582. XII. 8. Nagybányai jobbágyok levele.

Wýtezleo Nemes vraink mi Nekeonk Mindenkor kegies gondüiseleöink es Isten után otalmink, Minden lelki es testi aldasitt kiüanūan Istenteol vrasagtoknak, hiw̄siges zolgalatūnkatt iriük.

Meg Ertettw̄k az vrasagtok leüelibeoll mind penig zoūalis az vrasagtok Embereteoll az vrasagtok kiüansagatt az kett̄ Eszer veder bornak mastan v̄yonnā adasa felelöl, Mell̄y dolog mj Nekeonk mindniaian es az zegin kw̄ssignek mell̄y igen terhes es Neh̄z dolognak lattassek eligkippē leüeleönkben meg sem irhatthiük, holott meeg az eleebi teöleönk meg igert h̄tt eszer veder saccznak ki zedisi-benis imār sok napoktūll fogūa vegett¹ nē irteönk, kyertes meni zantalan sok gialazatos es syūas riūassall ūalo reank kialtasa ligiē az zeginsignek űgj mint illien zw̄k f̄w̄ldeon es illien Nagj sacczbā irni megh Nem giw̄zzw̄k: Ell ann̄yra hogj sokan keozeöleonk bator-saggall azt kialthiak hogj meegh az pogan Theoreok kw̄ztis ahold kett̄ feļ̄ f̄jzetnek illien kiczin hellreöll ennj sacczall meg irn̄ek, es meegh ez vtannis ha vrasagtok rajtūnk Nem keoneöreöll sokan inkab akarnak mas byrodalomban innen kj Mēnj kik sok heliekreöll ez kiczid romlott es p̄szta varasban iw̄ūin Meg telepettek űolltt, hogj Nem Mint az mit Naponkint valo taplalasokra esztendeöczaka sok t̄lli Nyari Niomorū sagoknak ell zenüedisiüel keresnek, zemek latt-ara azt nagj iohok zakadūa minden esztendeoben² felezegh arron teöleok ell vegiw̄k, es felesigesteoll giermekesteöl w̄ magok ehel haloūa legienek, Nemelliek³ borok fenekitis akariak kj űagnj kitt hogj meg Ne merienek czielekednj Nekonkis rea gondūnk vagiō: Mell̄y sok reank kialtasokirt es Nagj syrankozassall minden feļ̄ panazolkodasokirtt kit kelliē meg feddeneönk aūagj meg bw̄ntetneönk mj magūnk sem tūggiük,

¹ Az első *e* fölötti vonás feltehetően szándéktalan.

² Az utolsó *e* javított betű.

³ L. az 1. lábjegyzetet.

Mert űgian soha nem tűggiűk hogj ez zegin romlott varason illien Nagj saccz es insigh leűtt űolna eccernęl teobzűr kibeol az zeginsig meegh mastis sok kj Nem feselhetett, akkoris iollehett Minthogj kętt iszben attűnk az ellswkett oczioban attűk az masodik zedist peniglen ű felsige Camoraia azon arron veotte ell az Mint kwzeonsiges kippen kwzteonk iart. Aszirt az hatalmas Istenir tis vrasagtokat kiriwk es keoneorgeonk alazatoson egyz varasűll vrasagtok minkett az Hętt eszer veder bor felett (ha azt illien kiczin romlott pűszta varason kj giwteogethethiwk) Ne banczion az kętt eszer veder bornak vyonnā azon elębi arrō valo adasaűal Mert semikippē ęhel halokka Nem leheteonk, Nem igyrheteonk, mert ez zegin romlot varasnak Nagj ob reszenek az hętt eszer veder bortűll⁴ czak annj sem marad kiuel ez setit tęlbűl, magatt kj taplalhattna, czak igen zamos Nehan emberņl marad valamj keűes bor, es ha vrasagtok azoktűlis ell veszi atalan fogűa bűzonnial irhatt hiűk vrasagtoknak hogj az zwleo hegű miűeletlen marad kibeűll ű felsiginekis felette nagj kara keűűetkeszik es kiuel műs ennelis Nagj ob romlasba iűtűnk az kibē vagiűk. vrasagtoknak czak⁵ eszell aialhatthiűk⁶ es igyrhethiwk magűkatt hogj ha holl kwzwtteonk aki eggieczkętt vagj ketteűt meg sűgorgatott zwksigire, vrasagtok kyz pinszt rea kűldűin az mint kwzeonsigesen kwzteonk iar aholl talalűk kizsek vagiűk mi magűnkis minden teorekediseonkel vennj. Isten eltesse vrasagtokat Nagj sok io esztędeokigh. Datae Ex⁷ Riűűlis *Dominarum* die 8 decembris Anno domini 1582.

*Venerabilibus Generosissimis et Egregiis dominis semper clientes additissimi
Jűdex et Jűrati ciűes cűm
tota Comműnitate Riűűliensium.*

⁴ A b javított betűnek látszik (esetleg t-bűl).

⁵ Az a fűlűtti vonás feltehetűen tēvesen kezdett k szāra.

⁶ A harmadik a fűlűtt szāndęktalan tollnyom látszik.

⁷ Az E javított betű, a kűvetkezű szű R kezdűbetűjębűl.

Kívül:

Generosissimis ac Egregijs dominis et domino
Fransisco Nagjüathj praefecto Camerae Scepu-
sensis, caeterisque eiusdem Camerae Sacrae Caesareae
Regietatis consiliarijs, et dominis patronis
nobis semper honorandis
etc

Más kézzel írva:

8 Decembris Anno 82,
Ciues Rivülienses, conqu-
runtur, <ratione Man-
dar⁸ Vinor> de dandis
denuo 2000 hidrys
vinj, et ferebunt illis
Valde onerosum esse

⁸ A szó olvasata bizonytalan.

I.20.

Varjas, 1584. Varjasi jobbágyok levele.

Varÿas 1584. Ez vÿ Ezt¹[...]
az mÿ karokat vallottak² az Varÿassiak az teto[...]
hadaktul louagh gialogtol

Tekintetes vitezlő Nemes Vraink az mÿnth az Nanassÿ es
Dorogÿ Vrainktul valo Jegzesben³ Meg Ertÿ Vrassagod
az Raÿtunk valo szantalan Nÿomorusagokat Merth
Mjnd egÿ hajoban Euezünk azokkal. azert ha mÿnd
azt meg akarnokis Irnÿ az mÿ Raÿtunk esset Mind
kar uallast mjnd zÿdalmat. Nem tudnok mÿ azt eló
szamlalnÿ es meg Iratnÿ Hanē Egÿ órók Isten
ŵmaga tuggia: mjnd az altal Róujdedē somma
szerent az mjt fel Irtunk: Bÿzoñjal Higgÿe
vrasagod hogi lett fellieb Es Inkab⁴ nagio bszusagot
kart Es szÿdalmat sohonnat Nem szenuettünk Mjnth
az Magochÿ vrā ŵ Nagsaga⁵ Nepetül, Es az Homonnaj
Giörgÿetül ŵ Nāgitul: Mert kiualt keppen ha Egÿer
vagÿ ketzer voltaak uolna Raitunk ez eztendóben azt
Nem annÿra Nehezlenók: De Jóttón Jóttek Reank
Egÿ heten ketzeris Jóttek: Mikor Tizen hat loual
Neha .25. loual, Neha .32. loual Neha többel: soha⁶
penig hogi Egi nap vagi ket uoltak uolna Raitunk
de három nap Né g nap ótt nap: Mindē nap abrakot
ketzer: az kinek arpaia Nē uolt buzaia⁷ hortak: vermet
bontottak: Annak felette Mindē Ebedre⁸ vachorara
eleg h borth ketzer: Mÿ penig Igen szegenjek vagÿük
hogÿ meg fejünkert sem fizethetünk⁹ az pogannak
eleget maradassunkert: Annak felette Hazunkbol
az mÿ az szegenÿ embernek agia leple uolna vgj

¹ A t olvasata bizonytalan.

² Az o talán javított betű.

³ A b feltehetően megkezdett e-ből van javítva.

⁴ A k valószínűleg b-ből javított betű.

⁵ A g talán javított betű.

⁶ A h javított betű, a javítás során nagybetű formájú lett.

⁷ A t más betűnek indult.

⁸ A b javított betű.

⁹ A h talán javított betű.

mÿnt ponÿuanak kit hÿnak¹⁰ le uonzak louokra
vetik Es az vtan vgian nallok felejtik. affelet
semÿt meg Nem adnak. az mÿenkert Rwt zit
kokat teznek Rajtunk

Kjert kónjörgúnk az Hatalmas Istenert Vrasagodna[...]
vesellien gondot vrasagod Rollunk Mert bÿzonj [...]a[...]
meg Nem maradhatunk Ez Ideÿg ű felsegenek Helta[...]
Jobbagÿ uoltunk, Nem voltunk budossok. de Immar
ketelen meg kell ozolnunk az houa latunk el Mennÿ
helt keressúnk maradassunkra, Mert azt mongiak
mi nekúnk: Esse lelkek Nem kell teteket szannÿ
mjnt az Tórókótt hanē zÿnte vg kell le vagnÿ Mjnd
Germekestúl: Hizen az kereztenek kózt¹¹ mÿs azt
valliuk hogÿ kereztienek Vagiunk es ű felsegenek
Jambor Hű Jobbagÿ

Ez vtan ismet Minap illien dolgot Mielt Raitunk Egÿ fű
legenÿ kallaÿ kjnek az Neuēt hÿak Tórtólj balasnak
Ide Jóue hoszank Meg szalla Abrakra Eróltette az
bÿrott: Mÿert hogÿ Nem volt kezz Abraka sem űmaga
nak sem az kóz nepnek firtattak szaccholtattak Abrakert
vgÿ vótht oztan penzen Abrakott: vachorara kett
Thiukot küldót Terteli balasnak szallassara az Bÿro
Ismet Egÿ pjnt bort: az vtannis egÿ pint bort: az Eggik
bÿro ki szolgál bÿronak mondatik azt uellek marasztottak
az katonak: vegezetre Tórtólÿ Balas El küld ket kato
nat Az Bÿrohoz hogÿ Az korchomarosnak legien kezes
Reggelÿg Egi forint arra borett: az bÿro illien valazt
tezen. mond bÿzonj Ennē lezek senkiert Mert Nekem
semmÿ marham njnch kit az korchomarosnak bechültet
nek: Ezen meg haragzÿk Tórtólÿ balas: mond az
velle valo szolgál bÿronak esse lelek kurua
menjel Elegh bort hogÿ mert ezennel addÿg El
verlek hogÿ meg kell hálnod¹² hogÿ meg Halz, Az szegenÿ

¹⁰ A h valószínűleg javított betű.

¹¹ A z javított betű.

¹² A szó interlineáris betoldás.

[...]rt az szolgál Býr[...] Menteben ket katona k[...]
az korchomara Es v[...] [...]ordattak az chazar boratt vgý
Annýra hogi az Egi Eýel Hordatot bort florenorum 1. denariorum 5:
ezt Hit szerent mongiuk

Touabba ismet Az mehes estuan szolgálý eggik kis mathias
El Jóuenek vgrimond es kernek <ket> Negý ókrótt ket <keg> legent
hogý polgart attak mehesnek valamj buzat hogi azt az
bjro kesertetne Egý meli földig mehes Estuā baratsagaert
Az biro ad neg ókrót es ket szolgálaiat az mehes baratsagaert
Es el kezdette kesertetny illien dolgott mielték az
mehes szolgálý hogý Boltig vittek az ókróket mjnd
az legenýeket az semi volna. de meg foztottak
Az biro szolgálýt vý darochat le vontak Rolla Es
El attak Dorogon vgý bohattak űket haza

Ismet Czato miklos. Es Balog Imreh kassaýak szallanak
Reank: Es űmagok vermet bortottak fel Egý szegený
legenjet melj veremben czazar szaamara¹³ valo Arpa
vala. kinek az Arrat megh attak az legennek: abban az
czazar arpaiaban Hordottak el Cubulos 8. akaratunk ellē

Az Egrý Drabantoktul vagiō ismet Nagi bantassunk Mert
vagi Jónek vagi menek de louainkat szekerynkett
ket melj földig Haromig El vizik Hamot mjt Ere
.m¹⁴ lótt ha iot találnak meg nē aggiak: onnatis
Vrassagtok szerzene valamý kónjebseget az szegený
nepnek maradassokra: Ha egý Meli földig elvizik
louokat szekereket Ne vígek touab se ne uigiek semiet
El az szegený Embernek

¹³ A második *a* interlineáris betoldás.

¹⁴ Az olvasat bizonytalan.

Az orvok való szolgálatukat aiatuk
 Nnak mint kezelték. Ngal vaintnak
 Jankoszelek Ngalok hogy Ngaloknak emel
 elloteis komorogottunk valta az borol kellet
 el. Ntok azt garancsotta valta hogy Jomon megi
 tudnok az borolat men borunkat vette el
 yuspot vruak v Nga azist az mint Jom Jereut
 megi futak es el mult Jereutben Jaz ot
 borunkat vette el Tol lehet az mint megi mondok
 volt. Nnak Jaz het volt de az lekit visa alta
 volt az tauak zenieg kytan sas volt
 Az lit zenieglen alta anal ellote el uot v Nga
 anal Jomat my nem kizink Hanem az myt
 gondoltottunk kellete kovel es telig vott hat
 borunkat el. kizit adot vattam leveset kizit
 Jemit nem adot az mint az tauak kzekele
 megi mutata mert tauak az Jaz borde borra
 adot havom Jaz forintot es eskudoben zenieglen
 adot flt 100 flt 40 azly zenieglen marban
 altak de Jereutben az kinek egi borra kinek lelt
 vott el Jemit nem altanak etotte, azist mo Jami
 komorog Nnak az Jegin varas hogy csekednek
 kejelmeben Ngalokot az Jegin varassal lit orvok
 solgalna megi. Nnakatas Jegin varas, Jsten kareja
 megi Nkat az v eskudoben, Datum ex opido
 ligla 16 die Januar A 1585
 Juder opichi ligla
 cinesgy Juvati

1585 jan. - No 2

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
É. székely

I.21.

Olaszliszka, 1585. jan. 16. olaszliszkai jobbágyok levele.

Eorroke vallo solgallatunkot aialiu
Nnak mint kegelmes Ngos vrainknak
Emlekozhetik Nगतok hogi Nगतoknak enek
elloteis koniorgottunk valla az borok fellol¹
es. Ntok azt paranczolta valla hogi samon meg
tudnok az borokat meni borunkat votte el
puspok vrunk v Nга азirt az mint sam zere
megi tutuk ez el mult zeretben zaz ot
borunkat uotte el Jol lehet az mint meg
mondotuk volt Nnak zaz het volt de az keteit
viza atta volt az tauali penieg tiztan zaz
voltage
Az kit penieglen <all.> anak ellote el uot v Nга
anak samat my nem tugiuk Hanem az myt
gondokottunk fellole kozel ez Ideig votte hat
borunkot el kyr adot vallami keueset kyr
semit nem adot az mint az tauali fizetese
megi mutatia mert tauali az zaz² hordo borra³
adot harom zaz forintot ez eztendoben peniglen
adot florenos 100 <.> florenos 40 astis penielen
niarban attak de suretben az kinek egi bora.
kinek ketot. votte el semmit nem attanak
erotte, азirt mostanis koniorogi⁴ Nnak az
segin varas hogi czelekednek kegielmesson
Nगतokat az segin varassal kit orroke
solgalna meg Nnakat az segin varas, Isten
tarcza meg Nnakat az vy estendoben, Datum
ex opido lizka 16 die Januari Anno 1585

Judex opidi lizka
civesque Jurati

¹ Az utolsó / más betűnek indult.

² Az első z hosszú szárú s-ből javított betű.

³ A második r talán megkezdett a-ból lett javítva.

⁴ A g után téves betűkezdemény.

Éz levet addatsok az új Hűgös
varainknak ezassor is folsége fő
kamorassiatnak nekünk kezjelmes
varainknak

J. J. J.

1585

Kívül:

Ez leuel addassek az mj N̄gos
vrainknak czassar v̄ folsege fő
kamorassiknak⁵ nekunk kegielmes
varainknak
etc

1585

⁵ Az *i* javításnak tűnik; az *i*-ből indulva nazálist jelző rövidítés látszik.

I.22.

Krasznahorka, 1585. VI. 5. Krasznahorkai jobbágyok levele.

Nagchagotoknak mýnth kegielmes Vrainknak, örökkö
valo Zolgalatünkget Iriük mýnth feienkýnt Az eö
megj niömorodot Jobagý kýk üolnank mýnd feienkint¹
krasna² hürkahos valo tartossok, köniörgünk vgian
Az Istenert Thý nagchagotoknak mýnth kegielmes vraink-
nak ezen hogj mý Igen megj niomorotünk ez mý
Vrünk mýa Adraszý petter mýa, Nagczaktoknak mýnth
kegielmes vrainknak ez az mý panaszkodaszünk
Hogj eö kegielme mýnket mýnd az Varhos valo
Jobagiok kýk vagiünk mýnkett Törüinniükben megj
nem³ tart, Ha⁴ nem az mý Törüin Adonk volna kýüelý
tartosnank ö kegielmenek. Az Varhös pins Adonkkat
ö kegielme megj nem veszy azt ha nem el megien
Abrakolý veszy megj ez Azt vgj veszy hogj kett
Anýt aüagj harom Anýt, az pinst eörörest megj
Adnük ö kegielmenek De nem veszy, Azert Thý
nagchagotoknak egýk első panaszkodaszünk ez

Touabba nagczagotoknak ezenýs panaszkodünk mýnth
kegielmes vrainknak hogj az mýnemo Törüiniük volna
Az sekin Jobagioknak mýnd feienkint az varhos tartoszok-
nak. mýnd eleýtölý foküa Az bor. Aroltatasbolý Aba
sem tart megj ö kegielme Andraszý Peter vrünk,
mert Illien sakassünk ez Törüýniünk volt mýndenkor,
Hogj eztendeýk haromsor Adanak bort ký mýnden
falúra elössor karaczionra massodsor hýsüetre
harmadsor pinköstre⁵ ere mýndenkor eztendeýk
mýnden falúra harmat attanak De most Torüýn
ellen czelegödýk eö kegielme, Andrassý Peter vrünk

¹ Az *i* sajátos jellege miatt a facsimilében az olvasó hajlamos *o*-t látni.

² A *k* javított betű; az *r* *a*-ból van javítva.

³ Az *e* javított betű.

⁴ A szó javított, a helyén *Tör* állt.

⁵ A *k* talán *f*-ből javított betű.

Az etendi mek elvo sem fut Finnar vortot
 minden felvira ottot oot es egy jorde mufort
 Amak felvira Fhion Torujatelen Bolgod Bekyodit
 o kigulme, kyt nagy llyk hujdalmualj Zennustunk
 dy, Toualbla ba nagy fufve kjiakj ab bornak
 Fedint ba kji kel oit unagy dnt fufst Vifon
 nagydyvotunk kyt mottat lantel Junustunk
 Ha fut dy nagydyvotunk mottatunk nem fok
 Toualbla dt folj fugia nagy daktak dogy mij ab gotan.
 Vajunk vob ba vala mij futkigunk est folmgyi
 nk o kigulme elijb. fimereny Td Zact mien
 k3 vut fufst kjiakl nem fudalmu bornakel
 Temlodij unagy minden mienly vajunk
 otudly kulj k3t mangia Amak felvira dogy egy
 fumbor fud ab vavzof Tactafso Zgim fobagiat
 ban estis mottatlen Junustunk
 kjiaklmetolj kyt fivan Junustunk elj
 Toualbla nagydyvotunk mient kigulme vramunk
 ezenis gnanfoltotunk dogy ab mienno Zolo
 ovokkigulunk vadnak abkafij o fortuallöfij
 Fablundiaj fildon fivoly mgy kjiak
 k3 befmat fjasan mient ab faldy vonak
 mient kjiaklnek Amak vana ab k mgy
 marat etolj ab k3 befmatolj o kigulme. ab
 mij tolunk dy vifij vgy eljak ab mient fbarj
 ez vank vuty vgy avoltatij ab dt fzi
 mje flur k3 avaban, ba k3 kunk benn
 k3t3 bibe tujak k3 avaba

Az eztendö meek eleö sem Jw̄t Immar vettetet
m̄ynden falw̄ra öttöt öttöt es egj hordo meszert
Annak felette Illien Törǖyntelen Dolgod czelegodÿk
ö kegielme,⁶ kÿtt nagj lelkÿ faÿdalomüalÿ Zenüedünk
ely, Touabba ha negj pinsre Agiakÿ az bornak
Iczeiet ha kÿ kel ött aüagj hatt pinst veszen
raÿttünk, Illien panaszolkodassünk vagion Tÿ
nagczagottoknak kÿtt meltatlan kel senüednünk
Ha <..>⁷ Thÿ nagczagottok mellettünk⁸ nem fok

Toüabba azt Jolÿ tÿgia nagczaktok hogj mÿ az pokan-
saknak megj hodoltünk mÿnd feienkint kettelenök
vagiünk vele ha vala mÿ swksegünkert följ megio-
-nk ö kegielme eleÿbe köniörgeñÿ The hatt nÿnch
Az rüt⁹ sÿttok kÿüel nem sÿdalmas benünket,
Temlóczös aüagj mÿndent mÿüely raÿtünk,
oknalÿ küly, Azt mongia Annak felette hogj egj
Jambor sinch az varhös Tartaszo Zegin Jobagiok
ban eztÿs mellatlan senüegiünk ö
kegielmetolÿ kÿtt sÿrüan¹⁰ senüedgiuk elÿ.

Toüabba nagchagottoknak mÿnth kegielmes vrainknak
ezenÿs panassolkodünk hogj az mÿnemö Zölö
öröksegünk vadnak almassÿ es kortüollössÿ
Jabloncziay földön Arölÿ megj Agiük
Az Desmatt Igassan mÿnd az foldes vrnak
mÿnd kÿrlnak, Annak vttana az kj megj
marad etolÿ az kett Desmattolÿ ö kegielme. azt
mÿ tolünk elÿ veszÿ vgj czjak az mÿnd Akarÿ
ez reank vettÿ vgj aroltatÿ ez azt Agia
mÿtt Akar Az araban, ha Iszünk benne
Aztÿs bele tÿgiak Az arabā

⁶ A vessző utáni vonás szándéktalannak látszik.

⁷ A törölt betűegyüttes esetleg *ky* lehetett.

⁸ A második *e* javított betű.

⁹ A *t* javított betű.

¹⁰ Az *ü* *a*-ból van javítva.

kýtt sýrúan zenuedünk elý kjnek Jöbýk resze oda
vesz, ha ezt chelegödý elý kel püstolný mjnden öroksegünknek

Touabba nagchagottoknak mýnth kegielmes vrainknak erolýs¹¹
panassolkodúk hogj Illien torüýntelen Dolgokatýs chelekös-
-sýk ö kegielme my raýtünk Az segin niömorült Joba-
-giokon Az mý az me Desma¹² Dolgat Illettne orságünk
Torüýnye serint mýnden Týszet raýnak ký adnük
Az egyket ký is Agiük abolý De azzon kuöölý
el megien Az ký egj nehan eztendoie volna az
oue abolýs fýszettest veszen raýtünk kýtt az embor
soha nem hallott sem lattot, aüagj pinszenkün
vennükýs aüagj erdön löltükýs megj Desmal rola¹³

Ez nagj meltatlan Dolgokrol nagczagottoknak¹⁴
konýörgünk mynt kegielmes vrainknak hogj legietök
mynden segeczeküelý, Toüabba erolýs panassolkodünk
nagchaktoknak hogj az mýnemö sagasa az orsak Torüýnienek
Az Jobagj mýüel tartosnek az ö foldesvranak mýüelý
Hogj mink mjndenkor kesseben vagiünk ö kegielmenek
Andrassý petter vrünknak, Az mýnemö maiorsak
vagian Az varhos bwsza Dolgabolý mýnket az
segin Jobagiokat rea haýtnak czeplettesre mýkor
el vegesven az czjplettest mýndenüt ký Agiak az
czjplö rest. az ebett koblöt, Toüabba mýkor eü
fölsege ez varatt megj vötte fegüereüel, voltanak
mas Týstartok benne mýnden Igazzakal ez Töruinbe
megj Tartotak De most ö kegielme Ádrassý
Petter vrunk Az czjplö restýs ky nē Agia hanem
erökepen es hatalomüalj chelegoszýk velünk¹⁵ vgj
Amýnt Akaria, kýt nagj niömürusagalý es sýrúa
senüedünk elý Töruýntelen, nagczagottoknak
köniörgünk vgian az Isten értt myntt kegielmes
vrainknak. kyk ö felsege segin Jobagy vagünk
krasna¹⁶ hürkahos tartoszandok vagünk.

¹¹ A szó utáni vonás szándéktalannak látszik.

¹² A *Des* feltehetően *Dol*-nak indult.

¹³ Az *a* javított betű.

¹⁴ A második *k* javított betűnek látszik.

¹⁵ Az *ü* javított betű.

¹⁶ Az *r* javított betű.

Jozj t; nagelattot tegor mijnde te giet me; valaft
t duall nagelattotnak ofen forier gunt Jozj t; t;
nagelattot mijntet bodanana ew folpige elijken
nijet Jozj kintant mijes ew folpige fuma dat me; me;
manant de eb guntfol forierant mijntet nijatijantrol;
mifan ew folpigt Joz t; nagelattotnak ! lora m; aabna

4

Lrasna Swerta kof uelo
f; Jozj me; me; me;
ew folpige Jozbagij.

5 Junij. Anno. 85.
Exhibita.
Humilia fuplicatio

hogj Tÿ nagchaktok tegien mÿndē kegielmes valast,
Touabba nagczaktoknak eszen koniörgünk hogj Thy
nagczagotok mÿnket boczattana eŵ folsege eleÿben
mÿert hogj lennenk mÿes eŵ folsege sarnia alat megj
maradando es panaszolkothatnank mÿnden nÿaűalÿainkrolÿ
nylÿian eŵ folsegenek ha Ty nagczaktaknak elene nē volna,

Kÿvÿl:

Krasna hÿrka hös űalo
segin megj niorodot
eŵ felsege Jobagÿ.

Más kezekkel írva:

5 Junÿ. Anno. 85.
exhibita.

Hÿmilia sÿplicatio

Nagyságos es kegyelms wáym Nagynak
 Örökke való bñmögemet ányalom.

16

És el múlt napokban az nyimiri ember balat teörtent való
 Pysyckyn, az Taulj' bjro cöcbernek lége nyjat, nulljat fogsagha
 tartottak, es nem tuobatom mi ualon, az mi gonoz zirendetke el
 szabadult es budozhan megjon, mely gonoz tenni emberert, az en
 feleségemet es fiamat tñj Nagyságtok az Ersekseg besanal fogma
 tartats, jolleset megz hatta mala Nagytok bogj rotama memijek
 es megz kerzsem, Azert mino rotama budozhan, sok falut es warij
 iuram el eretse, de sammikereen nem kapbatom, mert az felesége
 es egy utijafia, elwitem bogza mentak es tutara atak bogj kerzsem
 es azok mino elob' elob' jktatorjak. Amokutamajis exerce lezet kerz
 a bol megz kapbatom, es megz fogbatom.

Kerjogok Amukolavert Nagytoknak az hatalmas felerent bogj Nagytok
 elegedendo lézeseq, allat, bocsatataja el feleségemet es fiamat,
 es walamikor Nagytok perancollja is megz eli allatom malaboma
 Nagytok akarja Nagytokul kegyelms walašamok.

Nagytoknak égerzi megz nyimorvult bjme

Gat Matse Pjzely
 Jolagj

I.23.

Püspöki, 1585. VI. 15. Csát Máté levele.

Naǵsagos es keǵelmes wraǵm Naǵnak
Eöreökke walo hǵwsegemet aǵanlom¹.

Ez el mult napokban az mǵnemeö Ember halal teörtent wolt Pǵspekǵn, az Tualǵ bǵro eöchenek keze mǵat, mellǵet fogsagba tartottak, es nem tudhatom mi modon, az mi gonoz zerenchekre el zabadult es budosoban wagǵon, melǵ gonoz tewö emberert, az en feleseget es fǵamat thǵ Naǵsagtok az Erseksegh hazanal fogwa tartath, Jollehet megh hatta wala Naǵtok hogǵ wtanna mennǵek es megh keressem, Azert mǵnd wtanna budostam, sok falut es warast iartam el erethe, de semmikeppen nem kaphatom, mert az felesege es egǵ attǵafia, eleöttem hozza mentek, es tuttara attak hogǵ keresem es azok mind elöb elöb ǵktattǵak. Ennekutannaǵs erette lezek kedig a² hol megh kaphatom, es meg foghatom.

Kenǵergek Annakokaert Naǵtoknak az hatalmas Istenert, hogǵ Naǵtok elegendö kezesseg allat, bochatatnaǵa el feleseget es fiamat, es walamikor Naǵtok paranchollǵa ismegh elö allatom, walahowa Naǵtok akarǵa Naǵtoktwl keǵelmes walazt warok
Naǵtoknak zegenǵ megh nǵomorwlt hǵwe

Chat Mathe Pǵspekǵ
Jobagǵ

¹ Az első *a* fölötti ékezet szándéktalannak látszik.

² Az *a*-hoz tartozó ékezet feltehetően a *z* hiányának jelzése.

Humillima Supplicatio Matt^{ij},
Abat. in habitato^e Pysyehien.

15 Junij 85.

Kívül:

Humillima Supplicatio Matthej
Chatt, Inhabitoris Pyspekiensis

Más kézzel írva:

15 Juny 85.

I.24.

Alsószerdahely-Felsőszerdahely, 1586. II. 3. vágszerdahelyi jobbágyok levele.

Eöreoke¹ ualo szolgalatunkath², aȳanlȳwk thy nagȳ: minth kegyelmes Vrunknak es patronusunknak tȳ nagȳ: kezeretettunk illien nagȳ nyomorúsagunkban megh thalalnunk es thȳ nagȳ: folȳamnunk, hogȳ Nagȳ: megh emlekezhethȳk³ <emlekezik> arról az mi kȳlseö vetemeniȳwnketh, az az Bȳzankot, es egiebfle uetesȳwnketh, az harmadiuȳ Nagȳ Aár⁴ Wȳz telieszege el uetzeth⁵, ez el mult Esztendeöben megh azonkepen az nagȳ aszalȳnak miatta, semmi eletȳwnk nem leon,⁶ sem magunknak sem marhanknak taplalasara, ugi anira hogȳ sokan keözwłunk ez Esztendeöben az Ehsegh miat szeörnyȳ halallal kelletȳk megh halnȳ gȳyermekestȳwl, Szolgalatȳwnk penig es egieb fizetesȳwnk, az regȳ szokasȳwnk szerenth, semiel nem kiszebedik, seöth az Dȳzma borokȳk be hordasa miath telieszege marhankbanis el fogȳatkozunk, es meȳgh mostanis ueget annak nem ȳrtȳk. Azokaert hogi sok szoual thȳ Nagȳ: ne banchȳk azon keöneörgenenk thȳ Nagȳ: az egȳ Eeleö Istenre tekentuen kȳ mind gazdagert es szegeniert holt megh, keönieörwłne raitunk, es az Szenth Mȳhali adoiath Karachon adoȳat kȳ mindenestȳlis. 24 *florenorum* tenne, engedneie megh, mert ha minȳiaunkath Tȳsztartonk Eöreöss⁷ Teömlöczre uȳtis, de mi megh nem adhatȳuk: chelekegȳek thȳ Nagȳ: olȳ Isten szerenth, minth az szomszedsaghbely feöldes Vraktol latȳwnk chelekeödnȳ, kȳ effele adonak megh engedeseuel, kȳ pedig egȳnehanȳ szaz mereö buzanak kȳ osztogata-saual taplalȳa szegenȳ Jobagit, minekȳwnk penigh abol semmȳ remensegȳwnk, merth ez Esztendeöben ighen keues bȳza iȳwt be, az dezma kbolis, azerth az Istennek irgalmassagos uolta thȳ Nagȳ: eszeben iȳwsson, Legien nekȳwnkis ualami keöniebsegȳwnkre es segetsegȳwnkre. kȳrwł thȳ

¹ Az *o* javított betű, talán *e*-ből.

² A *k* helyén sérült a papír.

³ A szó utolsó szótagján többféle javítás nyoma látszik.

⁴ A második *a* fölötti pont funkciója ismeretlen.

⁵ A második *t* javított betűnek látszik.

⁶ Az *o* interlineáris betoldás.

⁷ Az első *s k*-ből javított betű.

ist ułtami kromer
ze agy. kęqęćmes ualęstę uarunk.
Nij meęb ni rmerodęb
Eugeny Fobęgiok
Viga Szęrdabęłęk

1'

3. pl. A. 86.
Summima Sęplicatio męłęqęń
donorum A. Szęrdabęłęj.

Nag̃y: kegyelmes ualaszt uarwnk.
M̃y megh nyomorodoth
szegeny Jobagiok

Vaga szerdahelyek

Kivül:

3. februaris Anno. 86.
Hummilima Suplicatio miserorum
Colonorum <ar> Szerdahely.

I.25.

Lice, 1586. VI. 14. Licei jobbágyok levele.

Mý niomorult szegeniek, kik lakoz̄ok az Rakos Tartomaniab̄ Licheb̄e, Isteni Imatsaḡokkat, es Maḡok Aianlasat Iriuk V̄r̄agnak, mint¹ Mý keġielmes W̄roknak, Ezek Mellett Testhi Lelki Jokatt Etc. Ezen köniörḡonk keġielnek mint keġielmes w̄roknak Niomorult szegeniek, hogi az istenert köniöröllion Mý rait̄ok, Mert felette iḡe uagion rait̄ok az nagi Insegh, es az nagi Ehsegh, ugi āniera hogi mind feleseḡöstöl es mind giermekestöll ézak megh n̄e hal̄ok, az nagi Ehsegell, es aznak utāna iḡe niomorgattat̄uk mind Magiar es Thörök felöll, De mind ezön altall V̄ragk köniörḡonk, min<d>t mý keġielmes V̄roknak hogi soha s̄emikepp̄e meg n̄e alhat ttia az nagi niomorusagoth, kitt Mirait̄ok ézelekeznek, az nagi Ado fizettest: kitt soha s̄e az mý Attiaink es s̄emi N̄ezetseḡonk s̄e hallottanak es n̄e fizette-nek soha, kit mý rait̄ok megh ueznek, Mind szentt Giörgi Adaia, <es szent> soha azt Mý n̄e attonk, Mostā penigh minkett felette iḡe Niomorgatnak erette Az szent Mihali forinttia uolt florenorum 3. denariorum 50. Karaçonba egi egi Thik mindē

Jobbagi. Ezekett igazā mindē Eztēdöbē megh attuk az Cziazar ö felsege adoiatt, Mostā penigh Töruein felett ualo ostor adott ueznek im̄ar Mý rait̄ok. Az zegeinseḡött az zölö kapallasra, es az zātasra Eh̄e es szōuiā kinozzak, megh ānak utāna megh tagolliak, sem ézepl̄o reszt̄t soha kinē adgiak az szegeinseḡnek. Azertt köniörḡonk V̄rasnak mint keġielmes W̄raink, hogi az istenert legiē Mýne k̄onk segítseḡgell, Mertt az ki Adonk soha n̄e uolt, es kit n̄e fizett̄onk mostāes soha n̄e fizet̄onk es fel es n̄e uezz̄wk soha, Ha penigh V̄rastok n̄e köniöröll raitonk, kin kintelen puztā kell hadn̄ok az falut, mert n̄e giözz̄wk az nagi Ehseḡöt es In seḡött mindenektöll, Ezökett regi Jambor uē Emberek hitt szerint meg uallottak hogi soha ez rettenetes ostor ado n̄e uolt, es n̄e Attanakes, Azert siruā köniörḡonk V. mint keġielmes V̄rok, hogi legiē segítseḡgell, es köinniebseḡgell, nehadgi V̄rask, az ézazar ö felsege Jozagat puztitani es R̄ötany, Mert mindēfele romol es puztoll, Az Elö istēnek aldomassa Maradgiō V. mint Keġielmes V. az Iesus Christussertt.

Actum Ex Licce, 14 die Juny. Anno, Christi, 86.

Mý niomolutt szegeniek Lićezyek
köniörḡonk V mint K. V̄rak.

¹ Az *m* jobboldali szára az *i*-t vagy az *e*-t is jelezheti ebben a levélben több helyen (utóbbira l. például a következő sorban: *keġielmes*).

Le kinnell adafset az illij kgyis
Miankuak Cassan: az Gazan
jo filyaga Hamarajinak
tulaido kirakbi.

Cassan.

14 Jimij 88.

Subdit. Sua His Possionib
Licca.

Kívül:

Ez lewell adassek az Mÿ keġies
wrainknak Cassan: az Czarar²
eö felsege Kamarasinak
Tulaidō kezekbē.
Cassan.

Más kézzel írva:

14 Junÿ 86.
Subditi Suae *Maiestatis* possessionis
Liccae.

²A z javításnak tűnik s-ből.

Tokaj, 1587. III. 7. Somody Zsigmond levele.

Generosi ac Egregy dominy et patroni mihj semper obseruandissimi, Seruitiorum meorum perpetuam ac deditissimam Commendationem. keg:teknek ezt akaram tudtara adnom, hogj ez szent Mathias napj sokadalomba mentem vala ky, kerezturnra, miert hogj annak eleotteis szokas vot, hogj innen az harminczadosok ky mentenek, mind kerezturnrais mind Tarczalra, sokadalomkor es vigiaztanak, es mierthogj Doczy Andras ithon nem uot, Enis ky menek oda kerezturnra, es tanalek egj hordo olayt hogj arol egj ember, kerdem hogj honnan, valo es megh monda hogj ot valo embere, de a kj arolta az czak szolgha uot, kerdem hogj hol uettek es honnan keot oda az olay, megh monda hogj onnan atal hoztuk az tiszta túl, kerdem merre hoztatok, es monda, hogj Tokayra, en tudakozuan iobban veghjre menek, tahat shemmj Chedulaia nincz rea, az kit kaphatek az olayba el tiltam az emberet tule, es foghlalam Czasar szaamara, az Czapiat el meczetem, es az olayat megh meretem, es be vontatam az byro hazahoz, eleosszeor keonieorgheottenek erette hogj ne banczam es ne haborghassam, en teoruenre halaztottam, es keoz keznel feo eskut byronal hattam, es megh seot aual aianlottam maghamat hogj valami az en magham rezyt illetve beleole de en azon nem kapok, bar azt ne velliek, ieouen deobennis azt megh enghedem, de az Czasaret shem mikepen en megh nem enghedem keg:tek hirenel kul, mert hitembe es tisztesseghembe iar. Az vtan nagj oknelkul ream tamattak, ugianaz feo biro uduaran, az Tualy biro komar Istuan, ky mostis ugj iut eszembe, hogj egik eskut ember az Varason, szolghamnak fegjueret el raghatta es azzal akarta agion verni, ruhat megh szaghattak, az keze veressys uot,

es hogj azt akartam otalmaznj minth szolgálhamot en maghamatis egj nehanian foghtanak, es ugj tartottanak kezbe az feó býro wmagha egik, az teóbyt nem tudom mindeniket kj eskut ember es ky keöz Varasj ember uot keözzwleök, es hogj közben tartottak, az szabliamot odalamrol akarta ky vonnj az a¹ komar Istuan, es azzal akart megh konczolnj, es az mentemetis niakambol ky szaghattak, az szabliamot nehezen megh otalmaztam es nem hattam ky vonnj² odalamrol, hanem az melj fegjuert az szoghamtol el raghadot úot, azzal fenieghetet es akart agion vernj, melj dolghokrol³ protestaltam eginehanj rendbelj embereknek, tudnj illik kassay, Debreczenj, Beszermenÿ, es ot valo kerezturj embereknekis, hogj en oknelkül es meltatlan szenjuedem azt az gyalazatot, az w felseghe szolgálhattia mellet, seöt megh azt mongia uot az eggik közuleök, hogj miczodak vattok ty egiem, ha mind konczol koncra hannak benneteketis, megh adhattia az Varas gyotokat egiem, mit poczkaztok it egiem, egiebkor sem poczkazot it egiem harminczados, en protestaluan, ot hattam az olaýt az býro hazanal es ugj iuttem el onnan. Azert kerem ty keg:teket, hogj keg:tek deliberallion feleöle, es aggia tudtomra keg:tek mihez tarczam maghamat, mert ez nagj gyalazatot shemmj keppen el nem szenjuedhetem, ky megh raitam nem eshet vala teóbszeör az w felseghe szolgálhattia mellet, ha most kenigh en raitam eshet massor mason eshetik snagiobbis eshetik ennel ha keg:tek ezt el szenjuedne.

¹ Az *a* fölötti vonás funkciója ismeretlen.

² A *v* után talán téves betű nyoma látszik.

³ Az első *o* javított betű.

Bist krumm ky: skat hogj ky: sk trövrinn
 mlttül m gaggia, gamin trövrinnj þrövrinn
 latassa myg ky: sk, þa wdmull stövrinn m
 tül-öt ast a gjalabatot anagj mnn, ky: sk
 d-tilib-wallion kas olaj fl. ölib. s aggia tudtom
 ra ky: sk migis karðam maghamat, mnt
 immar is myg h-öt dolyhet utan, b. int gottā.
 as olaiob umber, þrövrinn-öghmöt s hmalat as
 þarmindagjalat, þy m þrummj kiffm mnn
 umghottum s mnnis umghottum ky: sk þrummj
 krol, s as mlttül ky: skat ason krumm ky: sk
 fulgjinn ogj Cj-tatorijot, kjnd Cj-talgjaffam
 rotot ky: sk b-lij-br, s as trövrinnj nafst
 inia myg ky: sk, mnt napra fl öst Cj-tal
 nom ky: sk. l-ubim. As Vrism karðam myg
 ky: skat ijo rghiff-gj-ubim. Oatium m Cj-talij
 7. dii. Mahtij Anno 1587

ky: skat mindren ijo
 valatð karðam mnttül ky:
 Sedatmas vrainntot!

G. E. D. V.

Jhr paratiffimub

Sigismundus Somodij
 Sac. Cas. Rj-gjag Mahtij
 Contra Senigā vria fimm
 Cj-talijim. Mha.

Azert kerem keg:teket hogj keg:tek teóruen-
nelkül ne haggia, hanem teóruenj szerent
latassa megh, keg:tek, ha erdemletteme en
tuleók azt a⁴ gyalazatot auagj nem, keg:tek
deliberallion az olaj feleólis es aggia tudtom
ra keg:tek mihez tarczam maghamat, mert
immár ez megh leót dolghok után, be iut hozzá
az olaios ember, keónieörgheót es keualt az
harminczagiaúal, de en shemmj keppen nem
enghettem es nemis enghedem keg:tek hirenel-
kwl, es az mellet keg:teket azon kerem keg:tek
kulgieón egj Cýtatoryat, kjuel Cýtalhassam
eoket keg:tek eleýbe, es az⁵ teóruenj napot
iria megh keg:tek, melj napra kel óket Cýtal-
nom keg:tek eleiben. Az Vristen tarcza megh
keg:teket ýo eghesseghben. Datúm in Thokaý
7. die Martý Anno 1587

keg:tekúl minden ýo
valazt varok minth bý-
zoldalmas vraýmtol.

*Generosae Egregiae Dominationis Vestrae
Servitor paratissimús*

Sigismúndus Somodý
*Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis
Contra Scriba Triaesimae
Thokaýensis. Manu propria.*

⁴L. az 1. számú lábjegyzetet.

⁵A z javított betű.

Gravissis ac Egregijs Dominis
Praefecto et Consiliario Sac.
Cas. Regiae Maie Camerae
Scrupulorum, Litis et Patrimonij
meij observandissimis.

2 " " "

7. Maij 87.
Sigismundus Hornedij

Kívül:

Generosis ac Egregy's Dominis
Praefecto et Consiliaris Sacris
Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae
Scepusiensis, dominis et Patronis
mihj obseruandissimis.
etc

Más kézzel írva:

7. Martj 87.
Sigissmundüs Somodý

Eöskke uale es hiesjez Zolgalatunkan ai anlık zrafag-
 stokrat mint nekünk kezmet, es is akara patronusink:
 „nak ö felleje utar.
 Ezere könnögünk abasat, san zrafagstokrak, zrafagtok
 -akra meg inmar az borsok arant, meret, az zezeni
 neynek, zaink uale kyalasat my ell untak, azt mangiak
 hozt ugán nem iárunk, este mert eddig uafagtok meg
 atta uána, Annira zükölködnek zezemiek, soknak
 még Zékéckis kapalatlan uagió mert mics miyet zezre
 kösémie, es stagi dragafag mya minderekböll ky fottanak,
 Ha zrafagtok meg nem ugán az Zékék ugán, kapá-
 latlan maradnak soké, kyböll ö fellejerekie kvara
 követ kezik mint fázintu ö magoknak az zezeni
 neynek.
 Az ha mincz hatás az zezeni me zrafagok mint denkor
 esküsti akaria, ha chak az tyra mullet uale fahi-
 kon uesik az marbató, ky mya es my me zrafagink
 inmar ell allottanak az me zrafagok, my semmi koppen nem
 fuggink hannan koll es zezeni uorast hujall feltartari.
 Lam es elöt uatameli merbat es uorafokra kostonak az
 me zar sekre, senky nem habozgatta öket, E zek semig
 ugán nem uesnek az mas poston baromok hannan es
 wé közzell uallo falukon uorafokor.
 Ezenis könnögünk zrafagstokrak mert elivöll fojuan
 az egi hazi zolgonak, pradiator nak es Mesterek
 mint denkor Zabad ura az ö iüuedelmé Gély Bert ky
 Anzuluj, zrafagtok mastanis ne b tartana ell sem barome
 hozt az regi igazsagos förüemi marat hat na meg köz-
 sünk, es pradiator rendis neh ide geristhne ell fülünk:

I.27.

Tarcal, 1587. VII. 13 előtt. Kovács János tarcali főbíró levele (a város nevében).

Eőrökke ualo es hiusegez Zolgalatunkatt aianliuk vrasag-
-toknak mint nekűnk keg̃mes, es io akaro patronusink-
-nak ő felsege utan.

Ezen kőniörgűnk alazatossan vrasagtoknak, vrasagtok
adna meg immar az borok arratt, mertt, az Zegeni
nepnek, reiank ualo kyaltassatt my ell untuk, Azt mongiak
hogi ugiā nem iarunk, erte mert eddig urasagtok meg
atta űona, Annira zűkőkőkődnek zegeniek, soknak
mēg Zőleiekis kapalatlan uagiō mert nincs mýt¹ reya
kőtenie, es Nagi Dragasag mya mindenekből ky fottanak,
Ha vurasagtok meg nem aggia az zőlők ugian kapa-
-latlan maradnak sok é, kyből eő felsegenekis kaara
kőuetkezik mintt szinten ő magoknak az zegeni
nepnek.

Az harmincz hadosis az zegeni mezarosokatt mindenkor
eskűtni akaria, ha chiak az tyza mellet ualo falu-
-kon uezik az marhatis, ky mya ez my mezarosink
immar² ell allottanak az mézarlasroll, my semmi keppen nem
tuggiuk honnan kell ez zegeni uarast husuall feltartanj.
Lam ez előtt ualameli morhatt ez uarasokra hoztanak az
mezar zekre, senky nem haborgatta őket, Ezek penig
ugian nem űeznek az mas parton barmott hanem ez
ittē kőzell uallo falukon uarasokon.

Ezenis kőniörgűnk Vrasagtoknak, mert eleitől foguan
az egi hazi zolganak, praedicatornak, es Mesternek,
minden kor Zabad uott az ő iőuedelme bély bort ky
Aarulnj, Vrasagtok mostanis neh tartana ellentt benne
hogi az regi igassagos tőrueni marathatna meg kőz-
-tűnk, ez praedicator rendis neh idegenűlne ell tőlűnk:

¹ Az *m*-nek eggyel több szára van.

² A szó betoldás a sor elejére.

— Souabba esenni kōmōrjūnk wafagtōknak abasa:
— tōstān, arst nem tuggink hōmān wājō fōndāmentō:
— ma, hōji ö fēsege enni sok xēmōsekēt pluntall be
es zegeri uarōsa, ar minit mār ell kōsdētētē,
fēle kōsd es zegeri uarōsnak xēmōr kōmōr, ar
pōlgatōnak penig ugōd wāz kēll kōmōr mīndēn fēle
uabāhōnā kōmōrtōit, ar adō sem kōsrebbiūll eji
pōrsuelit, es elōē mīndēn fēlōll iōttērek es zegeri
uarōsa, de ar mīsejēs lōuō zāpōsōdūi, iō mōdōn
ell kōstēk rōlba mēnri, ar kōkōnek zōlō öōkōse:
— jek mīnchēn z wafagtōk wāfēllē fōndōst rōiānk;
Durya pētērnekis ar minit ö fēsege atā ar donatōis,
mōcs hās heliēt fōglālē ar eō hāz rāhōz, kōtēn
— esedik ar kōi ar ömōn hāz rāgōn, ēi rēdik ar
uāwōs kōtā, mērt arstis mājōnak fōglālēs es fūbāi:
donitōis, ar kōkōrōiā mēnnek mēnri, mīntis ohy
iāmbōr ar zōri, dōyēt bēstie kōmōrtōknak rē rēd.

Ar Hēiō palne hāz rāhōz is hāwōm iōbāgi hās wājō,
wējōdik, ar tērek hās, ö tōdik ar hāz hōz ualō
pōncē hās, ar tōntō fēō dēkētis bōrjō akāriā,
minit zintē ar elōē ar mīkōr zōlgātō fōllē,
Durya pētēris arōn kēppōr, Ar hās utān ualō
fōdēk penig hēm ar hās utān ualōk hāwōm ar
dōk zōlgātōnak fōllē, Durya pētēr ar ky hās
heliēkōt ar eō hāz rāhōz fōglālē, mīndēnikōr
iōbāgi lākōt arōn ar elōē.

Ar rōu kōmōrnek kējōmōr es iō kōdūē hōz iōn wāfāgi:
tōkōnall mīnd fēiēndēnē. Kējōmōr uabāst uarōmōk
wāfāgtōktōll.

Janos Louaci hāz rāhōz fēō bōrjō
Hīnsējēs Zōlgātōstōis, wāwōlō wāfāgi:
— tōknak mīnd ar eji uarōsuall zētēmōē.

Touabba ezenis kõniörgw̄nk urasagtoknak alaza-
-tossan, azt nem tuggiuk honnan uagiō fundamento-
-ma, hõgi õ felsege enni sok Nemessekett plantall be
ez zegeni uarosra, az mintt már ell kezdetett,
fële kezd ez zegeni űarasnak Nemes lenni, az
szolgalatnak penig ugiā meg kell lenni minden fele
ualahoūa keuantatik, az ado sem kissebbw̄ll egi
penzuelis³, ez elõtt minden felõll iõttenek ez zegeni
uarosra, De az insegett latuā zaporodni, io modon
ell keztek rolla menni, az kiknek zõlõ örõkse-
-gek ninchen, Vrasagtok uyselliē gondott reiank:
Burya peternekis az mintt õ felsege atta az Donatiott,
niocz haz heliett foglalt az eõ hazahoz, kylen-
-czedik az kin az õnnõn haza uagion, tizedik az
uaras kuta, mert aztis maganak <foglalta, es> tulai-
donittia, az kik reia mennek mérnj⁴, nints oly
iambor azzoni, kytt bestie kuruanak nē zyd.

Az Hew̄ palne hazahozis három iobagi haz uagiō,
negiedik, az Dérek haz, õtõdik az hazhoz ualo
pincze haz, az Zanto feõdekettis birny⁵ akaria,
mintt zintē az elõtt az mikor zolgalt tõlle,
Burya peteris azon keppen, Az haz utan ualo
fõdek penig Nem az haz utan ualok hanem az
kik zolgalnak tõlle, Burya peter az ky haz
heliekett az eõ hazahoz foglalt, mindenikert
iobagi lakott azon az elõtt.

Az vur Istennek kegmes es io kedue legien vrasag-
tokuall mind feienkent. kegmes ualazt uarunk
vrasagtoktoll.

Janos kouacs Tharczaly feõ biro,
Hiuseges Zolgalattiatt, aianlia vrasag-
-toknak mind az egez uarasuall Egetembē:

³ Az s javított betű.

⁴ Az e fölött valószínűleg dupla ékezet van.

⁵ Az y i-ből javított betű.

Burya peter ar eo hasaboz mero
häs helikea foglaltatott.

- 1 Az Burya peter hasanak hata meget fell zolott
uagion shike shammas hasa helie.
- 2 Annak mellese az meli hasban fulaydon ömön magan
naks mostan lakik kyben mast magan ikettan az
uost kola pall hasa helie
- 3 Annak alott ijmet thokay felölt mellese, Chiek atatan
hasa helie möt.
- 4 Annak ijmet uagian ost thokay felölt mellese Garia atatan e
- 5 Annak ijmet mellese thokay felölt Hanga kerets kes e.
- 6 Ennek mellese thokay felölt az uaros kustiatis uagian s. az
uaras kustiatis ualo or. az uara
- 7 Az az ruinak thokay felölt cheb albert hasa helie.
- 8 Meg annak mellese thokay felölt uagio varga balmit hasa
helie
- 9 Az mas zere az vya felölt az derek ruconak tull
az shjo zoben, Bako shammas hasa helie uost.
- 10 Annak mellese az pyas felölt uagio sümez ferencz hasa

Ezek mind ado fyszeru hasak uosnak, es foglaltak fölle
mindemik töll, ki ket burya peter penise uost maganaki
adokatt foglaltata, uadnak ezekben olliakis kytt penis:
mekiölis byr benne. Az uaras kustiatis fulaydon
maganak foglaltan, az kusan az famber az toniakath
kuruak naks szippia, s. azt magan mekyek feier feiu
kuruak ide or kutra neh töietek, ment h'a az vrasok
naks mints zozama, kuruak töietek hoztam es or
est, nyuclen mindiratabnak, maggi meg nöstök
benetek kuruak.

Impfen 13 die July No. 687 m. die Michaeli. 3ab
Caroli.

Burya peter az eő hazához meni
ház heliekett foglaltatott.

1 Az Burya peter hazanak hata megett féll Zélróll
uagion Thóke Thamas haza helie.

2 Annak mellette az melj hazban tulaydon Önnön maga-
-<nak> mostan lakik kyben most magatt iktatta, az
uott kola⁶ pall haza helie

3 Annak aloll ismet Thokay felóll mellette, Chiok Marton
haza helie űott.

4 Annak ismet ugian ott Thokay felóll mellette Gatia Matae é

5 Annak ismet mellette Thokay felól Hanga keresztess é.

6 Ennek mellette Thokay felóll, az varos kuttia uagion s. az
uaros kuttiahoz ualo orzag űtta.

7 Az az vutnak Thokay felóll cheh albert haza helye.⁷

8 Meg annak mellette Thokay felóll uagiō varga balint haza helie⁸

9 Az mas Zerē az vyz felóll, az Dérek vuczanak tull
az Also Zerben, Bako Thamas haza helie uott.

10 Annak mellette az pyacz feloll uagiō Sűueg ferencz haz

Ezek mind ado fyzető hazak uotanak, es Zolgaltak tölle

mindeniktóll, kikett burya peter penzē uótt maganak
azokatt foglaltatta, uadnak ezekben olliakis kytt penz-⁹
-nekűlis byr benne. Az uaros kuttiais tulaydon
maganak foglalta, az kuton az Jambor azzoniokath
kuruaknak Zyggia, s. azt mongia nekyek, feier feiű
kuruak, ide ez kutra neh iőietek¹⁰, mert ha az vratok-
-nak nints Zerzama, kuruak iőietek hozzam es, ezt,
ezt, myuelem mindniatoknak,¹¹ auagj meg nőzlek
bennetekett kuruak.

Praesentata¹² 13 die Julj Numero Christi¹³ 87 medio Michaelē zabo
Tarcaliensium.

⁶ A *k* esetleg javított betű.

⁷ A szókezdő *h* megkezdett *z*-ből van javítva.

⁸ A szó átmege a következő sor végére, hovatartozására jelzés utal.

⁹ Az *e* fölötti vonás funkciója nem határozható meg.

¹⁰ Az *i*-re is az *ő* ékezeteki kerültek.

¹¹ Az *o* javított betűnek látszik.

¹² A sor elejétől más kéz írása.

¹³ A dátumban szokatlan rövidítés feloldása nem kétségtelen.

*Humilima Suplicatio
sharcuat.*

Kivül:

Humilima Suplicatio
Tharczaliensium

I.28.

Szádvár, 1588. VIII. 4. Szádvári jobbágyok levele.

Erőkke valo szolgalatunkat aianliuk Nāk minth kegielmes es Nāgos vraŷnknak, es kiuanunk az elő Istentől az Christus Iesus által mind testi es lelkj ioknak megh adasat, es hozzu eleteth.

Thouabba emlekezhetik ti Nāgsagtok arrul hogi az kirali ő felse -ge embereth megh kerestűk¹ vala az octaban, kit nem oknelkűl es nem hiaban valo dolgokerth, hanem bizonios es Niluā valo dol -gokert vntattunk² azkoronnis. Mostannis annak okaerth kerűk es kőniörgűnk Nagsagtoknak³ alaszatosan hogi az elő Istenerth tŷ Nagsagtok kőniőrűleon raitunk, megh tekintwen az mi sok nio morusaginkat⁴ mind az kegietlen poganiok miat, mind penigh az mi földes vrunknak Naponkent valo szolgalatunk miath.

Ezen kőniörgűnk annak okaert Nāgtoknak minth kegielmes es tisztelendő vraŷnknak, hogi az minemű vŷ es tőrvente -len dolgokat az megh holt vrak reank kőltőttek hatalmasul, abban te Nāgtok az elő Istenerth legien valami segetsegűel, kit őrokke halalhassunk megh es kit az elő Isten te Nātoknak fize -ssen megh. Meli vŷ dolgokat legh előzőr az megh holt Bebekek kőltőtenek reank, es annak vtanna mindenik őregbitette ahoz kepest. Az tőruentelen es vŷ dolgok penighen ezek.

Előzőr mikorő Bebek be szalla az birodalomban, mingiarast az mi keues borunk <v> es buzank volt az tized felet mindgiarast az kilenczedet tőrwentelenűl kőlte reank, es az borbul penna bort vettetet, az buzabul penna buzat, az mi kiczeni attul megh maradot el vette tőlűnk es az sommara hai totta, az vtan valo vrakis mostannis el vezik fel arā, azt ismet az vtan vŷonnā kőltőttek reank, az meli iczeűel el vezik Nem azonual adgiak reank hanem sokkal kissebuel; Ataynk ideieben illen tőrueniűnk volt ez bor arulas dolgabulis hogi az meli iczeűel tőlűnk el vettek vgian azonual attack reank, es <at> az minth kőzöttűnk az bornak iczeie iart egi penzuel attack dragaban, de mostan megh az kiczenj iczeuelis 2. auagi 3. penzuel adgiak dragaban, ki annak előtte soha tőr ueniűnk Nem volt; Annak felette mikor husuet Napia el iōth tehat aiandekban egi borniut vettűnk, de mostan azertis egi

¹ Az s alatt más betűkezdet nyoma.

² Az első n t-ből javított betű.

³ Az n at betűkapcsolatból alakított betű.

⁴ A szó második o-ján talán csak igazítás nyoma látszik.

őkröt veznek; Vegezetre mostannis illien vÿ⁵ es tőruentelen
dolgot akarnak raitunk költenÿ: Mierth hogi Adam Kolonicsz ő
Nāga mostan akar fel menni Nemet orszagban, vti költségben
akar raitunk venni florenos 30. kit soha ennek előtte nem attunk.
ez dologert ő Nāga paranczolattiabul az mi tiztelendő vrunk
szauor Fridrich, minket megh fogot es az tōmlőczben vetteteth, es

onnat⁶

onnat sok kōniörgesw̄nkre kezések altal boczatot ki, de megis semmikeppē
annak mi szerit Nem tehetw̄k, merth az kegietlen poganiok miath
annira iütöttünk,⁷ hogi egi naprul az masikra czak⁸ aligh taplal
-liuk magunkat. Ez el mult eztendōbennis ha az mi megh-
holt kegielmes vrunk holdolasunkra penzt Nem adot volna, atalā
foguan mind el kellet volna ő Nāga birodalmabul buidos
nūnk,⁹

Minek okaert peniglen hogi az sok Niomorusagokat es tőruentelen
vÿ dolgokat semmikeppen az szegeni kōssegh el Nem szeniüedhet
vala, ekkor kw̄ltw̄k vala emberōnket kiralj ő felsegehez, nagi
sok faratsagual es költséguel, Mind ez sok Niomorusagokat¹⁰
ő felsegenek elő szamlaluā, ő felsege az mi Niomorūlt¹¹ vol
-tunkat megh szanuan es raitunk kōniōrw̄lūen, Minekw̄nk
kegielmes valazt adot vala, es peczetes leüelet kezw̄nkben
atta vala. De azkor az Idōben paczot Janos ő Nāga es az
Jaszai pispek¹² valanak komorasok,¹³ es azoknak kezekben aduā,
az mi kirali ő felsegetōl hozot leuelōnket, semmikeppen-
mi nekōnk ki nem adak hanem mostannis oda vagiō.

Keriw̄k azert ti Nāgtokat minth kegielmes vraÿnkat az elő
Istenerth, hogi Nātok Ne hadgiō, hanem az mi sok Niomoru

⁵ Az *y* alatt más betűkezdet nyoma látszik.

⁶ Őrszó.

⁷ Az első *u* második szára *t*-ből van javítva; az *o* után felesleges betűszár látszik.

⁸ A *k* javított betűnek látszik.

⁹ A *d* javított betűnek látszik.

¹⁰ Az *i* után törölt betű.

¹¹ Az *ū* feltehetőleg *w*-ből javított betű.

¹² A *p* betű *k*-ből van javítva.

¹³ A második *o* talán javított betű.

Pyndes megz utintica Nadek agia fozimbo's az hincet,
 mure it az fuzova regien mostamis, .s agimie fozingudk
 Nadek minoz fuzidat wazidat foz no fuzgo Nadek Nafon
 fuz . emj foz xj odykate wazidat fozimj, mure foz Nadek
 wazidat mure fozimievel, fuzim fuzon ar foz no wazidat
 .s mure fuzimievel, fuzim fuzimievel .s oide fuzidat
 fuzim foz fuzimievel, mure fuzimievel fuz Nadek, mure
 fuzimievel az fuzimievel fuzimievel mure, fuzi az foz Nadek
 wazidat mure mure fuzimievel.
 A mure fuzimievel az .s fuzimievel fuzimievel mure mure
 = fuzimievel fuzimievel, fuzi no fuzimievel Nadek fuzimievel
 Nadek mure fuzimievel fuzimievel, fuzi foz Nadek mure fuzimievel
 = fuzimievel fuzimievel fuzimievel mure fuzimievel fuzimievel, .s
 az .s fuzimievel Nadek mure fuzimievel .s .s az fuzimievel Nadek
 az oide fuzimievel fuzimievel mure agia Nadek mure, fuzi az mure
 fuzimievel fuzimievel fuzimievel mure Nadek mure.
 Az odykate Nadek fuzimievel az fuzimievel, mure regien fuzimievel
 mure mure fuzimievel fuzimievel. fuzimievel fuzimievel Nadek mure
 Dadek .s fuzimievel fuzimievel fuzimievel fuzimievel fuzimievel. Anos 88.
 mure fuzimievel fuzimievel fuzimievel fuzimievel fuzimievel
 Nadek mure fuzimievel fuzimievel fuzimievel.

Humilima Supplicatio.
 Colonorum ad Radwan
 pertinet.

sagunkat megh tekintüen Nātok adgia kezõnkhõz az leüelet,¹⁴ mert it az komorā¹⁵ vagion mostannis, es azõnnis kõniõrgõwnk Nāk minth kegielmes vraÿnknak hõgi ne hadgiõ Nātok Napon -kent ennj sok vÿ dolgokat raitunk kõltenj, merth ha Nātok raitunk Nem kõniõrwl, semmikeppen az sok Niomorusagokat¹⁶ el nem szeniuedhettiwwk, hanem hazunkat es õrõksegõnket¹⁷ puztan kel hadnunk, Mert sem eÿel sem Nappal, Ninczen bekeseõnkn az kegietelen poganiok miath, hõgi az sok Niomo¹⁸ rusagh miath nem holdolhatunk.¹⁹

Annak okaert az elõ Istenert keriwk Nātokat minth tizte -lendõ vraÿnkat, hõgi Ne hadgiõ Nātok hanem tõrekedgiek Nātok mellettwnk igassagunkban, kit ha Nātok megh cze -lekezik bizoniara Nāk õrõkke megh akariuk szolgálj, es az elõ Isten Nātokat megh algia erette, es az vtolso Napon az õrõk eletnek koronaiait megh adgia Nātoknak, kit az mi kegielmes istenõnk engedgien Megh Nātoknak.

Ez dolgokat Nātok bizonial el hidgie, mert vgian hitõnkelis megh mernwk erõsitenj.²⁰ Isten elesse Natokat

Datum ex possessione szardvar 4 die Augusti sard vetus Anno 88.

Mÿ Szard varahoz tartozo²¹ szegeni Jobagiok
Nātoknak aianliuk szolgalatunkath

Kívül más kezekkel írva:

Humilima Supplicatio

Colonorum²² ad Zadwar
pertinentium.

¹⁴ Az utolsó *e* esetleg javított betű.

¹⁵ A második *o* talán javított betű.

¹⁶ Az *m* betű *v+n*-ből lett kialakítva.

¹⁷ A *g* javítottnak látszik. – A szó végén tévesen kitett elválasztójel van.

¹⁸ Az első *o* esetleg javított betű.

¹⁹ A *k* alatt más betűkezdet nyoma.

²⁰ A *j* egy tévesen elkezdett betűből van kialakítva.

²¹ A szóvégi *o* fölül a levélíró törölte a mellékjelet.

²² Az *u* alatt más betűszár nyoma.

I.29.

Maros, 1588. XI. 4. Marosi jobbágyok levele.

Tekintetes Es Nāgos wrak: Eoreokke walo zolgalathūnk Aianlassanak wthāa kiuanūnk az mýnden Joknak kutfeitol Naġsaghtoknak, Lelki es testi Jokatt: Veūenk az nagsagtok Leūelet, Meliben fizetelensegwnk miatt, feġwerrel fenegett naġsagtok bennūnkett, Melj fenegetesett Naġsaghtoknak mi El nem zenūedhettiwġk, Meljet sokzor¹ megh Irtūnk Naġsaghtoknak, hogi ha Naġsaghtok az eo felsege warasatt megh nē Menthi gonduseles altal, ez sok Tiztartoknak valo fizetestol, tehatt mý az mý Termezett zerinth walo vrūnknek es feiedelmūnknek be zolgalando adott, Megh nē adhattiūk, melliett nagsaghtok kezehez kellenek zolgaltathnūnk, mertt ezek ez vegekben Lakūan ereos sarcio ltatasokkal, niomorgattak bennūnkett, sok fogsaggal, az mi elejnkett, ez sok Adora, kiertt most meegh az zulejnkētis atkozzuk, kik megh holtak, hogi Inkab halalt nē zenūettek hogi nē Maradekiokra, Enni ostor adokatt hattak zallany, Melj ostor adokatt ez Ideig sok sarczioltatasokkal,² az Vra ink es tiztarthoink megh vettek Raitūnk Marhank fottaig fizettwnk, Most Emmār vgiā Nincz mitt Adnūnk, hanē ha Magūnkatt az wasra, es Teomleoczre, melj kinra giarlo testwnk Sem Megett, hanē az mintt Ennek eleotteis megh Irtuk Naġsaghtoknak Mi elejteol foghua biztuk Magūnkatt az Felseges Romaj Ciazar Rodolfus feiedelmūnk Maga Aian lasahoz, mikor eo Felseghenek Suplicaltunk³ volna, hogý eo Felsege minkett ez mostani Tiztartoktūl Racz Paltol, es Forgacz⁴ Imreteol el zakasztana, mertt mý azoknak kjuansagok zerinth Nem fizethetwnk, Melj Suplicacionkra ilj valasztott tett vala eo Felsege hogi, Ezēkk⁵ Eltekig el nē vehetlek twleok, Mertt Attiā adott nekik bennetekett bir ni tizteol, de azoknak holtok vthan Nem adlak Masnak, Ez Ideigh ahoz Tartottuk Magūnkatt de azon fai ziuūnk hogý Anni Tehetsegwnk Ninczē az Rajtūnk valo Naġi Insegh, es zeginsegwnk miatt hogý meegh cziak vthi keoltsegwnknekis gondgiat viselhetnēk, hogi kiūel eo Felsegett Megh Talalhatnank, es eo Felsegett, ez Igeretire Emlekeztethetnenk, ha nē hogý Ennek mi az mi zeginsegūnknek, es Niomorult allapathūnk nak Miatta veghez nē vihettiūk, Megh Maradasūnk feleol semmý Remensegwnk, hanē erre vittwġk Magūnkatt kiczinteol fogūa Nagig, hogý Im megh most egizer, Irtūnk, es Leūelwnkbē kerīuk Nagsagh

¹ A *k* feltehetően *z*-nek indult.

² Az *i*-t csak egy pont jelzi.

³ A *tu* betűkapcsolat javítottnak látszik.

⁴ A *z* javított betű.

⁵ Az *E* talán javított betű.

Handwritten text in German, likely a letter or official document, dated 1798. The text is written in a cursive script and appears to be a formal communication, possibly related to military or administrative matters. It begins with "Ist die Sache..." and continues with several lines of text.

1

Handwritten text in German, likely a letter or official document, dated 1798. The text is written in a cursive script and appears to be a formal communication, possibly related to military or administrative matters. It begins with "Denn Sie wissen..." and continues with several lines of text.

2

tokatt hogý ha az Racz Pal vrunkra nezendeo fizetesnek⁶ le zallejtasa ban Modott Talal Nagsaghtok gondvisele által Naýsaghtoknak, vgi hogi az az ado fizetes vgiā el feledue Legien Nalünk Tehatt⁷ Megh Maradünk ez niomorodott helien, es az eo Felsege varasatt, puztan Nem hadgiük, ezt Penig azertt akarank Nagsaghtoknak Tuttara adnünk, hogý ha Naýsaghtok hirinekwl Mentwnk volna az eo Felsege varasarol el⁸ netałā Nehez Neüen vette Leend Naýsaghtok teolwnk, zwksegh kezerített Penig bennünkett arra, hogi ez dologfeleol Naýsaghtokatt Talalliük Megh, Mertt Naýsaghtokra bizta eo Felsege Jozaganak es orzagaban Lakoza Jobbaginak gödgia viselesett ez dologh fel eol Penigh az mi keglmes feiedelmünknekis az felseges Ernestüs Herczegh nek ez zerintt Irtünk, Melj Leüelwnknek kezehez valo zolgalta tasatt Naýsaghtokra biztük, es eo Felsegeteol keglmes valaztiatt,

Mertt Egi nihanzor⁹ Megh Irtuk Jwüendó Puztulasunkatt Naýsaghtokk de meegh ez Ideig el nē tuttuk hitetni Naýsaghtokkal, Mierthogi Nem Ereze Nagsaghtok az mi siralminknak faidalmitt, hanē hogi eo Felseghenel bwneseoknek ne Talaltassünk Lenni hogý hir nekwl Mentwnk Legien el az varasrol, ezokaertt kezeritetek Megh Talalnünk Nagsaghtokatt, Leüelwnk által, az veghre Penig az eo Felsege varasa bol nem Megiwnk el, hogi telliesseggel eo Felsegenek Tauolab feoldero lis [...]¹⁰ nem akarnank haitanj, melj mi Pwztulasünknek feo oka az Idegē Nemzetsegh kezeottt valo Nagi Insegh, es az vthā az felseo vrajnk nak tiztartojnknek valo sok fizetes, Racz Pal Vrünk, es Forgacz¹¹ Im renek zenth Georgi Es zent Mihalj Adoiatt fizettwnk ez Ideig Egiegi Eztendeoben R 150 ftot, 32 ako bortt .2. zonieget, 2 vizatt, Leüara az Zolgalatertt R 60 minden eztendeoben, az Nagi zombathi kaptalanhoz¹² mind borünkbol buzank bol az igaz tizedet¹³ ki adgiuk,¹⁴ az eo Felsege komrajara R 40. mellett az teobbj kezeottt ez Ideig mez gianantt Tartottuk, es faitt ziwnk Raita hogi es felwl megh Neüezett ostor adok miatt ez természetzerinth walo vrunknak es feiedelmwnknek zolgalando adott megh nē adhattuk, kinek Saiati vagiwnk

⁶ Az *n* javított betű.

⁷ A szókezdett és az előtte levő betűmaradvány azt mutatja, hogy a levélíró egy másik szót kezdett el.

⁸ A szó interlineáris betoldás.

⁹ A második *n* javított betű.

¹⁰ A szó olvasata bizonytalan.

¹¹ A *F* *f*-ből van javítva.

¹² A *p* javított betű.

¹³ A *d* talán javított betű.

¹⁴ Az *u* javított betűnek látszik.

es igazan bir minkett, annak¹⁵ igazatt kj nē zolgaltatthattiük, Mÿ az mi Edes hazanktol most vtolso Leüelw̄nkbē bwczott vezw̄nk Nağsagtok tol, mertt mi elegek nē lehattw̄nk most minekokaertt, keüesen vagiünk vğ minth 92 ferfi Jobbagi Lakja most harō Eztendeoteol fogüa, ez Varast, teob nē, es hogi gieozne el Enni fizetest, hanē keserw̄segw̄nkben hogÿ ez also Idegen feiedelē megh nē Engette ez Ideig az varasrol el Mene telw̄nkett, most Rea Rohanuan halalünkatt kertw̄k, hogi veget tegien Itt hon eletw̄nkben, hogi nem gialazatwnkra,¹⁶ horczollianak ki hazünkbol bennünket, Netalā az kik mi heliw̄nkbē az varast megh zalliak azok Inkab el gieozik az fizetest, de mi telliesseggel el fogitünk, melj vakmereosegw̄nkeō az Idegen feiedelemis cziudalkozott, de Lattia hogÿ Mindenesteol fogüa halalra zantuk Magünkatt, es az az oka. Ez Irasban ha walami vetket, es fogiatkozast talaland nagsagtok, vak mereosegw̄nknnek aüagi gonozra walo Indolatunknak ne tulajdonecza Nagisagtok, hanē haborudott, es el keseredett ziüel wagiunk, es azok Ingattak fel bennw̄nkett, Mertt haluā ez mi sok vrajnkat tiztartoinkatt es azoknak walo sok fizetesinkett, mind az Egez dūna mellett valo kerezienseg chiudalkozik Raita, mertt vgiā azt mōdgiak hogi ha teorreo knek egi pinz adot nem adnankis, Megis sok volna Enni Somma az mi feiünkeon, zama Nincz Menizer Irtwk¹⁷ megh Nağsagtoknak hogÿ Itt ez veg beli vrajnk vezik el teolw̄nk azt az pinzt, az melliel az mi ter mezet zerinth valo feiedelmw̄nknnek Tartoznank, ezekhez kepest,¹⁸ mez gianant Tartottuk az Nagsagtoktwl valo haborusaginkatt ez Ideig, Meljreol Egi nehanzor Panazolkottunk Nağsagtoknak, de Lattiuk hogi nincz nekw̄nk teob gondviseleo vrünk az Egi Istennel, Embernek Job¹⁹ Egessegeben, es bekesegeben feiet el vinni, minth hazanal Eoreoksege mellett megh halnj, es Embernek Magat, wasra es teomleoczre Adnj, Vegezethre keonieorgesw̄nknnek Sumaja

ez²⁰

¹⁵ Az *a* után talán más betű indul.

¹⁶ A *la* betűkapcsolat interlineáris betoldás.

¹⁷ A *w* formája nem egyértelmű.

¹⁸ A *k f*-ből javított betű.

¹⁹ A *J* javított betű.

²⁰ A szó pozíciója őrszóra enged következtetni, azonban a levélíró a következő lapon a szó megismétlése nélkül folytatja a szöveget.

hogy ha nágsagtok, ez mi Leüelw̄nkre keḡlmes valasztot tezē, es biztat Naḡ
sagtok hogý modot Talal nágsagtok az mi sokfele walo fizetesw̄nknek le zall
ejtasaban, tehat Egi keües Ideig, mig alliük zerenczenkre, hon Nem, megh Jegie[.]²¹
het nágsagtok Raita, ha el vegezet zandekúnkatt veghez vizzw̄k Aüagi Nem,
Mertt mi az sokfele walo²² Es²³ természet ellē walo zokatlan fizeteseket el nē gieozw̄k
Istennek Irgalmassaga es keḡlmessege zallia az Nagsagtok ziuett.
datae Marusini 4 die 9bris. Annorum MD 88

Mi Marusi Eskw̄ttek, es Polgarok
eo felsegenek Niomorodott
Jobbagi.

Kívül:

Tekintetes es Nāgos Wraknak, Posombā, az
Felseges Romai Ciazar, Magiar komrajanak
feo Gondgia üiseleoýnek, es eo Felsege Tanacz
ýnak, nekwnk keḡlmes, wraýnkknak:

Más kézzel írva:

Marosienses. Die pensione et censu [...]]
[...] debito.
Responsum²⁴ 22 Decembris

22. Decembris 88

²¹ A szó végén világosan ki nem vehető betű esetleg z lehetett.

²² A w javított betű.

²³ Az E talán javított betű.

²⁴ A rövidítés többféle feloldása is lehetséges.

I.30.

Edelény, 1589. VII. 10. edelényi jobbágyok levele.

Generosy Ac Egregy *Dominy*¹ · et Patronj Seruitiorum
Nostrorum · Humilimam Subyjectionem · Ty² kgeoketh Errul ·
kellettek · megh talalnunk · az my njomorusagjnkrul · es ·
Nyawaljankrul · merth · Isten vthan senkj my velunk ·
teob Joth <.> Nem teheth ty kgeoknel Mastannys az theorek ·
Rabsagaba · egj germeokvnk az my summak mya · vgj ·
Annra el Njomorottunk Immar · hogj mjnden morhankath
oda fjzetteok Nekjek vgj Annra hogj az eleo kenjerunk
Synzen · ha ty kgeok Rajthwnk nem keonyeorul kjtelen ·
Pwzthan kel hadnunk az · falwth · merth · Idebeys az Varhoz ·
Sok az zolgalath · annak · felette egjeb Rawasys Rajtwnk
kj annak elleotte Nem volth hanem hogj bebek vrunk ·
hatalmas volth akkor keolteoth vala Reank Dyzno tjzed ·
Penzth · kj Annak elleotte Nem volth az vl.³ aztys megh ·
vezjk Rajthwnk Annal Nagjob Ismegh hogj Dezmakor ·
Bwzankbol morhankbol semmy arato Rezth kj Nem thwdnak
hanem mjwel hogj zegenjeok vagjonk · mjmagunk Nem
arathattjwk megh Bwzankath az sok vr dolgatul hanē
Rezebe kel el Adnunk akj megh arattja mjnden hatod
kalangyanak · awaji eoteodenek az mjnth Jar el wezj
az arrato az Eggiketh · Arra semmyth Nem twdnak hanem
vgyan⁴ · Rea dezmalnak Annak elleotejs Vrsinus ferencz
vdwarbjrosagaba talalthwk vala megh · az wfelsege kamo
rajath · akkor leweleth attak vala Rola hogj megh Ne
vegjek de vrsinus ferencz el kere thwleonk az leweleth
es soha kezebeol kj Nem veheteok akkor egj kewes ·
Idejgh megh Nem veottek mast Immar mjkor zolunk
Rola leweleth⁵ kernek thwleunk · azerth keonjeorgeonk
th y kgeoknek mynth · vrunknak hogj ty keok tekenczje ·
az egj Istenth · megh · merth mj thwleonk azth az Aratho ·
El wyzy hjaba Ne fjzetessen kgeok welunk mastys
az pogan mjays elegh nagj Insegbe vagjwnk · ha ·

¹ A *D*-n talán javítás nyoma látszik.

² A rövidítéseket nemcsak a szó fölötti vonás, hanem az utána (itt: előtte és utána) álló kettőspont is jelöli. Az átírásban egyszerez jelzést alkalmazunk.

³ Az utolsó két betű olvasata tintafolt miatt bizonytalan (a levélíró feltehetően *után*-t akart írni).

⁴ A *g* javított betű.

⁵ Az első / más betűnek indult.

tý k̄geoks Rajthunk Nem keonjeorul es · az Dýzno týzed ·
penzth es az arato Rezre Rea dezmalatath atalanfogwa hogj
pwzthan haggjwk az falwth merth Immar · hol mÿ morhank
volth mjnd az teoreoknek fjzettuk az mj kewes Bwzank ·
vagjon ha eztis el Aggjwk mj magunk germeokeostwl ·
Ehel halwnk megh · zowalÿs akiketh⁶ fel kwitheonk

tý k̄geokheoz mjnden Njomorusagjnkath bewebben elejbe
zamlalljak k̄geoknek azerth tý k̄geok mjnekunk ·
ha mast olÿ valazth Nem tezen kj melleth megh ·
maradhassunk Njncz mjth tenunk · fejeonk oltalmara ·
Rea kel gondolnunk merth Nem geozzwk az poganth ·
Immar mjndenunketh oda fjzettwk es az gjermeoketh
megh sem zabadjhattjwk megh thwle czjak Bÿrsagbajs
mjwta el vjtethe germeokunketh zaz ffnthoth veoth
Rajthwnk gondolhattja tý k̄geok⁷ olljan zegen falwnak ·
hogj kel Annj sumanak zeorÿth tennÿ az vristen
Eltesse k̄geoketh keolth edeljnbé 10 Napan Juliusnak

Zegen megh Njomorodoth · polgarok ·
Edelenÿek feÿenkenth ·

⁶ A második *k* tintafoltos.

⁷ Az *o* javított betű.

Kívül:

Generosys Ac Egregys Dominys prefecto
Ac Consiliariis Sacre Cesaree Regieque maiestatis
Camerae Scepusiensis et Dominys
Et patronis observandis mys

Más kézzel írva:

Supplicatio Ciuium Edeleniensium
Anno 1589 In Julio.

Nagodnak Dolgalathemot in nunt legimus vramnik. Es ab
 vrsfroniu XL: mudo is ego siget kuanak. Kapsan letubem
 migh ita nala XL: Ruffel vram mit ita legim ab varden
 iahnak. Akora XL: taktara adri hagi es elmult ponteko
 is torgel neket kultem. ab Ruffel vram kuelit es mungia
 raft confortem in ipso momento vna kultek ab OroI. falura
 mudo marhaickban Sakmant veltimk Tekerken marha
 vokat fel raktak ketes ketes igem iorasin migh
 magdaltak vramnik. Telen hatot ismet vordaka vuttak
 br spagua hagi innar es ofe ad ab fahu pubsta all mert
 gub raiten a tob oros elfutot sala. mighmanti M mid louagia gialogia
 Lakoli es Teleridimk radok uottanak in delombin cho
 lebetimk mit egi rabo torok mudo marhaickbo Sak
 mant veltimk. Eleget orzik magokat deigi XL:
 vram siba migh in orkhetuik mudo ab ketimk. so.
 lora fibetofek abon kiuilis kodol uagio amy louagiok
 el ragadshatiak. Jon ita Ruffel vranak felole ab
 mit st rablotak vna kultem, es kiro ab defrsisot
 mert migh ita hagi nagi audacia et temeritas Tektid
 hagi contra authoritatem sua Mattu, et consiliarior
 et firmisimo mandator ki Ruffel vramnakri contra
 authoritatu sua uagio hagi vram sua Mattu semis
 otalmady non tudgen. Tekt ellen amit elkeste
 ab iobagot et successione sua Mattu. Migh ita
 Ruffel vramnak hagi egi nagi uerontas koiuet,
 kosik ha o XL: gondot in uigel na vna es manu

I.31.

Tárkány, 1590 X. 13. Debrecői János levele.

Nağodnak zolgalathomot irō mint keğmes¹ vramnak. Es² az Vr Istentül N: mindē io egesseget kiuanok. Kassan letēben megh irtā uala N: Russel vram mit irt legien az vardai iaknak. Akarā N: tuttara adni hogi ez el mult pintekē io reggel³ nekik kültem az Russel vrā leuelit es mingiarast confestim in ipso momento rea kultek az Oroz falura mindē marhaiokban Sakmant tettenek zekereken marhaiokat fel raktak <k.t.t> kettöt⁴ igen cörössen⁵ megh uakdaltak⁶ benne. Tizenhatot ismet vardabā uittek be fogua hogi immar <ez as.> az az falu puztā all mert a töb oroz elfutot rola. hogi csak az Azzoni⁷ <ne> nepe uagiō raita⁸ <megh erti>
Mind louagia gialogia

Zakoli es Telegdinek raitok uottanak nē kolömben che leketenek mint egi rablo törek mindē marhaiokbā Sakmant uetetenek. Eleget örzik magokat de igi N: vram soha megh nē orizhetiük mert az kettonek. 50. lora fizetesek azon kiuölis közel⁹ uagiō annj louagiok el ragadozhatiak. Im irtā Russel vrānak felöle¹⁰ az mīt ot rablottak irua kültem, es kirē az defensiot mert megh irtā hogi nagi audatia et temeritas ezektül hogi contra auctoritatem Suae Maiestatis, et consiliariorum et firmissimorum mandatorum ki Russel vramnak is contra auctoritatem suam uagiō hogi vitem suae Maiestatis tenens otalmaznj nem tudgia ezek ellen amīt elkezte az iozagot et Successionem Suae Maiestatis. Megh irtā Russel vramnak hogi egi nagi uerontas köuetkozik h ö N: gondot nē uisel <ra> rea es manu

¹ A k javított betű.

² Az E talán e-ből van javítva.

³ A r javított betű.

⁴ Az ö e-ből van javítva.

⁵ A második ö javított betű talán e-ből, esetleg u-ból.

⁶ A k g-ből javított betű.

⁷ Az A a-ból van javítva.

⁸ Hét szónyi betoldás a bal margóról, jelekkel a helyére utalva.

⁹ A z javított betű.

¹⁰ Az ö e-ből javított betű.

nem teneallia. Bosegessen¹¹ irtā N: vrā neki mert eöremest en magā megiek uala illen nagi dologirt fel kassara de igen az kezeimbē uagion az köz- uē. Az monda penigh Russel vram hogi ha töbzer megh proballiak <ad.s.> az ö hitire¹² hogi mindē fele louag gialog¹³ fegiuerest az Vardaj iozagra zallit. Ha penigh N: paranchollia mert ugiā nem lehet egiebis benne zabadon akar mellik faluiokatis eldulathatō fogua hozathatō czak N: paranchollia En N: uarok es most hertelenibē czak ez dologrul akarek irnō N: mert mikor egessegē uagiō <soh> en magammis ot forgok az iozagban. Egieb falukra nē mentenek megh mert Palcha Mandok <e..b.> eiel nappal eorzik mogokat fegiueres kezel

Az¹⁴ mi az Porkolab¹⁵ dolgat elleti infacto honoris bizon mea voluntate nem hogi az porkolab de megh az <kit> meli legent Eperiest N: eleibē uittem ualais akartam uona ha Euocaltathatom uala uele Soos Andrast de nē miele. Azert attestatio contra Soos <uagiō> immar kezibe uagiō¹⁶ az porkolabnak minden orabā kiz indulni es el inditom <de> hogi ne referalhassa az zent Martoni executiot es ne legien praesens in futura sede. Contra zoko- lienses quidem attestatio <...>nes iam sunt collectae¹⁷ es az Conuent¹⁸ be uitte az¹⁹ Captalombā czak az homo regiust nē uehettuk hogi be mennien.²⁰ De ez napokbā N: lezē az Porkolab mert megh hozatom A *Domino* iudice curiae az mandatomotis es ugi inditom hogi mind Euocatoria cum attestati-

¹¹ A második *s* talán javított betű.

¹² A második *i e*-ből javított betű.

¹³ A második *g* fölötti vonás funkciója ismeretlen.

¹⁴ Az *A a*-ből javított betű.

¹⁵ Az *r* és az *l* javított betűk (eredetileg a levélíró felcserélhette őket).

¹⁶ A szó interlineáris betoldás, jellel a helyére utalva.

¹⁷ Az *a* más betűnek indult.

¹⁸ Az *o* javított betű.

¹⁹ Az szó interlineáris betoldás.

²⁰ A szó után törölt *d* nyoma látszik.

Die nata lesu. N. megle bohasan in magam mm
irhatek hamon of leuchetis egi Lengiel ma,
sommel kelletek iraknom als kobun miat.
Onolba ma uutek Tals kobel bulat is jagonat
Laral is idien chuplettik in utanna mm gavaft
uiter uetik al tobetis ki llesn 300 kobel kofel
Bak hagi ab Legimse most ab derig uetus of
Luric utan. Jahn tartha megle N. is egyptis
Datu Ex Tarkan is Obris Army 1590.

N. Tolgaia.

Joanib Debrkoji

2'

Generoso ac Magro Dno
meo Dno Simonij Forquach
Lo Gymer, Pincernat Re
m Magro S. Cas. Mals
rio Et. Dno mihi
gratioso.

ito
itissi me

†

one²¹ nala lezen. N: megh bochasa<n> en magam nem
irhatek hanem ez<t> leueletis egi Lengiel ina-
sommel kelletek iratnom az kozuen miat.
Onodba ma uittek zaz köböl buzat io <.>²² gabonat
zaraz io idön cheplettik im utanna mingiarast
uittē uizik az többitis ki lezen 300 köböl kozel
czak hogi az zeginsege²³ most az derek²⁴ uetes ez
zuret utan. Isten tarcha megh N: io egessebe
Datum Ex Tarkan. 13 Octobris Anni 1590.

N: zolgaia.

Joannes Debrekozi

Kívül:

Generoso ac Magistro²⁵ Domino
meo Domino Simoni Forgach
Gyimes,²⁶ Pincernarum Regaliu
m Magistro Sacrae Caesareae Maiestatis
consiliario et: Domino mihi
gratioso. etc

cito²⁷
citissime

²¹ A szóban több javítás is látszik: a második *t* javított betű, az *i* pedig *o*-ból van javítva.

²² A szó előtt feltehetőleg törölt betű nyoma látszik.

²³ A *g* javított betű.

²⁴ A *k* *g*-ből javított betű.

²⁵ Az olvasat a rövidítés jellege miatt bizonytalan.

²⁶ A köztes sorban *Lo* betűkapcsolat látszik.

²⁷ A *cito* és a *citissime* *c*-je közös; jobbra egy magában álló jelzés látható.

13. Octobrii 1790.
Johannis D. v. K. v. L. v. J.

Más kézzel írva:

13 Octobris. Anno 590
Johannis Debrekezÿ.

Az I.1–31. levél leváltári jelzete

A LEVÉL SZÁMA	A LEVÉL DÁTUMA	LEVÉLTÁRI JELZET
I.1.	1547. VIII. 6. Jászó	E 41 – 1547 No. 19.
I.2.	1549. IV. 17. Jászó	E 41 – 1549 No. 42.
I.3.	1549. VI. 23. Kapornak	E 41 – 1549 No. 63.
I.4.	1549. VII. 2. Kapornak	E 41 – 1549 No. 68.
I.5.	1562 előtt. Ete	E 200 – 22. tétel Horváth de Sziget – 9. d. 50. fol
I.6.	1564. VIII. 13. Letenye	E 41 – 1564 No. 91.
I.7.	1573. XI. 13. Nagyölvéd	E 41 – 1573 No. 38.
I.8.	1575. I. 12. Csetnek	E 254 – 1575. jan. No. 9.
I.9.	1575. II. 6. Pelsőc	E 254 – 1575. febr. No. 16.
I.10.	1575. X. 16. Dorog	E 254 – 1575. okt. No. 23.
I.11.	1578. VI. Görömböly	E 154 – 1578. jún. No. 60.
I.12.	1579. VII. 17. Etyek	E 254 – 1579. júl. No. 22.
I.13.	1580. IX. 1. Károly	E 254 – 1580. szept. No. 1.
I.14.	1580. XI. 13. Károly	E 254 – 1580. nov. No. 2.
I.15.	1581. I. 22. Mocsonok	E 41 – 1581 No. 17.
I.16.	1581. X. 23. Inota	R 307 – Inota (6. d.)
I.17.	1582. VI. Sajógömör	E 254 – 1582. jún. No. 27.
I.18.	1582. VI. Kassa	E 254 – 1582. jún. No. 26.
I.19.	1582. XII. 8. Nagybánya	E 254 – 1582. dec. No. 2.
I.20.	1584. Varjas	E 254 – 1582. No. 28.
I.21.	1585. I. 16. Liszka	E 254 – 1585. jan. No. 2.
I.22.	1585. VI. 5 előtt. Krasznahorka	E 254 – 1585. jún. No. 28.
I.23.	1585. VI. 15. Püspöki	E 41 – 1585 No. 14.
I.24.	1586. II. 3. Vágszerdahely	E 41 – 1586 No. 6.
I.25.	1586. VI. 14. Licse	E 254 – 1586. jún. No. 23.
I.26.	1587. III. 7. Tokaj	E 254 – 1587. márc. No. 33.
I.27.	1587. VII. 13 előtt. Tarcal	E 254 – 1587. júl. No. 51.
I.28.	1588. VIII. 4. Szádvár	E 254 – 1588. aug. No. 9.
I.29.	1588. XI. 4. Maros	E 41 – 1588 No. 51.
I.30.	1589. VII. 10. Edelény	E 254 – 1589. júl. No. 45.
I.31.	1590 X. 13. Tárkány	E 254 – 1590. okt. No. 28.

A levéltári törzsszámok feloldása:

E 41

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – Magyar kincstári levéltárak – Magyar Kamarai Levéltár – Magyar Kamara regisztratórája – *Litterae ad cameram exaratae*

E 254

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – Magyar kincstári levéltárak – Szepesi kamarai levéltár – Szepesi Kamara (kassai adminisztráció) regisztratórája – *Repraesentationes, informationes et instantiae*

E 200

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – Magyar kincstári levéltárak – Magyar Kamara archivuma – *Acta diversarum familiarum*

R 307

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – 1526 utáni gyűjtemény – Vegyes, tárgyi alapon létrehozott gyűjtemények – Községi iratok

II.

Levelek utánközlésként

Közreadta: Eckhardt Sándor

Megjegyzés

A lentebb következő levelek és levélrészletek – eredeti kéziratok hiányában, a Bevezetőben is leírtaknak megfelelően – az első közlés szövegét tartalmazzák. Ezek tehát egy az egyben megegyeznek a Magyar Nyelv adott számaiban megjelent szövegekkel. (A megjelenési helyek felsorolását l. lentebb.) A minimális – és hibalehetőség nélküli – egységesítés érdekében pusztán annyit tettünk, hogy az *f* és *β* betűiket kicseréltük *s*-ekre, illetve *sz*-ekre. A közlő azon jegyzeteit, amelyek az írásképpel kapcsolatosak, természetesen hiánytalanul megtartottuk.

19 levél a korábbi átírat szerint

II.1.

Nagyszőlő, 1574. III. 8. Nagyszőlői jobbágyok levele.

Eorekke walo zolgalatunkat ayanlyok the Nagtōknak. Mynth kegmēs Wrwnknak. Thowaba the nagtōnak ezt ackarank thwtara adnonk. hogý Balassý Janos mýat es az eo zolgaý mýat mýnemeo nagý Insighben es Nyomorussagban wagýonk az el mwlt szöretkorth. Eomaga tompa ferench wram. Týztartonk ott wolt keköben. Amýkor rá köldette uala Balassý Janos zolgaýt. Es el witette tolonk erövel. az Boor dezmat. kýerth hyzök. hogý megýs talalta ez ideýgh . the nagtōkat ferench Wrañ. Mostan esmegh az Bwza Dezmath . megh kerý raýtonk. hoky megh wýgok neký. Wywarbol esmegh Týztartonk. Tompa ferench Wram. megh kerý raýtonk. az kýnek adot wolt. azzegený megh holt. Ersek wrwnk. Azert az ket koszben. *nem*. thudunk howa lenný. merth Wdwar býroýs ýrton ýr reank. hoky meghneaggýok kekoben. Merth keppen [!] megh wezý raýtonk. The Nagtoknak. konýergonk. az hatalmas Istenýrth. hogý aggýon modot benne, mýth kellessonk mýwelonk. merth *nem*. tudhonk howa lenný. az sok Insigh mýath. oda kekobenýs szýnten wgýan szolgaltattnak bennonket. Mýnth ha oda walo Jobagýok wolnank. Maga regenten soha. massowa *nem*. zolgaltonk hanem. az ersek kezehez. The nagtok. az hatalmas Istenýrth legyen oltalmonk es gonduífelonk mýnd ezekbol. Merth *nem* [!] kiketellen pwstan kel hadnonk. az zegený falut. merth nýluan wagýon nagnal. hogý szýnten az thoreknek torkaban wagýonk. De megý az sem chelekessik welonk olý ektelenol. mýnth az Balassý Janos zolgaý. Wgýan el ostoth bennonket zolgaýnak mýnth Jobbagýi. wgý zolgalattnak welonk. az mýnth ackarýak. Mý melletonk. az eo Jobagýat megh kimýlli Azerth the nagtōk. wagý wýwarbol szakasson el bennonket, wagý hogý kekoben ne zolgalattnak welonk. merth pustañ marad az zegený falu. Most chak hogý. megh *nem* ackartok. Elozer ýelentenonk the nagtōnak. hogý wiselje gondunkat. Towaba az buza Dezmath megh kerik raýtonk. hogý kekoben wigýok. Wýwarban týztartonkýs kerý tolonk, azerth the Nagtōk, wagý azt rendelýe. hogý Balassý Janosnak aggýok megh. Wagý hogý <hogý> týztartonknak. merth az ket rezre *nem* geöszok meg adný

Towaba megh *nem* Eligesznek. mýnd ezekkelýs. haneñ az Balassj Janos haýdwýth reank bohattýak. Es wgý wýtettnek. Nýakon keöttwe bennonket. Annak felette, amýt kaphattnak hazwnk taýan. mýndent el wýsznek. Jllýen nagy Insighben wagýonk. Towaba Wýwarban esmegh eröltettnek hogý palanknak walo faath hoszonk. az ket köszben *nem* thudonk howa lenný. Merth kekobol nýnch Nýugodalmonk.

Az mýnt . az Warmegýe rendelte woltýs. hogý mýt zolgalýonk oda kekoben azt *regen* megh zolgalatok. Maga mý azt sem thwgýok. rendelteý wagý *nem* chak hogý tollek hallotok. Azth rendelte wolt. hogý ha keszeltettnek welonk tahat egy embernek egy napra. týz penzt aggýanak. Es ha egý zeker zenat fel wýzonk. az Warban. attolýs týz penzt aggýanak. Ez ideigh soha semýt *nem* attanak. hanem.

mýnth. thulaýdon. Jobagýwal. megý Jncab. wgý zolgaltattnak bennonket. Azert nagtók. az Istenýrth. oltalmazon megħ bennonket. Mýnd ezektol. merth *nem* [!] kikittelen elkel wesznonk. es pwstwlnonk. Ez sok nyomorwssagban.

Towaba nagtókknak. azonýs konýergonk. mýnth kegmes Wrunknak. hogý Balassý Janossnak. wagýon. egy faluýa. Bussanak hýak. ký Dýwinhez tartoszo. az mý falunknak zomzedsagaban wagýon. Regý ween emberek wannak kósztonk. kýk soha nem emlytik, hogý kölemb hatarok leth wolna. az ket falunak. hanem mýnd egy wolt. Az baromillö folden wgýan eggýoth eörzettek. ha egy bokorban ýart Eggýkónknek barma. Az massik falunak. megý az maas Bokorban ýarth. soha egy sem bantotta egy maas barmath. Most Immar megħ fogýak barmonkat. es penzen aggýak ký. ký soha nem wolt kószetónk. sem senký nem emlyttý kószetónk. Azerth konýergonk. the nagtókknak. abbolýs. hogý <nagtok> the Nagtók oltalmazzon megħ abbolýs bennonket. parancholna megħ. Balassý Janossnak. hogý ne bolgatttnak bennonket. Merth soha nem wolt az kószetónk. ezideigh. The Nagtóktol. mýnth kegmes Wrwnktol. Jo walazt waronk.

Az Egez. falu Nagý Zeoleýek. Eo felsige Zegený megħ nyomorodot. Mostan [!] Jobbagý.

Humillima supplicatio totius villae. Nagý Zeoleö In Comitatu Neugradiensi. Zegený megħ nyomorodot Nagý Zeoleýek keonýergise.

8. Martý. Anno. 74. Contra Dom. Jo. Balassa.

II.2.

Sajókeresztúr 1577. Sajókeresztúri jobbágyok levele.

Mi Saio kerezturj Birak es polgarok, kiczentwl fogüa nagik, Eörökke valo szolgalathonkat aianlyuk vrasagtoknak mint tiztelendeo vitezleo vronknak.

Thouaba, akarok vrasagtoknak ielentenj az mi falünknak nagy nyomorusag es ketelenseg ala vetteteth allapattyat, az termezet zerent rajtonk kegyetlenkedeo pogansag miatth. mely nagy nyomorusaginknak okaiban eleo zamlaluan vrasagtoknak, legyen iteleo bar vrasagtokis benne ha nem nagy ketelenséggel nyomorgattatünk. Ezek, tudnj illik, Mikoron mi előzőr az pogan kenseriteseből az mi vekoný erönk zerent meg saczoltonk uala Hazon aganak, somankat vegeztük vala el 335. forintban es ket zaz Iceze mezben

Annak utanna mikor Dedest meg veuek az Halmaýnal vala taborok, az mi kiczen falunkat meg zamlalüan hazan kent, kwldeök az Biroth oda hozaiá, az biro el vegezte vele, es nagy esköuesre azt monta hogý ha meg ený volna kereztur az mint zamon <be v> meg vittek nekies soha teöbet nem vezen .4. zaz forintnal, csak hogy arrul elegitswk meg, Annak is latüan hogý egyeb nem lehet benne engedenk. Mostan imár anýera fel verte somankat es olý igen meg nyomoritotta az zegený falut, hogý csak az derek somais hat zaz forint, es az ket zaz icze mezet is mostan verte fel .3. zaz iczere. Annakfelette, kit annak elötte nem keuant, csak az Zw Basanak ütth rajtonk .20., forintotth. koczy penzt is mostan vötht rajtonk 18 forintotth. Harom vago tehenert ki anákelötte kettö uala 15. <eotth> forintot uötht. Im mostan is uöttök ket louat 32 forinton, Egy koczit 8. forinton, az loüaknak penig vrak loüához, illendeo fekeket es hamokat <aze> keuant kit zerzettök .j. mas fel forinton. Harom koczinkat töbig tartotta otben Pesten .4. holnapnal, kiküel annak elötte nem bantott, azoknakis teobet fizettök 50 forintnal. Mind ezekkel csak mostan (az elötte nem üolt) akar meg nyomoritanj. Vrasagtok iol twggia ennekfelette mely nagy zolgalattal vagionk az nemeteknek is oda be Zenderöben, mely ket fel között ualo nagy insegben, csak az Isten eö felsege lattya mely igen el farattonk es minden eletönkben el fogiatkoztonk: Annak okaert az Hatalmas Istenert esedezőnk es könyörgönk Vrasagtoknak mind feien kent, hogj midd ezeket az sok nyomorusagokat meg tekintüen, az mj esedezesönket halgassa meg vrasagtok es meg zanüan vrasagtok az zegený falünak nyomorusagat, Irion vrasagtok az zegen Jühokon kegyetlenkedö farkasnak az Hazon aganak hogj legien engedelmesb hozank, mert ha ezen meg kemenýtet ziüel leend hozank, kik im'ar telýességgel el sajtoltonk bizonyý noha nagy karonkal es sok ideig nagy faradtsaggal ipített, eöröksegeczkenk nelkwl kel lennönk, de mi keppen az keg'etlen forgo szel mia az por el ozlatik, semmý keppen mies meg nem maradhatonk az mi eöröksegönkben hanem el kel budosnonk, ennek rajtonk ualo nagy kegyetlensege miat. Mind az által minekönk zegený allapatü embereknek vrasagtokban nagy remensegönk vagion.

Annak felette Vrasagtokat keriwk azon hogÿ minekõnk kik, netalan sok bezeduel valo¹ kõnyõrgesõnkel, meg is bantottuk vrasagtokat meg boczasson Vras:

Touba ez felõl meg mondoth Zwksegõnk kenzerit minket, hogÿ emlekeztessuk vrasagtokat rea az borok arrara.

Annakokaert keõnyõrgõnk Vrasagtoknak, hogÿ meg tekintuén állapotunkat es zwksegõnket, vrasagtok az el foglalt boroknak az arrat tudni illik mind az eztendeit es az taualit 28. bor arrat ielencze meg Vrasagtok kitwl kel varnonk, mert az Boldisar deakkal semmi iot nem erõnk, hanem Vrasagtoknak² kõnyõrgõnk, Vrasagtok minket karban ne haggion, mert olÿ zegenyek vadnak kõztk az kiket el foglaltak kinek csak egÿ õolt kinek ketto aztis el võttek, es nem tud miuel fizetny az teõroknek.

Jo valazt varonk vrasagtoktûl:

Alazatos Supplicatioia az zegenÿ nyõmoru állapotû falunak Saio kereztûrnak.

¹ Javítva ebbõl: *bezedwnkel*.

² Javítva: *urasagtokat*.

II.3.

Gergelyi, 1577. XII. Gergelyi jobbágyok levele.

Eoreoke walo Alazatos zolgalathwnkatth Irýwkg Kegýeteknekg mynth Býzodalmas oltalmazo patronwssýnknakg. Istenteöl kegyeteknekg kewanonkg Mýnd lelký es testý Jokatt, hozzw Eletett es Jo zerenchet.

Keonýeorgesseonkg Vrassagtoknak es Tý kegetek sokg wolna, de most sokwal kegeteket nem vntatthattýwkg, Amýtt Isten Bwneonkg zerýntt reank boczatott az zertelen walo halaltt, az Varhoz farattssagos sok zolgalatott, es az pogannak zwntelen walo fýzetesth, aztth megýs mýnd ell zenwedhettnwkg. Jollehet Amený sok Jambor Embernek keozwleonkg ell holtanak aztthertelenssegwel kegeteknek megh nem twggywk jelenteny, de amý nekeonk Igen neheznek tecczyk kýtt semý keppen ell nem zenwedheteonkg, feokeppen keonyeorgesseonk ez kegyeteknek, hogý mýnket az zepsý fegyweressek eýel nappal sacczoltattnakg, zabott, zenatth es mynden elest kernek raýthonk, Amý falwnkat mýntt Egý Eeoreokeos Jobbagýott attak az fegyweresseknek, ký soha theorwenýeonk nem woltt, Amýtt kwlegeteonkys (!) semmýtt nekeonk erte nem fýzettnekg, es mýkor hertelen zerýtt nem tehettýwkg ektelen keppen nyomorgattnak benneonket Nemellýet keozeoleonk megh keoteoznekg, lanczra teznekg, mýnd ezzel sem elegendnek, seott megh valtsagon fýzetessertt bochattnak ell, megh chak az az Vassarra sem mereonk teoleok menný maga az pogannakýs eleg fýzetessbe es Insegbe wagýonk, az Varhozýs sok zolgalattal, az deogh halalýs raýthwnk, es az falwnak maýd harmad reze keozeoleonkg ell holt, ký mýa wgýan el kezteonk fogýattkoczny.

Annakokaertth, kegyeteknek mýntt patronwssýnknak keonyeorgeonk, hogý tý kegyetek legýen mellettwnk, es tawoztassa az fele ok nelkwl walo dolgotth hogý mýs az eo felsege Jozagaba az kegyetek zarnya alat maradhassonk megh, mertt altalan fogwa ell kel az falwrol menneonk es Idegen Varatt kel fogadnonk. Isten tharcha megh kegyéteket hozzw Ideýglen Jo egessege.

Chazar eo felsegenek zegýn nyomorodoth Jobbagý
Gergeýekh

*Supplicatio Colonorum Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis Gergelyensium
humilima.*

2 X^{bris}

II.4.

Tiszaeszlár, 1577. Tiszaeszlári jobbágyok levele.

Az Vur Istenőtől minden iot keuanunk Vrasagtoknak Ezen kőniörgőwnk Az Vur Istenertis hogj neh hadgion Vrasagtok meg niomorodnúnk my Ibranj Ferencz vram keze alat laktunk Ezlaron Az Töröknek zertelen nagj Fe[.]e fizetesőwnk uagion mostis hat szaz forintot ker raytunk, egj kochi louat, Egj üeg poztot, hat tehenet My faluyul be giőwnk latuan ezt hogj nem lehetőwnk elegek az fizetesre Vgj uegezők hogj ha minden marhankat ell kőttiőwnk pőwza kezuelis ky kell belőle mennőwnk, Mert immar Az poganj meg Izente hogj felesegestől gyermekestől Rabba¹ tezen bennőwnket, Job nekőwnk Az kereztien feyedelemnek byrodalmaban mennőwnk es oth le telepednőwnk hogj nem mint örök rabba essőwnk, Ez felelemben Annyera uagionk penig hogj egj Eysel sem merőwnk falunkban halnj hanem atal Jőőwnk Az tizan es ugj otalmazzuk magunkat. E zilaj Capitanj Vramnak meg mondok hogj my az poganj birodalmaban megh nem maradhatunk. Eztis meg Jelentők hogj Nekőwnk Öröksegőwnk vagion Az tharczali földön melj örökseget az török Adaia (!) fizeteseben fell akarnak tudnj Capitanj Vram igj biztata hogj ha ell jőhetnenk ő kezben Nem ad hogj az poganj rabsagaban Essőwnk Ell Jőuenk Tharczalra az bironak be Attuk magunkat ő fölsegenek iobbagsagara, Azonközben vduar biro vram Ibranj Ferencz Vramual Jőuenek Tharczalra Ez Debrej Martont Vduarbiro Vram kezeben Ada Ibranj Ferencznek Az Tharczali biro penig kerj uala VduarbiroVramat hogj neh Adna kezben, Monda Vduarbiro nem merem Mert Az kamora paranchiollya Ismet monda az biro töruenjnekőwl ne ad kezben mig az kamoras Vrakat erik nam ő Vrasagokis ugj irta az leuelben hogj ha bizonios oka ninchen kezbem (!) Adassanak hat meg iria ked oda fell Azert Neh adgia ked kezben addig mind az atall vgian ell uiue Ibranj Ferencz. Kőniörgőwnk Vrasagtoknak Neh adgion kezben Vrasagtok mint az Poganj kezben essőwnk, mert Ibranj Ferencz vram minket meg nem oltalmazhat Mert ő magais masut lakik Helmecezen. Ha penig kilőmben nem Akaria Ibrany Ferencz engedgien töruent Vrasagtok benne, mert my Chiazar ő fősege Jobagsaga alol haza nem Akarunk mennj, mert ez Debrej Marton Annak Előtteis mind Attiaual Egietemben Chiazar Jobagia uot, Az török fogsagabol zabadult uotis ky. Az Vur Isten Algia es tharchia megh Vrasagtokat.

Supplicatio humilima Ad Generosas ac Eegregias Dominationes Vestras nec non Patronos.

¹ Javítva ebből: *meabba*, az *R* csak az *m* betűt takarja.

II.5.

Tardoskedd, 1580. X. 18. Tardoskeddi jobbágyok levele.

Őrökke ualo alazatos szolgalatunkat ayaljuk¹ mynt Nagsagos bÿzodalmas Vraÿnknak, Isten utan nÿnchen kÿ hez remendkõdnunk es essedeznunk hanem chak Nagsagtoknak: Touaba emlekezunk az mÿ nÿmorusagÿnkrul Nagsagtok² eleoth, mellekrwl³ panazolkodunk: Elseo panazolkodas hog az eleõt mÿ nekunk nem uolt ket Ispanunk ha nem chak egy uolt, mastan kedigh kettõ wacion, annak az egÿknek feÿet haÿtotunk es meg bechũltuk, mastan ketten wadnak raÿtunk es elnek raÿtunk giakorlatos keppen nem elegezik egÿ pÿnt borual kÿwel tartoznank hanem beÿsseguel hordat á borth az w uendeginek es egy pÿntz sem adnac⁴ a borra, hanem az warasra uetik a nag kölcheget, kÿrul ÿol emlekezunk rola mÿnian(!) hog chak haromszor eztendeo altal⁵ fel iõth az Ispan mi hozzank, mastan szuntelen ketten noÿmorgatnak benÿunket (!) es nem giõzuk wket kölchegeul.

Annak utanna ket Jobag helt magoknak foglaltak es maÿorsagot tartnak mel Jobagyok chaszar ű fõlsegeie uolnanak es annak utana kõzunkbe nem engedik szolgalnÿ. Esmeglen zanto földunket el foglaltak mÿ tũluk es oth szantyak⁶ hun szÿnte akarÿak. Az Retetÿs mÿ tulunk el foglaltak es oth kazallÿak hun keduelik es szeretik, kÿ soha nem uolt es senkÿ rola meg nem emlekezik. Azonkeppen uacion mi nekunk egy kÿchÿn weszõnek ualo tilalmas erdõnk melly weszõth⁷ chak haz körül ualo eputre tarttÿuk, aztÿs az Ispaniok hun akarÿak oth uagÿak az ű maiorsagokra, mÿkor kedigh mÿ nekunk szugeses uolna hat nÿnchen hun⁸ wagnunk.

Thouaba megis panazolkodunk Nagsatoknac es emlekezunk rola hog minekunk uacion fogot wizunk kinek nag eros gatÿat tarttÿwk es nag munkauual epethũk. Az Ispanok azt chelekeznek Barmot rea fogadnak itatnÿ es annak iutalmat az wiznek feõl uezÿk magoknak mely Jeouedelem szentegihaznak iarth mÿnd örökkũl es annak á iuldemebul (!) szentegihazath epetettenek megh, kÿt megh bÿzonethunk regi emberekuel hogi az Ispanoknak soha nem iart a wÿznek iutalma kÿrul mÿnd örökken emlekezunk iol.

Annak fõlõtte á thoo wizeth⁹ giakorta halazzak szinte mikor akariak akor haloioakat bele uetik melÿ keues halat benne tarthũk az feÿunknec menthsegunkre kibul az Tõrõkõknek fizetunk:

¹ Ebbõl javítva: *aÿalunk*; az eredmény: *aÿalynk*, ami nem szándékolt alak.

² Javítva: *Nagsagtoknak*.

³ Javítva: *melleket*.

⁴ A *-nac* késõbbi betoldás.

⁵ Javítva: *ala*.

⁶ Javítva: *szanchak*.

⁷ A szõvégi *h* toldás.

⁸ Javítva: *uagnunk*.

⁹ Javítva: *wizek*.

Esmeglen arul is emlekezunk Nagsagtoknak hog' az is törüinunk soha nem uolt hog' azt akarják hog' ű nekiek anný szolgalatot szogalýunk mind az földes wrunknak, Aztis akariak hog' minden öth¹⁰ emebtul egi egi kazast es minden öth embertul egi egi zeker fath hog'haggýunk azt kedigh keczer eztendeo által kerik mel fath mýs draga pénzen uezunk es mezý földrul horgýunk magunknak is, soha nem uolt törüinunk hog' Ispanak fath horgýunk. Mert ezýdenis á ket Ispan miat az ű hazok chynaltatasa miatta mi kőzulunk uettetlen egý nehan ember karba maradot.

Thowaba arulis panazolokodunc Nagsagtoknak mýnt bizodalmas wraýnknak hog' fõ fõ embereknek mi kőzulunk nýnchen semmý tiztesegünk az Ispanok eleöth sem iambor neuunk, kibul kerunk bochanatoth Nagsagtoktul Istenert hogi megh bochasson mi nekunk minemö rut undok bezeduel zidalmazák¹¹ bennunket Beftia kurwafiaknak, ebeknek neuzezi, es annak fölette mongiak hogi' niakon fogua ala uizen mýnt egý ebeket, es az tomloczbbe niakon uetlek. wywarban.¹²

Annak fölötte nagýub dolgokrul panazolokodunk Nagsagtoknak, megh nem elegettenek mind ezekrulis kit chelekettenek mý raitunk, ha nem nagýubat mýueltenek raýtunk kýth nýakon kýt arczul, kýt wsthekue (!) az byrakba es á polgarokba wontanak. Es annak fölötte chaszar ű fölsege ket Jobagiat megh ölte, az Ispan szolgálý mýueltek mýuta fogua űk ýth az Ispansagot býriak. Mý az wduarbýronk elötte panazolokodtunk sýruan ezekrül az mý nýaualýainkrul es¹³ egýeb dolgaýnkrul soha nem foghata el az wduarbiro űket mi rolunk. Az Ispanok azt mondottak nem paranchol az Wduarbiro mý nekünk nem ű adta nekük az Ispansagot el is sem uehetý mý tulunk ha ýgen nehezetek es bannýatok mennýetek el kamarasokra posonba panazolokogýatok es tegietek rola.¹⁴

Orókke ualo szolgalatunkat aýalunk Nagsagtoknak mýnt býzodalmas wraýnknak, es patronossýnknac¹⁵ býzodal munk uagion Isten utan Nagsagtokban Mý mýnd feýenkýnt naé es kýczýn panazolokodunk Nagsagtoknak, kerunk es kőniérgunk alazatos keppen mýnt Nagsatoknac es wraýnknak Isten utan. Hogy¹⁶ uegie el es fogýa mý rolunk enný sok terheket mellýeket szenuedunk mýatok az Ispanoktul, mert anakulis nagý¹⁷ Insegeben uagýunk es naé fýzetesbe az kegietlen Törökóktul kit nem geozük sok adoual mel fýzetes auag summaýa tezen hat zaz forýntoth melý sūmat meg kel adnunk ű nekiek: kerunk Nagsagtokat legien mellettunk mýnden ýo elomenetunkre, es segetsegunkre Isten utan, m[ert] ha Nagsagtok erettunk nem zol es nem tamad es el nem uezý mý rolunk az mý nýaualaýnkat az Ispanok miat kýt zenuedunk Hat mý nekük el puztulnunk kel.¹⁸ es

¹⁰ Javítva: *öth*.

¹¹ A nazális jel pótolva.

¹² Az utolsó szót a javító írta.

¹³ *es* beszúrva.

¹⁴ Az egyik lapszélén (Eckhardt Sándor megjegyzése szerint): *circa festum beati luce 1580*.

¹⁵ Javítva *patronosaynk*-ból.

¹⁶ Az *y*-t a javító írta.

¹⁷ Az *y* a javítótól való.

¹⁸ *kel* beszúrva.

el hadný puztan wegreis, mert nem geozzuk Ispanokat is szolgálný es foldes wrunkat is. Azerthan warýuk Nagsagtoktul alazatos es mýnden ýo ualaztoth kýbe megý¹ maradando iouendõre maradhatnank meg, es nagsagtoknak meg szolgalywnk² mýniaiyan, kiert az wr isten is meg fizet nagsagtoknak Az Isten aggion Nagsagtoknak mýnden ýo szerenczet nađ sok eztendeigh ýo egesseget, es bekesseget.

kegielmes walaztot warunk Nagsagtoktul.

Az tardoskeddi býrak, es eskuttek polgarok mýnd az egez kössegh Nagsagtoknak alazatosson aýanliak³ magokatth.⁴

kapant

zait

Molendinum

Barant

fenum

occupacio vinorum

Cenfus

Educillacio

Barmot tartnake

birsagium

bitang

prandium

capecie

sekerezes,

Hatar

fatt

Artan

Bwza

Mezet

balasi miklos in conspectu Provisoris vsteken fogta keowe [...] asert hogj nekj panaszlõt Arewl verte, oth solgaiwal meg fogatta, vgi verte hogi fekut bele tjz hetig⁵

Esen Miklost Miklossi Janost vsteken fogta atsig verthe mig akartha mjnden ok vetetlen Eseket meg bwntetek terwenjel⁶

Suplicatio colonorum Taroskedd contra Nicolaum Balassa Officalem.

¹ y toldva.

² Javítva: *-nank*.

³ Az *i* beszúrva.

⁴ Az utolsó szót a javító toldotta hozzá.

⁵ A lapszélien.

⁶ A lapszélien.

II.6.

Kissár, 1580. Kissári jobbágyok levele.

Mÿ megh Nyomorultak, es megh keserettek Zeginiek, kÿs Saraÿak, kÿuaniuk, az Hattalmas Istentul tÿ Nagisagtoknak, mint kegÿelmes Vrainknak, minden testi es leölky, aldomasokat, es ez wilagon walo hozu, eletteket mint kegÿelmes Vraÿnknak megh adattni.

Towaba, mi megh niomorultak, Az egi megh valto Vr Jesvs Chrÿsert, ezen nagy alazatosson keoniergunk tÿ Nagitoknak. Hogi tÿ Nagtok, az my sÿralmas es alazatos kenoiergesunket kegielmesen halgasa megh. Mert minekunk, Isten vtan ninczen kÿhez teöb, itt ez niomorult vilagon niomorusaginkban foliamnunk Hanem cziak tÿ Nagisagtokhoz.

Legelőzer azert, ebul panazolkodunk tÿ Nagisagtoknak nagy sÿralmasan: Mint hogi enek elotte. az minemeo Igasagos tÿzedel tartoztunk. Jozagunkbul, kÿtt az regi Istenfeleo feÿedelmek rendelték wolt keözÿnkben, minekunk az felöl. illen eleö teöruinÿunk wolt: hogi eztendeonkjnt. minden Jozagunkbul kelet kÿ adnj. Vraÿnknak. azt penigh három rendbeli Jozagal kelet be telesitenunk, ugj mint Buzaua, Rosua, es Zabba, ez penigh vgiä eleo teöruiniunk uolt: hogi azt. chiak Vÿwarban kelet be zolgaltattunk: Mostan penigh ez mj mostanj Tÿzt tarto Vraÿnk, ebulÿs kÿ weöttének benunket, es el niomtak az regj Igasagonkat: semikepen nem elegeznek megh azal az igaz imar. Hanem anak feöleötte, mind az tyzedet es kÿlenczedet megh vezÿk rajtwnk: Eztÿs három felewel <wezÿk> nem vezik. az mint az igaz volna, Hanem imar az Ros helett mind büzat veznek raytunk: Annak fölötte ha cziak azal, elegendenek megh iol wolna: De kett anira rounak benunket az mi az igaz volna; az mÿ az igaz anak kÿüle: Is megint ezÿs eleö teöruinyunk wolt. Hogi mihelen el wegeztünk az aratast, zabad wolt Jozagunkat be hordanunk, czepeknunkÿs zabad wolt az kÿttul lehetet wettesere. De azttÿs semikepen nem engedik mostan, Hanem nagy ereös bÿrsagh allat ebwlÿs kÿ weöttének benunket. Annak utana az Dessma allat az Jozagh felol, megh Eskutettnek mindeneket, azal is imar nem elegeödnek. ha hÿtth zerint megh mongjuk, Jozaginknak zamat. Hanem mind az feölött, ket anjra Irÿak hogj nem mint az desma wolna: Towaba erulis nagy syralmason Panazolkodunk Naÿtoknak: Hogj mi anak elötte nem tartoztunk ezel, az Tyztarto vrainknak, Hogj az Dessma Jozagot. Idestoua hordotunk wolna nekÿk. Vgi mint azt az kÿ mas faluban, mas hattaron termet: Hanem cziak mi magunk Desmaÿawal, az kÿ mi twÿllunk iÿtot nekÿk, azt tartoztunk Vÿwarba be wÿni. Mostan imar nem cziak mj magunket ezek, hanem megh mas falubelyttÿs, Hol praznoczra hol Nagj Zombattba, hol Zerdehelre Vÿttettÿk bott allat velunk: kÿ miattÿs menie Insegunk wagion vgian meg nem tugiunk megh mondanj Nagitoknak.

Annak fölötte. ezÿs nagy niomorusagunk eztendeönkjnt: Mert anak elötte: Nem wolt az teoruiniunk Hogj az tÿzt tarto Vraÿnknak, mi <(nem)> tartoztunk

volna¹ fa hordassal, varta fawal sem tartoztunk. Kapitan Vrunknakÿs nem tartoztunk fa hordasal. De mostan anj niomorasagunk wagÿon miatta, hogj mind tÿztarto vrainknak zakadattlankepē kel hordanÿk: Vartara azonkepē. kapitan vrunknakis zÿntē ugj, ez penigh megh zamlalhatattlan eztendō alltal, kÿ miat ha teōb zolgalatunk nem volnaÿs megh sem geōznenk, mert ez eÿel napal Job rezere raÿttunk wagion, Ha penigh panazolkodunk felole tÿztartoyknak: eōk ugjan azt mongjak hogj semit nem gondolnak wele. Azert giapiunkat el nÿrÿk. ottalomal nem akarnak lenj. Mert ha zolunkÿs nekjk hogj illen gondwiseletlenek, eÿel foÿttnak benÿnket, ha nehezed. mond megh bator vduarbÿronak, semjt nem gondolunk vele. Mert nem vduarbÿro, hanē eo feōlsege adta enekem az tÿztet, azert bÿrlak. megh bÿrhattlak.

Ismegint erulÿs nagj panazunk vagion Naÿtoknak: Eleō teōruinyunk ezÿs wolt, soha anak elōtte kazast mi nem adtunk az tÿztartoknak: De mostan ezek eztendeō alltal zÿnten, anjtt kazaltattnak velunk az menÿe kel: Hanem cziak kazalo pinzel tartoztunk. az Czÿazar zamara, azt azert ugjan mostanÿs megh agÿk. Lohattÿ Ispanok mÿattÿs, illen nagj kÿnÿnk wagion, anak elōtte, mi semmiwel nem tartoztunk nekÿk, mostan imar vgjan raÿttunk elnek, ittalt es ettelt mindenkor eleget kel adnunk nekjk: Azal nem elegeznek megh, hanem mideōn walameli fele akarnak menj. az lowat ott raÿttunk hagna, eō maga alla koczytt kel adnÿnk, es zÿnten, ott hordoztattÿa velunk magat, ahol akar, az mellet penigh vtalatos dologh az menie Zydalmat teznek rajtunk.

Towaba az tÿztarto vraink ezttÿs, czelekeōznek raÿtunk. Mikor az Heÿwÿzben akarnak el menÿ. Inen kywl welunk zekeret. louastul vÿttettnek be. azon wÿttetti magat, ha haza akar Jÿnj. Ismegint erettek fel kel menunk. azert efelebul sem tartoznank nekjk zolgalatal.

Vyzontakssagal az lohattÿ Ispanok, Ezelÿs niomorgattnak bennunket: mert anak elotte illen teorÿnyÿnk wolt. Hogi mideon valamj panaz esset, keōzeōttunk, annak lilen teorÿnie wolt, Ha panazt teōttek az bÿro elōtt: anak bÿrsagad 40 pinz volt: Ha keket mutatot. Hattuan pinzen marat. Ha vert 80 pinzen. De mo tan.ebulis kÿ veottenek benunket; mindjarast. uagj wagion panaz auagj nincz, ugjan egj forintot vezen. sem teōruinttul. sem Igasagtul nem var. Aanakis regente kelett volna harmadanak lenj. az Bÿronak de ōk most semit sem adnak: Azert ebulÿs megh ertthetÿ Imar Nagisagtok Nyomorÿlt allapatÿnkat, Mert minekunk sem feōldÿnk sem erdeōnk nincz: hanem mind mas Vr feolderÿl elunk. Feōldeōnk penigh, cziak anj wagyon, hogj harom nap megh •zanthattÿa, egj eke. egj hel utan valo feōldet, anj zukeōn wagion keōztÿnk. azert az zolga lat minden nap eōregbedik abul semj tagulasunk nincz. Hanem Nagisagtoknak, ezttÿs akarnak tÿdtara adnj. M' uel hogj. anj zÿk foldeonk wolt elejttul fogwa. volt itt. melettunk, vgj mint k's Saro es Nagj Saro keōzeōtt: egj Nemes puzta Helli: Az Vssalÿ Peter Vrunk megh vettete volt velunk Myuel, hogj ani zÿk foldÿnk. volt, mert egj felōl. Nagj Vezeleÿ hattar,

¹ Beszûrás.

zýnten falunk mellet wolt, mas felól. Nagj saraý hattar, ezek miat ugjan egj felól sem mehettet wolna marhank, ha azt az puzta Nemes helt megh nem veottunk volna. Mostan imar az Nagj Sarajak, vgjan tulajdon pinzen veött saýat, eöreök feöldünket, el veóttek tóllunk. Jolehet eleget panazolkodtunk felole týzt tarto Vraýnknakýs, hogj ne hadnanak benunket igasagunk melet, De wgian semit nem gondolnak velunk Es semj gondunkat nem wiselýk; Azert ha tý Nagisagtok ebüljs el felettközýk rolunk, Mert minekunk nýnczen mar Isten utan kýheöz foliamnunk, ugjá el kel puztulnünk. oka ez mert nincz Isten uttan ottalmunk: foldunk sýnczen, kýwtan kelenek magunkat taplalnunk. (Jolehet hogj az egj Isten taplalonk.). Mind azon alltal, ugjan eleget futostunk, idestoua, igasagunk melet, mind Zolga býroual týlltatunk, reýaýok výtunk, magunkis týltotunk, de ugjan semmj igasagnak nem akarnak hellt adnj. Vgian fel zantotak mind ezek elen saýat feöldünket. mosstanis ellýk. illen teorýntelenseget czeleköznek raýtunk ezekys. Towaba ugjan ezen Nagj Saraiak: illen dolgotis czelekódttenek raýtunk, saýat örök feöldeónkeón, egj emberunket megh fogtak, bñwtelen, zekeret el fogtak alola, Harom forintban ittak, ezt penigh nem egj emberunkeón teórtint, hanem teóbenys. nem eczer penigh hanem enihanzor: mert senkjttul semmi felelnék nincz, megh ha zolunk felóle nekjk vgian eó magok newettik benunket, hogj Vrunk ninch.

Touaba tý Nagisagtoknak efelölis keóniergunk: Hogi mint annak elötte, az minemeo elo teoruniunk volt, Hogi mideön az czýazar borat adtak keözýnkben: Legh elözer adtanak 6 ako bort azt penigh Zent Geórgjiekkel egiut kelet megh fýzettunk: Annak utana Ismegint Vssaly Peter Vram: illen dolgot zaba keözýnkben. Haromzor vettet vr borat eztendeó allttal: azt is minden eztendeobē megh kelet fýzetnünk Mostan imar miuel hogj az Vr Isten illen zük draga ideóket, adot keözýnkben, mind borbul es kýnierbul. zuksegh volt. Czutor Jannos vrunkkal illen kepen enihan eztendobē vehettünk volth, miuel hogj az bor zukýs volt zeginis. azert erre kerttunk volt hogj bortt ne agjon keözingban, hanem minden eztendeóben, 12 forintot adtunk <w> twlle. miue hogj kewesenýs uagjunk, mert puztaual egjetemben. teób Helunk nincz, hanem cziák týzenket hel. ezt vgjan Hýttunk zerint valunk Nagjsagtok elótt. Azert Nagisagtokat, az egj Istenert kerunk Hogj tý Nagisagtok. kegjelmesen tekýnttuen az mj sýralmas keonergesunkre, engege megh Nagisagtok, ugjá ezen týzenket forintban. az Vr boranak dolgat, Hogj eztendeóruul eztendóre azt adnank. kýert mýs Nagisagtokert lehesunk Isten Imadoý. Ha megh maradok lehetünk ez niomorult helben.

Ismegint effelölýs Panazolkodunk tý Nagisagtoknak: Mýwel hogj minekunk. Erdeónk nem wolt eleýttul fogua az mi feoldeónkeón, mostan sýncz: Hanem az Zentt Geórgjiekkel, illen teóruinyunk wolt. Mýuel hogj mind egj týzt alla walok wagonk. Hogi valahol az zent Georgj embernek zekerczeýe, el ment . az mi falunkbeli embernekis zabad wolt ott wagni, es ha cziak kett zal <fall> fa wolt wonaýs, ha reýa erttünk, annakýs mienk wolt egike, az masika eónek, ezt penigh vgian toeruiniel nyerttunk wolt megh, mýuel hogj eleýttul fogua ugj wolt kyrul nagj erös býzonsagunk vadnak mosstan is. Mo stan imar. semikepen nem engedýk,

ewel wezyk eleÿtt, hogj imar el keölt az, az teöruiny, mert mi ugimond teöreoknek zolgalunk t'wille. Imar mostan ugian el t'ylttotanak bennünket t'wille, ugjan nem engedik. Az Rett eoreoksegbulÿs zÿnten <igi> illen teöruiniunk wolt, azÿs mindenkoron zabad volt, minekunkÿs, mind marhajknak azt sem engedik most. Hanem byrsagal feniegettnek bennünket, ha reÿa megjünk. es kapan nemeö aÿandekot kÿüannak raÿttunk, kÿ soha nem wollt, nemis tartoztunk, nemis adtunk, az mint megh latthatya Nagisagtok, minden mi Igasaginkot. az Zent Albert keonuebe.

Annak folötte Hÿttunk zerint vgian ezttÿs vallunk: Hogj az mj labas elö marhank zinten ott jart ahol az Zent Geörgj, mind elejttul fogua, azert ebenis nem tartnak benunket, megh cziak az Zomzedsagaÿs, miuel hogh nincz kÿ meletunk fogna.

Vegezettre ereolÿs panazolkodunk Nagisagtoknak: Hogj ebulis nagj niauayank vagjon. Mert mi nekunk enek elötte illen eleo teöruiniunkÿs volt: az mint mostanis Zent Georgjeknek es F'wzes Gyarmatiaknak. Hogj mÿ sohol anak elötte vamt nem adtunk, valahol Jartunk zabadon mehetunk. De mostan mindenut megh vezik rajtunk; Jolehét azert megh lewelünk kezünkbe volt, nem adtunk. De miuel hogj az zegin falu ecczer mind megh egett wolt, azert Levelunkÿs akor wezett el. azutattul fogwa mindönut megh wezik rajtunk. Hanem Nagisagtokat az egj elö Istenert kerunk hogj Nagisagtok ne Hagion megh niomorodnünk, mint hogj Nagisagtoknal wagjon minden mi Igasagunk. azert az melet legjen mellettunk Nagisagtok. ne Hagjatok. Mert ha Nagisagtok. Isten utan gondonkat nem viseli, ez sok insegh mÿat. el fogiatkoztünk. ugjan nem lehattunk enek utana. Nagisagtok Jobagj. el kel buidosnunk, mert nincz Isten utan giamolunk sem ottalmunk. kj rajtunk keönierulne. Vgjan meg valiuk Nagtoknak. hogj megh nem alhatiuk, ez nagj inseget: Azert Ha Nagisagtok raÿttunk nem keonierül Isten vtā. tehat ereÿs kerunk Nagisagtokat. Hogj Nagisagtok agjon minekunk ollj zabadsagot. ahol kÿ feÿett ottalmazhattÿa ottalmazza: Nagitokat az egj Istenert kerunk Hogj Nagtok meg bocziasa hogj enj Irasunkal vntattÿuk Nagisagtokat: Nÿncz mitt tennunk, mert Isten vtā nincz giamolunk egjeb Nagissagtoknal. Azert alazatoson kerunk Nagisagtokat Hogj Nagisagtok agjon mind ezekre minekunk niomorultaknak² kegjelmes valasztot. Ezel egjetemben penigh az eleo Istennek ottalma es vezerlese alla. aÿanliuk Nagisagtokat. mint kegjelmes Vrankat.

Mi meg Niomorultak es megkesserettek. kys Sarajak.
Tÿ Nagitok. Zegin Nÿomorult aruaj.

Supplicacio Humillima

² Javitva ebböl: *niomorultakat*.

II.7.

Felsőbánya, 1581. I. Felsőbányaiak levele.

Generosi ac Egregy Dominj et Patronj nobis semper Graciosissimj etc. Post fidelium Seruitiorum nostrorum humillima[m] com[m]endationem etc.

Mjert hogý Immar sok Ideotewl fogwan az zýksig fellieb fellieb neukekedett raýtunk, es mindenfele allatnak dragasaga reýank keöwetkezett, leg inkábbban penig m̄ reýank kyk fél fele az orzagnak ziliben mezze lakunk: Melý miatt az mý baniazý iletwnk felette igen meg bantatott, wgý anniera hogý Baniaýnk miuesek nekewl wezteg alnak, es az mit panazolkodasképpen Vrasagtok eleott egý nehanýzor mondottunk, hogý az mý heliwnknek az Bania miueltetisnekewl pwztaban kell maradnia, annak kezdetý es býzonios Jelensige Immar nýlwan wagion; hogý Jeowendeoben wgian nem reminlhettiewk hogý ew fel[si]ginek haznot adhassunk es eo fel[si]ge wtan mies éppen meg maradhassunk: Mert noha V[rasag]tokat nagy sokzor wgian teliessiggel el wntattuk az keoltsigért es Vrasagtokes az menyre lehetett az ew fel[se]ge sok kýleomb kýleomb fele zýksigeýtewl, meg segített, de az Baniaknak miueltetése fellieb es býwebben kýwanta wolna az segitsiget,

Ez dolog feleol akartuk V[rasag]tokat meg keresny, hogý Vrasagtok tekinene meg az mý niomorult allapatunkat, es talalna Vrasagtok olý modot benne, hogý az ew fel[se]ge Jeowedelme se kewessebbewlne meg, mies ennel inkab el ne pwztulnank, Mert zomzédasagunkban az Erdely waýda kazdag Bania miuet Indétott Kapnýkon es Laposson. az ew Jozagaban, bew fýzetést tézen reýa, miuesewnk oda takarodik, es az miatt naponként hatrab hatrab maradunk. Ennek eleotte walo Ideoben penég mikoron eo fel[se]genek penze nem wolt keozeottewnk, az Zakmarý kapitánok reýa zabaditottanak bennewnket, hogý az mý iletewnk rendý zerint, (holott sem zanto feoldewnk se zeoleo hegiewnk ninchýen ký wtan ilhettewnk wolna) legien zabadsagunk az mý keresmeniwnkbeol ilnewnk, ez wégre hogý az Baniak el ne pwztullianak: hanem mikor eo fel[se]ge pénzt rendel keozinkben ackoron lehesswnk alkolmatosok az Baniaknak miueltetésire, mert az baniaknak wagý wezik haznat awagý nem, de zýntelen meg kýwannia az éppitést, wagý sattia wagý Istollia hogý be ne romollion, az wýznek ký wonasat azonmodon, hogý wýzwel meg ne tellienek.

Annakokaýrt keonieorgewnk Vrasagtoknak, mint mý welewnk Jol týweo kegý[el]mes wrainknak, es Atiainknak, V[rasag]tok talallion olý modot benne hogy az minemew Bania eoreoksigeink reýank marattanak az eleynkrewl, warasunkwal egietemben pwztasagban ne maraggionak, V[rasag]tok kegý[el]messigibeol tegie het forintra az Ezewstnek gýraýat, mint ez az teob Baniakon Selmeczen es Kremneczen, es az probat, melý mind ew fel[si]ginek smind mý nekunk hazontalan, wegie el rollunk, es az týzta somancz ezewsteot wgý engeggiewk egýnehanýzor walo tewzwel meg týztitaný, az mint zinte az Igeteo es walazto akarýa, kiben semmý Idegen allat, sem on sem rez meg nem maradhat az tewz miatt.

Az wagÿ ha ew fel[se]ginek es V[rasag]toknak teczik, haggion zabadsagot V[rasag]tok ket eztendeig, hogÿ eppewhessewnk ew fel[sé]ge es az V[rasag]tok kegy[el]mes engedelme wtan, mert felette igen meg fogiatkoztunk ez néhanÿ eztendeokban, fewképpen ez el mult ket eztendoben az Baniak keozeonsiges Istollianak meg eppitise miatt kÿre ew fel[sé]ge soha chÿak egy pénz sem wolt (!), hanem az mÿ saÿat keoltsigewnkwel éppitettewk, Nem wgÿ mint Nagy Banian, holott chyak zinte az ew fel[sé]ge keoltsigiuel, nem az ew keoltsigeckel az Baniazok eppitik az Baniaknak Istolliat, Mindazon altal, hogÿ ha Vrasagtok olÿ derik segitsiggel lehet, kÿwel Baniaÿnknak miueltetésit fel irÿewk, Igiekezewnk raÿta, hogÿ walamit az wristen az eo Jo woltabol munkank es faratsagunk wtan ad, azt hÿwen es haznosson be zolgaltatassuk az ew fel[si]ge kamaraÿara kit miis Vrasagtoknak nagÿ halaadassal zolgalhassuk meg: kÿrewl Vrasagtoknak minden kegielmessiggel walo walaz tetelit warÿwk:

Isten Iltesse es algia meg V[rasag]tokat minden Jouaÿban.

G. ac. Eg: D. *Vestrarum* fideles et humillimj Seruitores Montaniste oppidj
Medÿmontis etc.

Humillima Supplicatio Montanistars[um] Felseo Banianien[sium].

II.8.

Felsőbánya, 1581. IV. Felsőbányaiak levele. [részletek]

[...] Mÿert hogÿ az feiedelmeknek miltosga es fel[si]ges wolta abban magasztaltatÿk, hogÿ az ew alatta waloÿ terÿeggienek sokasullianak es eorwendezwin Illienek kegÿ[el]messigibeol nekiek engedett Jockal, Ezt meg tekéntwén az mÿ régÿ feiedelmink engettik wolt minekwk, hogÿ walakÿ keozzewlewnk wÿ, awagÿ régÿ el hagiott pwzta Baniat, wagÿ Sattot nÿtña, es éppitene Kapnÿkon, niolczeitendeig wenne el az haznat [...]

[...] Kÿz Baniara, Sloÿorra, es az varas felett walo keozepseo hegyre [...]

[...] az Jobagiok ottan el mentenek mert chÿak bwdoso olahok woltanak, wgÿ anniera hogÿ immar zinte harmadik helyre keolteoztenek, es mostannis háromnal teobben nem wadnak, kinek zallétasanak wagion hwzoneot eztendeÿe, Ezekis penég nem azok az kik leg eleozeor meg zallottanak hanem inkab negied wagÿ eoteod rendbeliek, ew fel'ginek semmÿ meg chyak egy fillier Jreo haznalattiará sinchÿenek [...]

II.9.

Dorog (Nánás, Varjas, Vid), 1582. Dorogi jobbágyok levele.

Szolgálatunkat aianliuk Vrasagodnak mint bizodalmas Nemes Vrunknak es kiuanunk Istentwl minden iokat te Vrasagodnak.

Touabba mielhog· bizonios es kiuallkeppen (!) ualo szwkseges dolgaink felól kelletek mostansaggal meg tanalnúnk Vrasagodat keriwk azon Vrasagodath hogi meg botsassa Vrasagod ha ielenletelwnkel meg bantatnek. Keoneorgeswnk peniglen errwl uagion Vrasagodnal, hogi az mi nemw ioszaga Czaszar w felsegenek Tiszantul uagion ugi mint Dorog, Nanas, Varias es Wid tuggia aszt vrasagod melli niomorulth helien es allapatban legien fvwkeppen az Tórók miatt melli azon ioszag naprul napra egi okonnis masonnis egi. eset miattis mas miattis houatouabb mind nagjob niomorult allapatra iuth. Teob wnsegik kozeott mostansag ez igen terhess tisztelendo nemes Vrunk hogi az melli Ispan mostan az ioszagban uagion, kinek Benedek Deak Neue szertelen keptelen dolog az menj sattuoltatást teszen az falunkonn az okonn, merth tart tizen hat szolgat kiknek mind maguk szwksegere ualot es mind louokra az szegensegen szagatnak es nagi sok keppen uagion romlasara az szegen ioszagnak. Annakokaerth minth hogi annak elotteis az mikor affele szolga kózeottwnk nem uolth szinten ugian meg tellesitettwk ha mi parantsolath czaszar w felsege emberjtwl íótt ualaminth szinten eronk uolth rea; mostann kóniorgwnk vrasagodnak hogi ez mi wnsegwnketh meg gondoluan uegie el rolunk vrasagod ezt az terhet ne kellessek szertelen ualo niomorusagra iutnonk es a helrwl el oszlanwnk. Ezfelett az minemw barom morhanak az mi mezejnkre ualo rea botsatasatul az szomszedsagbeliek fizetest tesznek abbulis azt kiuanio ... hogi szenth Mihalj <Georgh> naptul foguan szent Georgj napig w neki aggia az eggik falu <Vid> Varias az mi affele fizetes iwne, mely fizetest az szegen heleknek hasznara tartanank.

Vegezetre vitezleo Nemes Vrunk mj az kik Putnokj Boldisar szerjrw az Czaszar w felsege feöldere mentwnk uala, viszont azon elebbi hazunkba melj az Putnokj szerin uagion az Tokaj Vduarbiro parantsolattiabol uissza mentwnk es onnan szolgalliuok czaszart w felseget mielhogi penig mostannis igen feneget bennwnket Putnoki igen felwnk meg niomorgatasatul merth ennek elótteis nagi kart uallottunk es niomorusagoth miatta, nem tellesseggel tuggiuk mihez magunkat tartani Annak okaerth koniorgunk Vrasagodnak hogi aggia erteswnkre Vrasagtok ha kelle ualami bisztatást Vrasagtoktwl uarnunk hogi arra ualo kepest tuggiunk mihez tartozni.

Isten tartsa meg Vrasagtokath.

Idem qui supra v[ide]l[ice]t incolae
Dorog Nanas Varias Vid
supplices

II.10.

Vámospércs, 1584. XII. 9. Tokaji jobbágyok levele.

Kgdeth minth bizodalmas nemes Vrűnkath azert kenzeritetenk <keog> keőniőrgesűnkkel megh talalnűnk hogj ez el műlt napokban Horűath Matias Vrwnk itt az tizeden leteben, emlekezenk ű kemēnek az mj el szenűedhetetlen nagj kin es haborűjnk feleóll, mellűjeketh az vegh belj, űgy minth Zathmarj, Eczedj, Kallaj, Vardaj, Thokaj es Egrj Nemeth es Magyar űitezek miatt el szenűedűnk, vgűanűra hogj orankenth szűwnetlerek rajtűnk, louaikath hazűnkban keóteózik, Abrakot nem adhatűian búzainkath etetik, borainkat, eletűnketh tekozlyak, vgű anűra hogj egj be szallással 9 Rfl rā bort el hordatnak, czak egj penztis erette nem adnak, Az bortwl megh reszegedűen hazainkbűl magűnkath kj űernek, feleseginkel be rekezkednek, Isten ellene űndok fertelmes dolgokat, bűyasagoth, tobzodast chelekednek, kiketh immar semmikeppen nem szenűedhetűnk. eddegis czak Isten űolth gond űiseleőnk: kerűűk azerth teh kgdeth minth vrűnkath, hogj teh kgd legh eleóseór tekincze az Istenth, es annak űthana az mj szegeny niomorűlth űoltűnkath, teh kgd keőnioórgesewel talallia megh felseges chaszar <sz> kepebelj Groph vrűnkath, ű Naga <czak> czelekeggűek kegielmessen űelwnk, es ez fele ketelensegh teűoketh fogion el ű Nagz rullűnk, kith az Isten fidessen (!) megh ű Nagāk. es teh kgdnekis Merth ha ű Nagā el nem fogia rullűnk, ketelentettűnk pusztan hadnűnk az szegenj faluth, az magű [nke]th ott oltalmaznwnk, ahol ű félsege oltalmat ad.

Az Vr Isten algia megh kgdeth minden Jauaiban.

Az 9 Rforint arra bor el hordatasanak oka uolth Radicz Benedek Kallaj: Az hazbwl kj űeresnek oka Pribek Mihaly hadnagsaga allat ualo Kalmar Benedek Szatmarj.

E. D. V. Sűbditj
Ciues vniűersj Vamos
Peczienses

Supplicatio hűmillima ad E. D. Prouisorem Thokayensem

II.11.

[H.n.] 1588. I. Földvári Miklós levele.

Ez el mult napokban Bocyatam vala kÿ szolgálomot vgj mint az helinek az w: mogia es szokassa szerint az vthakot alllanÿ az hol w: felsiginek hasznot tallalhatnanak mind az által talaltanak volt valami Buszat az turczÿ foldon melliet Contrabondalhattak volna w: felsige szamara vtbais voltanak velle de el mentenek az turczÿ olhahok mely olhahokat szabo ballasz saÿgay Ballint es Suranÿ Gabor Bÿr segítségül athak magokat az maramorossiaknak es el vottik az Contrabantot tullok vket annak felette penig igen meg vertik es vagdaltak Aszirt kegielmeteknek keoniorgok hoga kegielmetek irna az fellul neueszet szemilleknek hoga az iobagi felol alatnank toruint mert ha czÿak hallgattasra veszend ez vttan nagjobat probalnak az w: felsige harmincÿadgian ki miat w: felsige prouentussa kissebedik es magunknakis giallaszatunkra <vagian> liszen meli dolgot kegielmeteknek mint patronus Vrainknak meg zolgallunk...

Az kik Nagj Istuanra es Nagj Palra tamattanak Thurczon.¹

Ket Molnar Janos Molnar Simon fiau
Radoly Peter: Ezek Balint deak iobbagÿ
Radoly Demjen
Radoly Janos szabo balas iobbagÿ
Fatulÿ Kozma
Oroz Waszko
Neste Markus
Kolbaz Janos
Kolbaz leórincz
Lazar Simon Suranÿ Gabriel iobbagÿ
Tharsolcz: Bele Janos cziaszar iobbagÿ.
Ezeket hites emberek mondottak kj falujul

¹ Más írással.

II.12.

Miskolc, 1588. II. 28. Sajótúri jobbágyok levele.

Ez dologrol kölletek vrasagtokat megh tanalnunk keönyörgő leuelwnkel, mostani időben, ez el mult mass holnapban teörtene az mý biro vrunk megh halny, kitt tisztessesegen el teómtwnk, vgian azon napon, Vduarbiro vrunk minden morhaját ualahol mý uolt mindent el foglaltatot hozza mentwnk keönyergený, hogj miért czelekezj raitunk azt kj soha ennek eleötte teórueniwnk itt az mý szeghen falunkban nem uolt, hogj az meg holt ember morhajaban bele ragadgion, teóruenre halazta akkor az dolgot, ez alat penigh az teróuen kjuöl, etsaka borait el uitette, tudnya illik 11 borat, keönyörgwnk azert Vrasagtoknak hogj Vrasagtok ez ektelen dolgot raytunk ne hadgia czelekedny, mert szegen megh holt biro vrunknak sem szakatt mindenestwl fogua nemzetsége, hanem Attafjara marat, ha uelwnk igj czelekezik az mint mast az teörök mýa el budostünkis haza sem megíwnk illien teóruentelensegtul

Ennekokaert meghis kónyörgwnk Vrasagtoknak hogj Vrasagotok ez dolgot az mint, teóruenre halaztot, nincz mitt tennwnk, teóruennek allunk, mert ez ado fizető ýobagj, soha czak egj oraigh sem uolt szabados, sem szokó sem budoso, eò magais szegen megh holt birank testamentomban mindent kinek kinek mind megh hagiott, azert ez szeghen nyomorult falunak allapatiat megh tekentuen, czelekedgiek minden ýot Vrasagtok uelwnk, hogi mýs lehesswnk Vrasagtoknak, az szzegený faluban lako ýobagiok, Ehözkepest hogj tiztartonkat igj reank boczatta kegielmetek semit haza menetelen nem erölkódwnk. Isten tarcza megh Vrasagtokatt. sok ýo esztendeigh.

Kegielmes Valazt varunk vrasagtoktol.

Mý szegený, falubol ualok Sajoturbol ýobbagý vrasagtoknak.
Keölt Miskolczon, vltimo feb. 88.

Ez leuel Adassek, Cassai kamoras Vraknak, mineukwnk kegielmes Vrunknak, tulaidon kezekben

II.13.

Tarcal, 1588. III. Kovács János levele.

Eőrökke ualo es hiuseges Zolgalatunkat aianliuk Vrasagtoknak minth eő felsege utan kegielmes io akaro patronusinknak.

Alazatosan kőniőrgiőwnk Vrasagtoknak, tekenchie megj Vrasagtok ez mostani Nagj zőwksegeben ualo fogiatkozásinkatt, vrasagtok adna megh im maran az borok arrat, merth anni era iutottunk hogj sohonna semminek nem tuggjuk szeret tennj, az zegenisegis Chiak mő reiank kyatt erette hogj mő nem iarunk erette, ez penig megh soha nem uott hogj eggiknek az arratt megh nem attak uona, hogj az mas eztendőre ualotis ell szettek uona, hanem chiak most kezdi Vrasagtok.

Az Vur Istenertis keriównk Vrasagtokatt, Vrasagtok im maron tekenchie megh niomorult állapotunkatt merth mő igj nem tudunk houa lenni, hogj szetten, ell szedik s az arratt soha megh nem aggiak, hanem Vrasagtok aggia megh mind az taualinak, smind ez ideőnek az arratt, neh kellessék az szegensegnek Zőleiekett el szalagosítani.

Ezennis kőniőrgiőwnk Vrasagtoknak, Vrasagtok uysellien gondott ez Zegeni Varosra mert sokan uadnak kőzzőwlwnk, kiket ő felsege megh nemesített zemelieben es nemelj kőzzőwlók iktattais magat, tudni illik Heő Palne, az mint ertiőwnk az többis igiekezik rayta hogj uegheze uigie, ha ez igj lezen az többis az feő nepek azon igiekeznek ualamj modual zerett tehetik, hogj ókis megh zerestessek, mj dolog ő felsegenek nagj karara essik, mostis uagion eő felsegenek nagj karara.

Balassi Balint Vram Zolgaős kik Zombort laknak, naponkent be iónek ez uarosra kit zidnak, kit ölesuel feniegetnek, czegertis leuagnak, ha Vrasagtok meg nem otalmaz bennőwnket mő nekőwnk megh kell romlanunk myattok. kegielmes ualazt uarunk Vrasagtoktoll.

Az Vur Isten, az eő őrökke iauajban rezeltesse Vrasagtokat mind őrökke s. mostan is

Tharczalj feőbiro Janos Kouachs
mind az egez Varosuall egetemben hiuseges
Zolgalattiat aianlia Vrasagtok nak, minth
kegmes io akaro patronusinknak eő főlsege utan.

Humilima Supplicatio Tharczaliensium.

II.14.

Hejce 1588. VII. 20. Hejcei jobbágyok levele.

Vrasagtoknak walo zolgalatwnkoth Aianliuk

Vrasagtoknak czýak erreol kellették Irnünk mýnt mý nekünk gond wiseleo wrainknak: keonieorgeottünk walo wrasagtoknak ennek eleotteis, az heczej mezarosok dolgabol, kýkteol, az megh holt Wngnad Wrünk ideiebennis hordottanak, az kohniara húst, Wngnodne azzoniom it leteben azonkeppen, kýnek az arath zegýneknek mind ez Ideigh sem attak megh: Melý dologh feleol mostannis keonieorgünk Vrasagtoknak, mýnt Patronüsinknak, Mýert hogy ez dologh feleol wgian teorwentis lattattünk, ha azokra haramlik az kýk el hordottak, wagý penigh az ký megh eotte, de az teorwen, Wngnodne Azzoniomra mutatta ennek megh fizeteset, Wrasagtok legýen minden oltalommal es segetseggel ez dologban mellettünk, mert mý nem tugýuk honnet megh wennýe, hanem az ký buzaia Wngodne, Azzoniomnak it mý keoztünk wolna, kýert mostan erette Jeottenek hogy el witessek, Elegeýtenek megh abol az Mezarosokoth, kýth Wrasagtoknak eoreoke mind faluiül zolgalhassunk megh amý oltalomúal, mellettünk tamad Wrasagtok.

Wrasagtoktul, erreol ez dologrul kegýelmes walazt warunk, az ýr istentul urasagtoknak kýwanünk io Egésseget, es az ýr isten eltesse wrasagtokoth sok io eztendeigh,

Datae ex heýsze 20 Julý Vetus Calendarii Anno 1588

Gener': Egr': V: Dominationum

Seruitores humillimi

Judices et Jurati

Ciues oppidi heýsze

II.15.

Tokaj, 1588. IX. Tokaji jobbágyok levele.

Mj w Felseghenek Tokayban lakozo meġ niomorodoth Jobbagj kiczintwl foguan nagigi Nagtoknak mint kegielmes Patronusinknak iaroluan alazatosan eleikben keonieorgeok az hatalmas Istenert Nagjsagtok keonieorgeseonkeot, meġ halgatuan legien otalommal az Nemeth witezek ellen, kik mind niluan smind titkon szenedhetetlen dusagot es koborlast czielekednek szeoleinkben ugy'anniera hogy' egy' giwmeolczeot egy' fw zendwlt szeoleot twleok meġ nem tarthatonk, hanem hol haton hol heten, tizen tizenketten feleseghestwl szeleinket fegy'ueres kezzel ugy' iariak, koborolliak es horgiak. Panaszolkodonk az Varban ualo tiszt uiseleo fw Nemeteknek de semmy hasna Panaszolkodasonknak, el keseretteonk. nem tudonk hoŭa lennj ha Naġtok modot nem talal, az mi ioszagonknak otalmazasaban. Tudgia Nagtok hogy' mi nekeonk sem szantho feoldeonk sem egieb kereskedeseonk hanem Jsten utan cziak az szeoleore kel szemeonket uetneonk es abbol magonkot czieledesteol taplalnonk, ha aztes twleonk aramith (?) el kesztek nagy' kemelletlen el fosztiak, nem tudonk egiebet mith rayta gondolnonk, hanem ha szeoleochkeinket parlagua hagjuan kj budosonk helionkbeoll. mert aminth hozza fogtak szuretig meġ nem hogy' felet de cziak harmad reszetis szeoleo teremeseonknek, mely annelkwlis fel szerent uagion meġ nem valyattiuk miattok, ki w felseghenekis felette igen nagy' karara, de mi nekeonk uagian szenedhetetlen romlasonkra vasion. Naġtoknak annakokaert az hatalmas Istenert keonieorgeonk ne hadgion Naġtok hanem tamadgion melletteonk es uessen tilalmat nekiek, mert bizoniara mi semmikeppen meġ nem fोगiuk alhattnj aminth nekeonk czielekedenek. Irtonk supplicatit ezen es felwl w Naganak Groff Vronknakis, Nagsagtok embereuel legien w Naga elwttis szegetseggell, parancziollion w Naga ne romczionak illien keppen benneonkeoth, mert az Jsten nekeonk bizonsagonk hogy' nem tudonk hoŭa lennj miattok, es az w felseghe hiusegeben es szolgalattiabanis meġ kel fogiatkoznonk

Joh ualaszt uarunk Naġtoktul es keuanonk az Vristentwll Naġtoknak minden lelky es testj io aldast

Ew felseghenek Tokayban lakozo meg Niomodorodot Jobbaghj, feienkent kiczientwl fogua Nagig.

II.16.

[H.n.] 1588. X. Tábor János levele.

Eorokke ualo zolgaltomat Irom kogelmetoknek, mint tiztolendo nagsagos Vraimnak, Istentw̄ keuanom mind tosti és lolki aldasat Vrasagtoknak,

Ez felol kolletek kogelmotoket mog talalnom Hog ez el mült napokban, Jw̄ek fol az poganok kozzwl̄ es Az harmincadra Onadban terek be, es annak modgia zorent mog kerdek ki neuen es honan es ualo uagiok, Es mog mondam hogi Rackeui uagiok De en soha tobbe oda nom megiok, Es fol irak az mi kicin marham vagion űgi mint Egi fertali masa bort, otuen niolc Jancsar kapcza, ket ueg zelenek zel, neg forint ara selom sinor, Es mondanak hogi tartua uagi attiamfia mind marhastul Kamora akarattiabol Mert minekwnk meg parancsoltak hogi rackeui embort, Kõrosi Embort, Cogledi embört, Marosi Embort, tolnai embort, meg tarcsunk mind marhastul, Es miuel hogi ot ualonak irattad magadat feiemer sem mernem el halgatni, Hogi kamarának tuttara nõm adnam Az ert im leuelet irok es uid fol az kamarara es igazicad dolgodat Ez leuelet fol hoztam mint hogi en magamat be nem bocsatnak Az tizodostwl̄ atta es be kwd̄dottet hetfwn̄ io reggel de en nom tudom kinek attak Azert ismeg az ennon kezemmel Irtam Vrasagtoknak mastan Hogi az istenre tekentue nagsagotok tegion kogelmes ualazt mort en oda soha nom megiok Ha nom kiralnak ű folsenek zolgalni akarok holtomik, En nekom semmi oroksegom nincsen ot, som felesegom *nom* uolt megh, mort Giermoksegom uta mind mast zolgaltam csak im Eztendeienel keuese tob Hog <im> az Kadassak hoz kezdõtem. Az Vristenert is kerom kogelmetoket hogi <kogiel> Nagsagotok<at> adgion kogelmes ualazt, mort igon Jw̄weuen uagiok ez foldre es istennel tob sonki ninc ertem auagi melettem torekodo, mort Bizoni sok ehseggel Zomiscaggal faratsaggal Giuitottem ez kicsin marhackat. Istennek aldasat kiuanok Nagsagtoknak

Kogelmetok mogh bocsason ha ez leuelben uetek uagion

Ee tabor Janos rac keui
nagsagotok zolgaia
Ennek utanna Gonci
Akarok lonni Isten
Segetsege bol

Ferdinandus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper augustus
Infans Hispanorum.¹

¹ Más kéz írása.

II.17.

Sajónémeti, 1589. XII. Récsei Demeter levele.

Eőreőkke valo zolgalathunkath Ayanliuk vrasagtoknak, minth mý nekunk Isten vthan gond viseleoinknek es Patronusinknak

Istentul kiuanunk Vrasagtoknak ez wý eztendeoben minden Jokat es Bodogssagos Jletet meg Adathni

Vrasagtokath Jllien dologrulis kelletek meg thalalnunk hogý Ez elý multth Napokba egý Borbelý leginý melý darabonsagoth sem viselth henem cziak fizetet lennj volt, egý Chýaszar Jobbagiat ezen w felssige varossabanj puskaiaual meg leowe melý sebbenj vgianj megis hala az Cýaszar Jobbagia az Varba be esek, az Varbol Senk vrunktul nagý nehezen ký kireók azt az gilkost teoruinýre az teoruiný halalra sentenciatha mint gilkost Erössen tartatuk. kih volth az meg holth Embernek az felesige Rea allania¹ heted magauaual Jsmeth kalodankbol az Nemetek Reank Jeöwenek ký vönek Eröuel, Nem thwdunk mit tennj Jgý viszik ký az gonoz tiweö Embert <kezwnkb> kezunkbol, Annak felette Ez el mult napokban meg Jllien dolog teörtinek Ezen Varosbanj hogý Egý leannak egý polgar hazanal germeke leot az germekit az leanj meg ölte es ladaibanj thalaltak megh az mý Varossunk teorüine szerint elis vermeltettwk az leant, miuel penig hogý polgar hazanak teörtint, es gianakottunk hozzaia, hogy tutta volna, vagý w maga, vagý hazza nepe, azt az polgart mý teörüiny (!) megh kezessitetettwk wgý Anira hogý tizen egý Ember kezes Jrette thanacý belý Emberek, Mostan Jmmar Vduarbiro vram teöruentul nem vart ha vagionj vitke Rea ha tutta volnaj auagy nem hanem altal vitette. w kegelme vyonnan kezessitette Vrasagtok Emlkekezhetik Reaia hogý az w felsige priuilegioma is zabatsagot adot Erre hogy az Varos biraia az gonos tiueoket meg buntethesse teörüinel, Nem thugiük Mý az oka es honnet ligien ez ez hallatlan dologh varossunkon mert Jmmar anirra Jutottunk hogý az gonoz tiuóket is meg nem meriuk fognia Vrasagtokath az Jstenert kiriuk hogý ez fele hallatlan dolgot ne szenuegien Vrasagtok Rajthunk Chjelekedenie Nem tugiuk mire valo az zeginj biro Varossunkban toruinth titetnek velunk es Annak az ký zolgaltatassara nem hadnak eleget tennuk hanem ký viszik kezunkbol azirt vrasagtokatth kiriuk az Jstenert hog Vrasagtok hagia az zeginj varost Jo Renbenj, <kit> melliet Vrasagtoknak zolgalhassunk megh es meg az germekinkis Vrasagtok (!) vganj mondhasunk sok Jokath. Isten Jltesse Vrasagtokath nagý sok Eztendeigh

datum Nimethinj

Judex *primarius* Demetrius Rechej

Nemetthiensis *Ceterique* Juratj Ciues.

¹ Eckhardt Sándor a következő olvasatot is lehetségesnek tartja: *allaina*.

II.18.

Tokaj, 1592. Kalmár Benedek levele.

Erthem Vram hogj kégd azt kꞑuanja en twlem hogj Irua adgiam kégd elejben, hog es minth esetth az dologh es haborusagh Imre Deak keözeötth es Bus Gaspar keözeötthj kégd itthon nem leteben, En azt mondhatom Gaspar deak feleöl, hogj uala ennalam egj Meniechke, kj ennekem leanzo koraban szolgalom volth, es en hazasítottam elis tiztessegessen. Jöue hozzam mas Aszonj allath es monda hogj ne tarchiam azt az Aszonj allatoth hazamnal. En az Aszonj allatoth rea kérdém, mj okért ne tartanam hazamnal, Monda uiszontaksaggal, azerth hogj az katonakkal beszel az Vrais az Meniechkenek azon panaszkodjk hogj eöteth nem szeretj, hanem az katonakoth. En az törüen szerinth megh lattattam ha ugj uagione auagy kꞑleömben. Az törüen ugj talalta hogj az Meniechenek az Vra rea keresse törvennjel, es az törüen napigh megh tartassa. Ennekem annak utanna az erössegben kelleth tetetnem, az törüen napigh meghis tartattam, es az törüen elejben elő hoztam, noha szolghalom ō de en semmjben oltalmaznj nem akartham, Jollehett az migh igassaga tartotta mellette voltam, megh gondoluan előbbj szolgalattiath. Az Menjechkenek az Vra igaz annjth feleteteth hozza az menyth szinte akarth, Gaspar deakkal, ugj minth *proicator*auual, annak utanna tanoiuual beüsseges sorokath hitt szerinth bizonitatot reaá. En azt mondom hogj mjuel az törven ugj talalta, es sententiazta az tanuk utan, az Menjechketh, hogj heted magauual menchie megh maghath, ha megh menthetj menth ember leszen, ahol penigh meg nem menthetj, tehat az ura heted magauual allion rea es ųtesse el az fejeth. Azerth megis azt mondom Gaspar deak, chiak *proicator* uolth ez dologban az leghen melleth. Es Gaspar deak ok nekꞑl panazolkodoth en ream *predicator* vramnak, kjerth az *predicator* engemeth az Anja szenth egj hazban ki *predjcalloth*, velem egetemben annak felette ez itt walo tiztarto vrajmoth, illien keppen hogj mj tartiük az fele tiztatalan szemelnek partjath, kjualthkeppen (azt montha) te biro az njluan való paraznanak partjat fogod; monda aztis az *predicator* vram, Hogj azt mongia az Iras hogj atkozoth az az kj az njluan valo paraznanak partiath tartja. kibeöl nekem azt mondom hogj egj tsepp vetkem sinchien. Gaspar Deaknak kelleth volna *mondom* azt, az szemelt eröltetnj az kjnek perith fel vette, hogj el iarion az eö dolgaban, az mintt az teörven talalta. es nem engem kelleth volna az *predicator*nak, be vadolnj, sem aztöb tiztarto Vrajmoth, meth en az en tiztemben hiüen el iartam. Azerth ugj mondom hogj Gaspar deak *meltatlan* vadolth es panazolth az *Praedjator*nak, es *predjicator* Vramis ok nekꞑl *predjcalloth* kj.

Vgsanackor Vasarnap mikor minketh kj *predicallottak*, mjkor kégd itthon *nem* volth kégd kepebe Imreh Deak volth, Engem mindgiarth fel hiüatoth, Imre Deak vram az Vduarba; Monda Mi dologh legjen az biro Vram hogj kj *predjcallottak* *nem esmerem* abbol *semmj* vettkꞑketh sem en sem kégd. En azt *mondam* arra, hogj mostan fel *mentem* vala enis az *predjicator*hoz hogj mj okerth chielekette azt

rajtünk megh tudnj. Eö arra azt monda hogj Gaspar deak iött vala *praedjcatio* előtt hozzam, es eö vadola kegdeth hogj az tiztatalan bwnös Aszonÿ Allath melle penzen kereseth volna kjk megh esküttenek es en azokon *czielekedtem* az *praedjicator* monda. En arra azzt mondam hogj en nem kerestem mentö szemelieketh. En azonkeppen Imre Vramnakis megh *beszelletem* mith *beszelgettem* *praedjicator* Vrammal, azonközben Gaspar deak^{is} közinkbe Jöue, monda Imre Vram te Gaspar deak bestie hires kurüa fia mjerth *praedjaltattal* megh bennwnketh. Ha en akarom ezenel nekj vonjatlak es addigh veretlik (!)az migh én akarom. Azert ezfele szitok sok volth Imre wramtol Gaspar deakon. Gaspar deak arra azt *mon*ta chiak ne sziggion kegd Imre vram engem, mert en kegdeth nem *praedjaltattam*.

Judex Primarius Benedjctus Kalmar,
oppidj Tokaj.
V. D. Subiectissimus.

II.19.

Tokaj, 1592. VIII. Imre deák levele.

Keğmed akaria töllem meg tudnj mint haborottam ôzue Bus Casparral, Az oka ez uolt, hogj a biro Kalmar Benedek, fogot uolt meg egj Azzonj allatot ualamj paraznasagh uetkeiert hogi keğ: ithon nem uolt, annak az Vraual uolt tóruenie, az Törüenj mentseget adot az Azzonnal az mint az birotol ertettem, hogi hetedmagaual meg menche magat tizen ötöd napra, m'gh az Tizenötödnep elő Jöt addigh az Biroual Bus Caspar ôzue habarodot, azt mondotta hogi, Te b'ro te magad penzen akarz hitlô tarsokot az parazna melle keresnj, mert ket Azzonj Emberis mondotta hogi te kerestecz hitlô tarsokot melleie. Erre En nem tudom az býro mýt zollot nekj felôle, wk tuggiak, ez egj Vasarnap napon uolt, menenk az predicaciora, tehát Bus Caspar futot az predicatorhoz erössen panazolkodot nekj, az Praedication, mingiarast Paraznanak Párt tartoýnak praedically bennönket az praedicator, Ebben ez dologban mint hogj sem en sem keğmed nem tudtonk semmit En bizoni ighen zegiellettem hogj illien nagi gialazat eset meltatlan raitunk az egez varas elôt, hizem nem olj czegeres latrok wagiunk mj, sem olj gonoz teű Emberek, hogj minket publicè mint ollian gonoz Életű embereket az kereztienek közzwl kj praedicallynak, ugian el holtam uala zegiulletemben Annj sok Jambor elôt, haza Jőuek mingiarast ide az w Felseghe hazahoz, hiuatom az birot hogj erchem meg mi dolog legien ez raitunk eset nagi gialazatnak az oka, az biro meg monta hogi Caspar deak uezet w uelle ôzue az Azzonj allat mýat az ki w nalla fogua uagion, es w futot az praedicatorhoz, ualamint atta Elejben à dologot de am halla keğmed melj gialazatot praedically az praedicator. Erre en azt mondam az býronak, hizem En uolnek mostan Vduarbiro Vram kepebelj Ember, mint hogj Sýlindj Ideiebenn is En uoltam, Ennekem kellel uolna Bus Casparnak panazolkodnj kegielmedre, En mind kettötökot Elő hiuattam uolna, meg hattam uolna En keğmednek hogj az Toruenj az mit hozot arra az Azzonjra, foliasabol keğmed se uegie ki az törüent, ha penig mas ualazzal kellett uolna benneteket boczatanom, massal boczattalak uolna, mý reank nem praedicaltatot uolna, mert a' kereztienek közzól, czegheres lator Eletű Embert zoktak ki praedicallynj, de gondom lezen rea. Az utan Bus Caspart ugj hiuattam Elő w nekýs azt mondottam az mýt az bironak, hogj mýert czelokedet illien nagi gialazatot raitünk, arra azt monda, hogi nem w cselekette, mondam hizem az biro w maga monda, masod zauaban Esmeg azt monda hogi nem mj rank zolloth hanem az býrora felesegestól, mondam hogi tudod azt, mj semmj dologtokat nem tuggiuk, illien nagj gialazatot nem Erdemlwnk mert mj Jamborok uagiunk, ha te Emberseghes ember uolnal, nem kellel uolna Vduarbirodat hatra hadnod, hizem nem az praedicator uiselj ith az w Felseghe Jozaghanak gongýat, Erre nagj frissen kezde morganj, tehat meg w foghia fellieb az dologot ezen ugian el busulek, hogj minket w praedicaltatot kj artatlanül, ha En az mj tiztessegwnkert zollok megh w haragzik, ugj uagion Aztis

gondolom hogi Keg: ithon ninczen, mert az mi tiztessegŵnknek kissebbiteseiert, kiualkeppen hogi illien meltatlan zenjüedgŵk, nem hogj meg nem zidogatnam, de hizem eletemetis el kellene ueztenem tiztessegŵnk mellet. En zittam, de az mint az Camoran panazolkodot hogj öllessel feniegettem, nem igazat mond benne, mert az Giŵrj Ambrus Deakkal fenieget uala, hogi sohul meg nem maradhatok elŵtte ha ŵ raita ualamŷt czelekedem, Arra mondam, hogi ninczen semmi közŵm az Attiad fiaual, zolgalok inkab nekj, hogi nem ueczek de mas uagj te nem Ambrŵs Deak. Ebben all az dologh, de nem hogj zidogatast Erdemlet uolna, de sŵt hogi bŵntetesreis melto uolt uolna, hogj illien gialazatot kellet mŷatta zenjuednŵnk bŵntelen es meltatlan, sŵt bator kŵzonnie aztis ha csak Ebben mŵlik az dologh, talam rŵuid napra Enis fel megiek az Camarara ha Isten Egesseget ad, bizonj meg latom mŷt zol ŵ kegmek felŵle, addigh nem zollok semmit, talam meg tanol, hogj ha csak egj giermeket hagj tiztartŵia kepebennis, meg becŵŵllŷ, meg tartoztattia az nielŵet, nem pizkal oknelk^{wl} senki tiztessegheben, Isten kegddel k. zolgal

Imre Deak.

A II.1–19. levél első megjelenések helye

A LEVÉL SZÁMA	A LEVÉL DÁTUMA	FORRÁS: Magyar Nyelv
II.1.	1574. III. 8, Nagyszőlő	50: 204–205
II.2.	1577. Sajókeresztúr	54: 370–371
II.3.	1577. XII. Gergelyi	54: 556–557
II.4.	1577. Tiszaeszlár	54: 559–560
II.5.	1580. X. 18. Tardoskedd	45: 332–334
II.6.	É. n. [1580] Kissár	50: 486–490
II.7.	1581. I. Felsőbánya	49: 211–212
II.8.	1581. IV. Felsőbánya	49: 212
II.9.	1582. Dorog (Nánás, Varjas, Vid)	56: 390
II.10.	1584. XII. 9. Vámospércs	59: 481–482
II.11.	1588. I. [?]	59: 486
II.12.	1588. II. 28. Miskolc	49: 496
II.13.	1588. III. Tarcal	49: 496–497
II.14.	1588. VII. 20. Hejce	49: 495
II.15.	1588. IX. Tokaj	49: 498–499
II.16.	1588. X. [?]	49: 499–500
II.17.	1589. XII. Németi	49: 501
II.18.	1592. Tokaj	49: 213–214
II.19.	1592. VIII. Tokaj	49: 214–215

Névmutatók

Előszó

A mutatók felépítése során is törekedtünk a minél érthetőbb szerkesztésre, így a betűrendben álló tulajdonnevek első, félkövérrel szedett alakja a mai használatot mutatja, mellettük zárójelben a jobbágylevelekben megtalálható, más helyesírással, más hangjelöléssel és/vagy hangalakkal szereplő változatok állnak. Ezt követi a címszónak a levelekben megjelenő összes előfordulása.

A mai földrajzi nevek között a már nem használatos névformákat is címszóként vettük föl a félkövérrel szedett listába, s azokat ld. jelzéssel a ma érvényben lévő földrajzi nevekhez irányítottuk, az oldalszámokat a mai alaknál tüntettük föl (például Kremnecz ld. Kőrmöcbánya).

A [gr] jelzéssel álló tételek esetében a tulajdonnevek alanyesete az egyes szövegekben nem meghatározható, vagy visszakereshetetlen, pl. Eger (egren [gr], Egrý [gr], Egrj [gr]), illetve akkor is [gr]-val jelöltük az alakváltozatokat, ha azok latin szuffixummal ellátva latinosított névváltozatra utalnak, pl. Szokol (zokolienses [gr]).

Két esetben kérdőjelet tettünk a címszó elé, az itt föltüntetett nevek mai helyesírása és alapalakja bizonytalan.

A ~ jel egyrészt a ma legalább kétféle névváltozattal élő családnevek között szerepel, másrészt ~ került a hasonló írásmódú és többféleképpen olvasható családnevek címszavai közé is, amelyek esetében a szövegekből eldönthetetlen, mely családra vonatkoznak.

- Almási György** (almassi gwrko) 37.
Andrássy Péter (Adraszÿ petter, Andraszÿ Peter, Andrassÿ Peter, Andrassÿ petter, Ādrassÿ Petter) 127, 131.
Bakó Tamás (Bako Thamas) 159.
Balassi Bálint (Balassi Balint) 216.
Balassi Miklós (balasi miklos, Nicolaum [gr] Balassa) 204.
Balassy János (Balassÿ Janos) 196, 197.
Bálint deák (Balint deak) 214.
Balog Imre (Balog Imreh) 121.
Balog Tamás (balog tamas) 37, 39.
Bánffy István (Banffÿ estwan) 29.
Báthori (bathori) 15, 21.
Bebek 107, 163., 177.
Bele János (Bele Janos) 214.
Benedek deák (Benedek Deak) 212.
Boldizsár deák (Boldisar deak) 199.
Bornemisza Imre (bornemiza Imre) 57.
Burja Péter (Burya peter) 157, 159.
Bús Gáspár (Bus Gaspar, Bus Caspar) 221, 223.
Csáky Dienes (Ciakÿ dyenes) 83.
Csát Máté (Chat Mathe, Matthej Chatt) 135, 137.
Csató Miklós (Czato miklos) 121.
Cseh Albert (ch eh albert) 159.
Csetneki János (czetneki Jonos, czetneki Janos) 61.
Csetneki László (Czietnekj Lazlo) 57.
Csók Márton (Chiok Marton) 159.
Csutor János (Czutor Jannos) 207.
Debrecői János (Johannis Debrekezÿ, Joannes Debrekozi) 183, 187, 189.
Debrői Márton (Debrej Marton) 201.
Derse Ambrus (Derse Ambros) 73.
Detkovity~Detkovics Miklós (Detkoüith Miklos) 87.
Dóczy András (Doczÿ Andras) 147.
Faragó Bálint (Farago balit) 73.
Farkasity~Farkasits Gergely (farkasit gergol) 39.
Fátuly Kozma (Fatulÿ Kozma) 214.
Fekete Bence (fekete bence) 37.
Fekete György (fekette Geörgÿ) 69.
Forgács Imre (Forgacz Imre) 169, 171.
Forgács Simon (Simoni Forgach) 187.
Fúrottas Dömötör (fwrottas domotor) 37.
Gáspár deák (Gaspar deak) 221, 222.
Gatya Máté (Gatia Matae) 159.
Gellért Dienes (Gelerd gienes) 73.
Győri Ambrus (Giörj Ambrus) 224.
Hazon aga (Hazon aga) 198.
Hév Pálné (Heŵ Palne, Heŵ palne) 157, 216.
Herczeg Ernestus (Ernestüs Herczegh) 171.
Homonnai György (Homonnaj Giörgÿ) 117.
Horváth Márk (horuat marko) 41.
Horváth Mátyás (Horüath Matias) 213.
Hosszútóti János (Hozzwotj Jannos) 47.
Ibrányi Ferenc (Ibranj Ferencz) 201.
Imre deák (Imre Deak) 221, 224.
Kalmár András (kalmar andras) 37.
Kalmár Benedek (Kalmar Benedek, Benedjctus Kalmar) 213, 222.
Károly László (Carolÿ Lazlo) 83.
Károli Mihály (karolÿ mihal) 77.
Kis Mátyás (kis mathias) 121.

- Kola Pál** (Kola Pal) 159.
- Kolbász János** (Kolbaz Janos) 214.
- Kolbász Lőrinc** (Kolbaz leórinicz) 214.
- Kolonics Ádám** (Adam Kolonicsz) 165.
- Komár István** (komar Istuan) 149.
- Kovács János** (Janos kouacs, Janos Kouachs) 157, 216.
- Lázár Simon** (Lazar Simon) 214.
- Magócsy** (Magochÿ) 117.
- Makay János** (makaÿ Jannos) 15.
- Major Ambrus** (maÿor amborus) 37.
- Méhes István** (mehes estuan) 121.
- Miklóssy János** (Miklossi Janos) 204.
- Molnár János** (Molnar Janos) 214.
- Molnár Simon** (Molnar Simon) 214.
- Morzsoló Máté** (Morsolo mate) 37.
- Nádasdy** (nadasdÿ) 21.
- Nádasdy Ambrus** (nadasdj amborus) 37.
- Nádasdy Tamás** (nadasdi tamas, nadasdj tamas) 39.
- Nagyvathy Ferenc** (Fransisco [gr] Nagjüathj) 115.
- Nagy Gáspár** (nagh gaspar) 37.
- Nagy István** (Nagj Istuan) 214.
- Nagy Pál** (Nagj Pal) 214.
- Nagy Sebestyén** (nagh sebestÿen) 37.
- Nyeste Márkus** (Neste Markus) 214.
- Orosz Vaszkó** (Oroz Waszko) 214.
- Panka Péter** (Panka Peter, Petrÿm [gr] Panka) 109.
- Paczoth János** (paczot Janos) 109, 165.
- Pálffy Tamás** (palphi thamas) 91, 93.
- Polyka Orbán** (Polyka Vrban) 73.
- Pribék Mihály** (Pribek Mihalÿ) 213.
- Putnoky Boldizsár** (Putnokj Boldisar) 212.
- Rakomazy János** (Joannes Rakomazj, Joannis Rakomazÿ) 81, 83, 85.
- Rác Pál** (Racz Pal) 169, 171.
- Radics Benedek** (Radicz Benedek) 213.
- Ráduly Demjén** (Radoly Demjen) 214.
- Ráduly János** (Radoly Janos) 214.
- Ráduly Péter** (Radoly Peter) 214.
- Rajki Gábel** (Raykj Gabryel) 31, 33.
- Rajki János** (Raykj Jannos, Raÿky Jannos) 31, 33.
- Ravai Ferenc** (Francisco [gr] de raua) 59.
- Récsei Demeter** (Demetrius Rechej) 220.
- Rudolf fejedelem** (Rodolfus [gr]) 169.
- Ruber~Rüber** (Ruber, Rüber) 61, 79.
- Russel** (Russel) 183, 185.
- Sáfári** (Safari) 107.
- Sárközi Boldizsár** (Sarkozi boltissar) 37.
- ?Schenk** (Senk) 220.
- Serényi** (serenj, Zerenj) 29, 43.
- Sólyom Miklós** (Solyom Myklos) 73.
- Somody Zsigmond** (Sigismündus Somody) 151, 153.
- Soós András** (Soos andras) 185.
- Sótai** (sotai) 107.
- Süveg Ferenc** (Sÿueg ferencz) 159.
- Szabó Balázs** (szabo ballasz, szabo balas) 214.
- Sajgay Bálint** (saÿgay Ballint) 214.
- Surány Gábor** (Suranÿ Gabor, Suranÿ Gabriel) 214.
- Szabó Pál** (Zabo Pal) 73.
- Szabó Gergely** (Zabo Gergely) 73.
- Szabó Mihály** (Michaele zabo) 159.
- Szakály** (zakoli) 183.
- Szavór Friedrich** (szauor Fridrich) 165.
- Szólóssy János** (Zewlessÿ Janos, Zewlessÿ Jannos) 19, 25.
- Tábor János** (Tabor Janos) 219.

Telegdi 183.

Törtöli Balázs (Tórtólj balas, Terteli balas, Tórtólj Balas, Tórtólj balas) 119.

Tőke Tamás (Thóke Thamas) 159.

Tompa Ferenc (Tompa ferench) 196.

Turi Benedek (twri Bennedek, twri Benedek) 91, 93.

Ungnád (Wngnad) 217.

Ungnádne (Wngnodne) 217.

Ursinus Ferenc (Vrsinus ferencz) 177.

Uzsalj Péter (Vssalj Peter) 206, 207.

Varczot Miklós (varczot miklos) 79.

Varga Bálint (varga balint) 159.

Verner (vernerius [gr], vernerius [gr], wernerius [gr]) 15, 25.

Zoltai István (Zoltaj Istwan) 99.

Zsóry Pál (Sorj pal) 99.

- Almás** ld. **Szádalmás**
Alsószerdahely/Felsőszerdahely
 (vaga szerdahely, Szerdahely,
 Zerdehel) 141, 205.
Bécs (Becz) 107.
Böszörmény (Beszermenÿ) 149.
Bussa 197.
Cegléd (Cogled) 219.
Csetnek (cetnek) 57.
Debrecen (debreczem, Debreczen) 65,
 149.
Dédestapolcsány (Dedes) 198.
Dévény (Dÿwin) 197.
Dorog (Dorog, Dorogiensium [gr]) 65,
 67, 117, 121, 212.
Dráva (drawa Mura kozÿ) 43.
Ecsed (Eczed) 213.
Edelény (Edelen, Edeleniensium [gr])
 179, 181.
Eger (egren [gr], Egrÿ [gr], Egrj [gr])
 21, 69, 121, 213.
Eperjes (Eperies) 185.
Eszlár ld. **Tiszaeszlár**
Esztergom (eztergam) 51.
Esztergom vármegye (eztergam war
 megye) 55.
Ete (Ethe) 37.
Etyek (Egiek) 73, 75.
Felsőbánya (Felseo Banianien[sium]
 [gr]) 210.
Füzesgyarmat (Fÿzses Gyarmat) 208.
Gencs (Gench) 83.
Gönc (Gonc) 219.
Gergelyi (Gergeÿ, Gergelyensium
 [gr]) 200.
Gyimes (Gÿmes) 187.
Gömör ld. **Sajógömör**
Görömböly (Göreömböl) 69.
Görgő (Görgö) 99.
Halmaj (Halmay) 198.
Hejce (heÿsze, Hecze) 217.
Helméc (Helmeecz) 201.
Helta[...] ld. **Nagydisznód**
Hévíz (Heÿwÿz) 206.
Inota (Innotha, Inothae [gr]) 95, 97.
Jablonca (Jablonzia) 129.
Jászó (Jazo, Jaszai [gr]) 19, 25, 165.
Kálló (Kalla) 65, 119, 213.
Kapornak (kaparnak) 31.
Kapnikbánya (Kapnyk) 209, 211.
Károly ld. **Nagykároly**
Kassa (Cassa, Cassouie [gr]) 105, 109,
 121, 145, 149, 183, 185, 191, 215.
Keresztúr ld. **Sajókeresztúr**
Kékkő (keko, kekö) 196.
Királyi (Kiralÿ) 87.
Kisbánya (Kÿz Bania) 211.
Kissár (kys Sar, kÿs Sar) 205, 208.
Körmöcbánya 209.
Kőrös (Körös) 219.
Körtvélyes (kortüollössÿ [gr]) 129.
Krasnahorka (Krasna hÿrka) 133.
Kremnecz ld. **Körmöcbánya**
Lápos (Lapos) 209.
Letenye (lethene) 47.
Léva (Leÿa) 171.
Lice (Liche, Licce, Liÿze) 143.
Liszka ld. **Olaszliszka**
Lóhát (lohattÿ [gr]) 206.
Mándok (Mandok) 185.
Maros (Marusini, Marus, Marosienses
 [gr]) 175.
Mezőlved ld. **Nagyölved**
Mezőzombor (Zombor) 216.
Miskolc (Miskolcz) 215.
Mocsonok (Moczionok) 87.
Muhi (Mohÿ) 73.
Mura (drawa Mura kozÿ) 43.

- Nagybánya** (Nagy Bania, Rivúlienses [gr], Riüüliensium [gr], Riüülis) 113, 115, 210.
- Nagydisznód** (Helta[...]) 119.
- Nagykároly** (Caroll, Carol, karolj, karol, karolili) 79, 83.
- Nagyölvéd** (nagy ewlwed, Eolwed, mezö Ewlwed) 49, 55.
- Nagysár** (Nagj Sar) 207.
- Nagyszombat** (Nagi zombath, Nagj Zombat) 171, 205.
- Nagyszőlő** (Nagy Zeoleö, Nagy Zeoley [gr]) 197.
- Nagyveszele** (Nagj Vezele) 206.
- Nánás** (Nanas) 117, 212.
- Németi** ld. **Sajónémeti**
- Németország** (Nemet ország) 165.
- Nógrád** (Neugradiensi [gr]) 197.
- Óhát** (Ohat, o hat) 73, 75.
- Olaszliszka** (lizka) 123.
- Ónod** (Onod, Onad) 73, 187, 219.
- Oroszfalú** (Oroz falu) 183.
- Pálca** ld. **Tornyospálca**
- Pelsőc** (pelsöcz, pelsw̄c, pelsoczē) 57, 61.
- Pest** 198.
- Petri** (petr̄y) 77.
- Piskolt** 77, 79, 83.
- Práznóc** (praznocz) 205.
- Püspöki** (Pyspeki, Pyspekiensis [gr]) 135, 137.
- Pozsony** (Posom) 19, 175.
- Ráckeve** (Rackeu [gr], rac keui [gr]) 219.
- Rákos** (Rakos) 143.
- Reszege** (rezege) 77.
- Rivulis** ld. **Nagybánya**
- Rugás** (Rugas) 109.
- Ruszkai-hegy** (Ruskai heg) 105.
- Sajógömör** (Sayogemer, Saŷo gemer, Gomor, Shajogemeriensis [gr]) 99, 103, 105, 109.
- Sajókeresztúr** (kereztur, kereztúr, Saio kereztur, Saio kereztür) 147, 149, 198, 199.
- Sajónémeti** (Nimethinj, Nemetthiensis [gr]) 220.
- Sajótúr** (Sajotur) 215.
- Selmecbánya** 209.
- Selmecz** ld. **Selmecbánya**
- ?Sloÿor** 211.
- Szádalmás** (almassy [gr], almassi [gr]) 129.
- Szadvár** (szardvar, Szard var, Zadwar) 167.
- Szalacs** (Zoloc) 57.
- Szárnya** (Szarna) 99.
- Szatmár** (Zakmar, Zathmar) 209, 213.
- Szatmárnémeti** (zakmar nemetȳ) 21, 25, 79.
- Szepes** (Scepus, Sepusiensem [gr], Scepusiensis [gr], Scepusiensis [gr]) 67, 81, 85, 115, 153, 181, 191.
- Székelyhíd** (Zekelhid) 79.
- Szendró** (Szendrey [gr], Szendörö, Zendrö) 71, 99, 107.
- Szentgyörgy** (Zent Geörg, Zentt Geörgj, zent Georgj) 207, 208.
- Szentmárton** (zent Marton) 185.
- Szerdahely** ld. **Alsószerdahely/ Felsőszerdahely**
- Sziget** ld. **Szigetvár**
- Szigetvár** (zÿget) 36, 41.
- Szokol** (zokolienses [gr]) 185.
- Tarcal** (Tarczal, Tarcaliensium [gr], Tharczaliensium [gr], tharczal) 147, 157, 159, 161, 201, 216.
- Tardoskedd** (tardos ked) 53, 204.
- Tarsolc** (Tharsolcz) 214.
- Tárkány** (Tarkan) 187.
- Tisza** (tÿza, Tyza) 15, 73, 147, 155, 212.
- Tiszaeszlár** (Ezlar) 201.

Tokaj (Thokay, Thokaÿensis [gr], Tokaÿ, Tokay, Thokaj) 73, 147, 151, 159, 212, 213, 218, 221, 222, 223.

Tolna 219.

Tornyospálca (Palcha) 185.

Turc (Thurcz) 214.

Vágszerdahely ld. **Alsószzerdahely/**
Felsőszzerdahely

Újvár (wÿwar, Vÿwar) 196, 203, 205.

Vámospércs (Vamos Peczienses [gr]) 213.

Várda (Varda) 183, 185, 213.

Varjas (Varÿas, Varias) 117, 212.

Vid (Wid) 212.

Zala 29.

Zombor ld. **Mezőzombor**

A kiadásért az együttműködő intézmények vezetői felelnek
Kiadta a Magyar Nyelvtudományi Társaság és
a Magyar Nemzeti Levéltár

Borítóterv: Molnár Anna Aliz

Nyomdai munkák: Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.
Felelős vezető: Kovács János ügyvezető igazgató.

A Magyar Nyelvben a múlt század közepén Eckhardt Sándor közlésében ötven irat, illetve iratrészlet jelent meg folytatásokban a XVI. századi jobbágylevelezésből. A misszilisek különösen fontos forrást kínálnak a nyelvtörténeti kutatásokhoz, mivel az élőnyelvhez közeli regiszterbe engednek betekintést – a változások pedig jellemzően a beszélt nyelvben kezdődnek. Ezért összegyűjtöttük az anyagot, és megkíséreltük a levelek eredetijét is felkutatni, majd ezek ismeretében új átiratokat készíteni. (Nem minden levélnek került azonban elő az eredetije, ilyen esetekben pusztán utánközlésre kellett hagyatkoznunk.) A kötet az anyagot és az átírási módszereket bemutató fejezetekkel kezdődik, és névmutatókkal zárul.